

גליון פט • אדר-ניסן ה'תשפ"ו

דעת תורה בנושאי ארץ הקודש ת"ו

קדושת ציון

התאחדות החרדים לדרישת ציון על טהרת הקודש

בבל דור ודור
עומדים עלינו לבלורנו
והקדוש ברוך הוא

מצותנו מצותם

9 | 26 נענוע למצות נקמה כהלכתה
שתי אלה רגע תביא לעוצות

18 נענוע לקרבן בפסח
ואמרתם זבח פסח

17 נענוע לכוס החמישית
תעזו ירדו ותרום ימינך כליל התקדש חג

16 נענוע למקדש בפורים
קהל כנסת הדסה לשלש צום

6 נענוע למרן הנאמן -
מורנו ראש הישיבה הגאון הגדול
רבי מאיר מאזוז זצ"ל
- שביעי של מסח תשפ"ה

ראיון עם חתנא דבי נשיאה
הגאון רבי דקל נחן שליטא

24 נענוע של שיעורים קדושים
ראש מבית רשע מחצת בעין חמשים

תוכן הגליון

גליון 89
אדר-ניסן תשפ"ו

מו"ל: עמותת 'קדושת ציון'

עורך ראשי: הרב יהודה אפשטיין

עורך משנה: הרב פסח הלפרין

צילומים: ויקיפדיה, ארכיון האגודה, אוספים פרטיים.

עיצוב ועימוד: 'צמח'

ועדת ביקורת

דוא"ל: ph@kedushastzion.org

מחלקת הפצה

דוא"ל: hafatza@kedushastzion.org

להרשמה לקבלת הגליונות בדוא"ל, ולשאלות בכל ענין:

office@kedushastzion.org

96073701-079 שלוחה 9

077-3181693

מודפס באלפי עותקים, ומופץ בריכוזים החרדיים ברחבי ארץ ישראל ובחו"ל. אין המערכת אחראית לתוכן הפרסומות.

אפשר לקבל את מכתב תמיכת הרבנים באגודת 'קדושת ציון' שהתפרסם בגליונות קודמים בשליחת בקשה לדוא"ל האגודה

לע"נ
שמואל שמשון בן ישראל
לאה מרים בת ישראל
רב בער בן משה
יהודית חביבה בת ר' שלום יוסף
משפחת רבין

הערת המערכת: גליון זה משמש במה לנושאים שונים הנוגעים לדרישת ציון. המאמרים והכתבות נמצאו ראויים להופיע בבמה זו, אבל תוכן הדברים הם על אחריות הכותבים בלבד. הארות והערות תתקבלנה בשמחה ובברכה, לדון כדרכה של תורה, ובפרט כדרכם של תלמידי חכמים שבארץ ישראל, הנוחים זה לזה בהלכה. והאמת והשלום אהבו.

דוא"ל לענייני הגליון ולתגובות:
DOAR@KEDUSHASTZION.ORG

אגודת קדושת ציון פועלת להעמיק את תודעת המרכזיות של ארץ ישראל ביהדות, כמקום שנתנהל בו כאומה שלמה הפועלת על פי תורת ה'.

חלק א' - מאמרים:

3 דעת תורה

מסודר לפי ימות השנה:

ט"ו אדר - מרן שר התורה הגאון האדיר רבי חיים קניבסקי זצ"ל

י"ח אדר - הגאון הצדיק רבי יצחק שלמה זילברמן זצ"ל

8 לברר מקחו של צדיק

מרן ראש הישיבה הגאון הגדול רבי שמואל אייערברג זצ"ל

9 יסודות 'קדושת ציון' - יום נקם בלבי ושנת גאולי באה (ב) הרב חיים פרידמן

15 שינוי תודעתי - המפתח ליציאה מהמבוי הסתום - הרב יהודה אפשטיין

16 נס הצלת היהודים בגלות,

הצפייה לבנין המקדש והצפייה

לאולה השלמה - הרב יהונתן נוימן

17 הבאתי - ונתתי

הרב מאיר גולדמיץ

18 ימים מקדם - ר"ח ניסן

- יום חנוכת המשכן הרב משה מלביצקי

20 מדינה יהודית -

תכלית או אמצעי הרב בצלאל גנד

22 ליקוטי אס הבנים שמחה'

הרב בצלאל גנד

24 מרחוק ה' נראה לי -

אכן אתה א-ל מסתתר הרב חיים מאיר אינהרן

חלק ב' - המגזין:

6 ראינו מיוחד לרגל שנה לעלייתנו לגני

מרומים של מורנו ראש הישיבה הגאון

הגדול רבי מאיר מאזוז עם חתנא דבי נשיאה הגאון רבי דקל כהן שליט"א

28 נחלת יעקב - גדולי ישראל בונים את ארץ ישראל - הצופ דב"ש

31 לוח המודעות

בית המדרש

קוראים כותבים ותגובות המערכת

26 דעת התורה האמיתית - מכתב למערכת 'קטיפה' • בני חו"ל והיחס לארץ ישראל - להעביר גילולים מן הארץ - על אלוהי כסף ואלוהי זהב • להבדיל בין קודש לחול - פירות חו"ל

27 הצעה להקמת גופי פיקוח ובקרה פנימיים על התקופה • להבין ולהרגיש שונות

דבר המערכת

שבת שקלים לקראת סוף התפילה, לפני 'אין כא-להינו'. אחד האברכים בעלי כושר הדיבור עולה לבמה ודורש בענייני דיומא. שקלים, תרומת הלשכה, העשירי לא ירבה והדל לא ימעט, כסף הבא מכלל ישראל, כולם תורמים כאיש אחד בלב אחד, הדרשות ידועות. הדרשן עוצר לרגע, משיג את אפקט הקשב מהציבור, ואז תוך שינוי הטון כמתבקש, הוא שואל בפאתוס - "כלפי מה הדברים אמורים?"

אינני תמים, אינני חושב שסיביר שהדברים אמורים כלפי מה שהם באמת אמורים, אינני סבור שציג תכנית מעשית לבנין הבית, להתגברות על המכשולים השונים, לשינוי תודעת הציבור, לחיזוק הבטחון בה' הנוצר לקיום המצוה הנשגבה. אני גם לא מצפה שייספר על גידול מיוחד של פרה אדומה שמצריך השקעה, דבר שיכול לקדם באופן משמעותי את עבודת הקרבנות גם בטרם יבנה הבית. ועם זאת, הלב נמחץ. הוא נמחץ מכך, שקשה כבר למצוא מישהו שזוכר, שהייתה פעם מצוה כזאת של בנין הבית, שפעם היינו אומה שפונה אל ה' השוכן במעוננו, בטרם הפכנו לקהילות מפורדות שנאבקות על הקצאות ותקציבים למוסדות 'שלנו'...

"כלפי מה הדברים אמורים?", אני שומע את השאלה, והמחשבות נוגות. הן מוליכות אותי למחזות חלומיים של עבר ושל עתיד, ורק ההווה קודר ואפורי. בעזרת אותם חושים שעדיין מחוברים למציאות המוחשית, אני שומע במעורפל את הדרשן בקול חוצב להבות אש - "אתם חושבים שזה פשוט להשיג מטהר אויר בשביל השרותים של בית הכנסת, שתמיד יהיה במקום? אנהו עושים הכל כדי שלא תשימו לב אפילו, אבל זה עולה...". אני חולם על סממני הקטורת, והוא עסוק במטהר אויר...

שלא תבינו לא נכון, העוסקים במלאכת הקודש של אחזקת בתי כנסיות ובתי מדרשות - שכרם הרבה מאד! ראוי לתרום להם כידנו המשנת, ומי שמשקיע מלינו שקלים בבית עבור עצמו ששפחתו, ראוי שינדב סכום הגון עבור הבית, בו הוא שוקד על תלמודו ומתפלל לא-להיו. ועדיין - הבית הגדול עומד בשמנונו, ואין דורש ואין מבקש. לא רק הבית, אלא כל מה שבית מסמל - השכנת השכינה, שלטון התורה, ירושת הארץ לעמו בחירו של ה', כל פרשת האהבה הישנה שמתעוררת מחדש בין הדוד לרעיה - הכל עומד ומכחה בקרן זווית, ונתורנו עם מטהר אויר עבור בית הכנסת המרכזי של שכונתנו החשובה...

מה זה 'קדושת ציון'? מה באנו לחדש? מי לא יודע שיש מצוה לרשת את הארץ? מי לא יודע שחוקי התורה צריכים להנהיג אותנו כאומה? מי לא יודע שמאחורי מצוות התורה ישנם ערכים שצריך להנהיג? אכן, כולם יודעים, אבל זה נמצא א-שם בעולם האידאולוגיה הנשגבות. כשמוציאים את כרטיס האשראי ומעבירים אותו במכשיר של 'נדריים פלוס', מטהר אויר לבית הכנסת קודם לחלומות על ריח הקטורת שהיה מגיע עד ירחו...

את זה באנו לשנות. להעביר את החלומות לחלק הקדמי של התודעה. לחבר את ירושלים של מעלה לירושלים של כביש בנין, את פרשת משפטים לספר החוקים שלאורו תתנהל המדינה, את נבואת זכריה לילדה על הבימבה ששועטת ברחובות רמת שלמה.

ביחס לתכלית הבריאה של השכנת השכינה בתוכנו, קיימות שתי סכנות. האחת - קל להשמר מפניה, והשניה - הרבה יותר קשה. הראשונה בוטאה על-ידי עשיו הרשע - "ויבז עשיו את הבכורה". אנשי החול והארציות אינם הפציע בקודש ובמלכות שמים. גסותם ניכרת על פניהם, ויהודי ירא שמים אינו נמשך אליהם. אבל הסכנה השנייה, כאמור - הרבה יותר חמקמקה. זוהי הסכנה של הגבחת המושגים אל מעבר לתפיסתנו ומעבר לשייכות לעולמנו. זוהי טענת מלאכי השרת כלפי ה', המובאת בשבת פח: - "חמודה גנוזה שגנוזה לך תשע מאות ושבעה וארבעה דורות קודם שנברא העולם, אתה מבקש ליתנה לבשר ודם". התורה קדושה מדי, נשגבה מדי, א-להית מדי בשביל בשר ודם. כך גם ירושלים, וארץ ישראל וכל הערכים הנעלים שאנו הפצים בהם. די לנו במקדש מעט, בבתי הכנסת ובמטהרי אויר שיהיו בו.

'קדושת ציון' - לא לחינם חרתה את מושג 'הקדושה' על דגלה. הרמח"ל בשלב העליון של מסילתו הטהורה כותב, כי 'הקדוש הדבק תמיד לא-להיו, ונפשו מתהלכת בין המושכלות האמיתיות באהבת בוראו ויראתו, הנה נחשב לו כאילו הוא מתהלך לפני ה' בארצות החיים ועודנו פה בעולם הזה'. ומה שזכנו לנבי היחיד - נכון שבעתים לגבי האומה. עם קדוש מתהלך לפני ה' ועודנו בעולם הזה, עם כל המרכיבים החומריים של העולם בן-אנו. עם קדוש מטהר לא רק את האויר בבית הכנסת, כי אם את האויר הציבורי, את האוירה הציבורית, את הפרהסייה הציבורית. ועם קדוש זקוק לאגודת 'קדושת ציון', שתטביע חותם של קדושה על הארץ ועל הבריאה כולה.

ונתן רק לכל אחד מאתנו לחשב עם עצמו, עד כמה הוא רוצה לטויל חלק במהפכה האדירה - בגופו, בזמנו וגם בממונו, בשורות המשעממות של פרוט האשראי, כי כך חפץ ה' שנתנהל בעולמו. ומתוך אותה שותפות, נזכה יחדיו לגאולת עולמים, וכימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות!

שלכם ולרשותכם, העורך.

מתחברים למשמעות התורנית המעשית של ארץ ישראל

qdushat-zion.022.co.il | 079-538-3396 טל: | kdst.office@gmail.com

לחברת: נדריים פלוס: 'אגודת קדושת ציון' | בנק מזרחי (20) סניף 459 מספר חשבון 109491 - 'קדושת ציון'

דעת תורה

עורך המדור - הרב דוד מלינובסקי

במדור זה נביא בעזר ה' עניני דרישת ציון והמסתעף מדברי גדולי ישראל, שיום פטירתם חל בחודשי הגליון. הקוראים החשובים מוזמנים לשלוח חומרים מתאימים (נא להקפיד לציין מקור) לעורך מדור זה בדוא"ל MD@KEDUSHASTZION.ORG

מִרְן הַגָּאוֹן רבי חיים קניבסקי זצוק"ל

ט"ז באדר ב', פורים דמוקפין תשפ"ב

חיבתו לארץ ישראל וקריאותיו החוזרות ונשנות לעלות אליה מן המפורסמות הן. במסגרת זו נביא דברים מעטים מתוך הדברים הרבים שהובאו בשמו.

מצות ישוב ארץ ישראל בזמן הזה

יהודי שזכה לעלות לארץ ישראל מארה"ב אמר למרן, שלפני שהוא עלה לארץ היו רבים שאמרו לו שאסור כעת לעלות, וצריך לחכות לעת ביאת המשיח, ואז יהיה אפשר לעלות, ושאלתו בפיו האם הם צודקים בזה. וענה הרב: חלילה! זו מצוה לעלות.

האם זו מצות עשה דאורייתא שנוהגת גם היום? והשיב הרב: כן ('פוחת את ירך' עמ' תקיא).

שאלה - האם מצות ישוב ארץ ישראל בזמן הזה דרבנן או דאורייתא. הגר"ח קניבסקי כתב לי: דאורייתא ('ארץ חיים' עמ' כה).

יש רבנים רבים בחו"ל, המתלבטים אם עדיף להם לכהן כרבנים בחו"ל או לעלות לארץ, שהרי בארץ לא חסרים רבנים. הגר"ח קניבסקי כתב לי: בארץ ישראל (שם לב).

שאלה: רב קהילה בחו"ל שיש לו הורים מבוגרים שגרים על ידו, רוצה לעלות לארץ ישראל, אולם הוריו רוצים שישאר בחו"ל לידם, וגם בני הקהילה שלו רוצים שישאר בחו"ל להנהיגם, האם צריך הרב להקשיב להוריו ולבני קהילתו וישאר בחו"ל? **תשובת הגר"ח קניבסקי:** אינו צריך להקשיב להם ורשאי לעלות לארץ ישראל (שם לג).

באחד מימי השבוע נכנס אל רבנו אחד הרבנים הגדולים בגרמניה, בעיר פרנקפורט דמיין. אותו רב שליט"א תיאר לרבנו על המצב שיש שם, כשבעים אלף יהודים ורח"ל רובא דרובא שם אינם יודעים מאום ביהדות. לא שבת ולא מילה, לא כשרות ולא טהרה, ממש כגוים לכל דבר, ה' ישמרנו. והוא משתדל מאוד לעורר את זיקת היהדות ולהאיר את ניצוץ שלהבת התורה בהם, ואכן, ב"ה לאט לאט הוא מצליח להחזיר עוד ועוד יהודים לחיק היהדות.

מרן (שליט"א) [זצוק"ל]: כדאי להמליץ להם לבוא לארץ ישראל. זה עצמו מצוה, לגור פה (דברי ש"ח גליון 182, בלק תשע"ו).

איסור יציאה לחוץ לארץ

שאלה: בשערי תשובה תקס"ח כתב, שלקברי צדיקים מותר לצאת לחו"ל, האם עבדינן הכי? **תשובה:** כתוב בזה, אבל קשה להקל בזה.

[ובתשובה נוספת]: קשה להתיר. מצוה גדולה יותר היא, להיות בארץ ישראל. ובירושלמי מועד קטן פ"ג ה"א - שעדיף לחלוץ מלצאת לייבם בחו"ל (כל משאלותיך עמ' קיג).

שאלה: מי שפועל לחיזוק קדושת בית הכנסת, האם מותר לו לנסוע לחו"ל לקבר התוספות יום טוב, להתפלל לישועת הכלל והפרט, ובמיוחד לישועת המתחזקים בקדושת בית הכנסת.

תשובה: אסור לנסוע לחו"ל, רק ללמוד תורה ולישא אשה (דולה ומשקה עמ' 409).

שאלה: האם מותר לצאת מארץ ישראל לזמן מועט ולחזור מיד, או לא. [שיש שרצו להתיר

כשיוצא וחוזר מיד, שרק לדוירים מועטים אסרו, ולא ליציאה מועטת ממש].

תשובה: לכתחילה אין לצאת כלל. (אליבא דהלכתא טו עמ' יא).

שאלה: האם מותר לצאת לחו"ל בשביל להתפעל מפלאי הבריאה, שעל-ידי זה מתעורר לאהבת ה' [כידוע מהרמב"ם]. ויחשב זאת כמו יציאה לחו"ל לדבר מצוה שמותר.

תשובה: קשה להקל. (שם).

שאלה: האם מותר לצאת לחו"ל לחתונה של אה? **תשובה:** לא כדאי. (פוחת את ירך ח"ב עמ' תמ). אברך חשוב שיגר מכתב להגר"ח קניבסקי, ובו כתב שבאפשרותו להכין דרכונים אנגליים לבני משפחתו בהיות ההורים אזרחי אנגליה, ושאלתו היא האם מפני החשש האיראני כדאי לעשות זאת? **תשובת הגר"ח קניבסקי:** והיא שעמדה לאבותינו ולנו, שלא אחד בלבד עמד עלינו לכלותינו, והקב"ה מצילנו מידם. (ארץ חיים עמ' קפ"ו).

אשה פתחה את המכתבים שקיבלה בדואר, וראתה שבעלה זכה בהגרלה מסוימת שהם השתתפו בה, בכרטיס טיסה לחוץ לארץ. מכיון ששמעה שדעת מרן שאסור לצאת לחו"ל לטיול, שואלת כעת האשה האם מותר לה לקרוע את כרטיס הטיסה אם יש בידה יכולת לעשות כן מבלי שבעלה ידע על כך? **תשובת הגר"ח קניבסקי:** כן. מותר לה לקרוע אותו. (שם עמ' תמ"ב).

קניית קרקע בארץ ישראל

"טעמא דקרא - הוראות ממרן החזו"א" (לו): יעץ וזירז לקנות קרקע בארץ ישראל משום ישוב ארץ ישראל, וגם הוא בעצמו קנה קרקע.

*

כתוב בחינוך (מצוה שמ) בטעם הדבר, שענין מוכר בית בבתי ערי חומה שהוא מוחלט לשנה, כענין קנס הוא שקנסה התורה למוכר מפני חיבת הארץ. עוד כתב (שם מצוה שמא) - כבר כתבתי למעלה שענין היות בית בעיר חומה נחלט לשנה, מצד חיבת הארץ הוא, כדי שישתדל המוכר לגאול אותה מהרה.

לכבוד ימי הפורים, מספר יו"ר קדושת ציון הרב יהודה אפשטיין: סיפר לי ידיד האגודה ר' ברוך מרזל מחברון, שהוא משתדל להודר מאד במצות השבת אבדה, אפילו לגוי. ולכן אחרי שערבים זורקים אבנים בחברון, מכיון שהוא לא יודע מי זרק עליו, הוא משיב את האבדה לכל אחד ואחד כדי לצאת ידי שמים...

ואמר לי שסיפר זאת לגר"ח, והוא חזק מאד, ונכדו אמר לו, שמאז שהרבנית נפטרה הוא לא חזק ככה...

1. בנותן ענין להביא כאן עוד מה שהובא בשם מרן הגר"ח קניבסקי זצוק"ל ('שו"ת לכנימן אמר עמ' קצז): במדרש איתא שיעקב אבינו פחד מזכות מצות ישוב ארץ ישראל שיש לעשו. ויש לתמוה, האם ישוב ארץ ישראל גרידא בלי מצוות הוי זכות, והא לכאורה אדרבה - גרוע יותר לעבור עבירות בפלטרין של מלך (וכמש"כ הרמב"ן בדרשתו לראש השנה). **תשובה:** זה מצוה ככל המצוות. וראה עוד בדברי הגאון הנצי"ב (שבית ציון עמ' 5): וכמו שהיה בימי עזרא הסופר, שקבץ איזה אלפים בבבל מכל סוגי בני אדם היינו גדולי תורה ויראי ה', וגם מאותם האנשים נושאי נשים נכריות אשר היו מורגלים בחלול שבת ולא ידעו את התורה כלל, כל אלה נתקבצו ובאו, והכינו ישוב הארץ בערים, עד שאחר כך נתמלאה הארץ מבניה. כן עלינו להקיף לקול רצון ה' הנשמע מקצה העולם ועד קצהו בכל מקום אשר אחינו מפורזים נדחים ונענים, לעשות מה שבידינו הן מעט או הרבה, ובכל סוגי בני ישראל.

בפרשת שמות ובפרשת וארא. ועכשיו, אנו כבר מבינים, שכאשר הקדוש ברוך הוא אומר 'וידעתם כי אני ה', פירושו שאני בעל היקום שמשנה סדרי בראשית למען עם ישראל בנאמנות אינסופית.

כאשר משה רבנו בא אל פרעה בפעם הראשונה, אמר לו פרעה: 'לא ידעתי את ה' - כלומר, הדבר הזה שאתה אומר, שה' שלח אותך, הוא מאוד תמוה. העם שאתה בא בשם האבא שלו - הוא כעפר לדוש; אני משעבד אותם, זורק אותם ליאור, ואין פוצה פה ומצפצף, וכיצד יתכן לומר שא-להי השמים והארץ ייחד את שמו על העם הזה? אך לאחר המכות, פרעה כבר ראה שמי שבחר בעם הזה הוא א-להי השמים והארץ, עד שאחרי המכה העשירית הוא כבר אמר: 'וברכתם גם אותי'. לכאורה זו תוספת מיותרת, אלא שהוא הבין באמת שהשלמות האמיתית נמצאת ביד עם ישראל על ידי שהקדוש ברוך הוא קשר את שמו בשמים. ומכאן אנו רואים, שהדבר התפרסם במצרים בצורה חד-משמעית.

וגם בכל העמים אחרי אלף שנה אנחנו שומעים את ירמיהו אומר (לב כ): 'אֲשֶׁר שָׁמַתְּ אֶת־אֱתֹנֹת וּמִפְתִּים בְּאֶרֶץ מִצְרַיִם עַד הַיּוֹם הַזֶּה וּבְיִשְׂרָאֵל וּבְאֶדְם וַתַּעֲשֶׂה לָךְ שֵׁם כַּיּוֹם הַזֶּה'. גם בכל האומות, לאחר אלף שנה, הדבר הזה היה מפורסם. גם דניאל בתפילתו אומר (ט טו): 'וַתַּעֲשֶׂה לָךְ שֵׁם כַּיּוֹם הַזֶּה', וגם עזרא בתפילתו (נחמיה ט ט): 'מזכיר עוד פעם את אותו לשון. אם כן, יש לנו שלושה עדים, אלף שנה לאחר יציאת מצרים, שאומרים כדבר פשוט שעדיין שמו של הקדוש ברוך הוא, שהוא נאמן לישראל - מפורסם בכל העולם.

אם כן, נתברר דבר אחד באופן ברור - שהשליט היחיד הוא הקדוש ברוך הוא, אהבתו לישראל היא אינסופית, נאמנותו לא תיפסק. ונשאר לנו רק להוכיח איפה אנחנו עומדים. האם יש להקדוש ברוך הוא תכנית, מה התכנית, ובאיזו תחנה של התכנית אנחנו נמצאים?

התכנית של הקדוש ברוך הוא - הטבה לעם ישראל על ידי גילוי היחוד

יש כמה אפשרויות - או שהולכים אחורה, או שמתקדמים קדימה, או שכלל לא הולכים, או שאין לקדוש ברוך הוא כלל תכנית.

הגויים, גם הטובים שבהם, חושבים שאין לקדוש ברוך הוא תכנית, אלא הקדוש ברוך הוא יתן שכר טוב לצדיקים ועיניש את הרשעים, כך כימי השמים על הארץ. הם אינם מאמינים שישנה לקדוש ברוך הוא מערכת עמוקה של תכנית שהוא רוצה בה, המקסימום שהם יכולים לדעת הוא - 'שפוט תבל בצדק ועמים במישרים' (תהלים צח ט). ובאמת, הם לא יכולים לדעת, שכן 'מִגִּיד דְּבָרָו לְעֵקֶב, חָקִיו וּמִשְׁפָּטָיו לְיִשְׂרָאֵל. לֹא עֲשָׂה כֵן לְכָל גּוֹי' (שם קמז יט-כ). השכל האנושי אינו יכול לדעת מה הקדוש ברוך הוא רוצה בעולם הזה.

אבל ברוך ה', אנחנו יודעים שיש לקדוש ברוך הוא תכנית שהיא בנויה על הטבה, אבל היא תכנית שיש לה הגדרה.

הקדוש ברוך הוא ברא את העולם על מנת להטיב - כפי שאנו רואים כבר בפרשת בראשית: 'וירא א-להים את כל אשר עשה והנה טוב מאוד'. ואחר כך שם את אדם הראשון בגן עדן - גן עדון, ועץ

כדי לבנות דברים בצורה הנכונה, צריכים שלב אחר שלב לבנות את הדברים נכון. דבר ראשון, צריך לבנות את האמונה הבסיסית:

א. שהקדוש ברוך הוא הוא בעל היקום הבלעדי. ה' אחד, ואין עוד מלבדו.

ב. שבאמת הוא בחר בעם ישראל בלי אפשרות של נתק.

ג. לדעת באיזה מצב אנו נמצאים, אם יש להקדוש ברוך הוא תכנית מא' עד ת', באיזה שלב של התכנית אנחנו עומדים, ומה היא התכנית.

שם הוי"ה - נאמנות ה' לעם ישראל

הקדוש ברוך הוא אומר בפרשת בא (שמות י ב): 'וְלִמְעַן תִּסְפָּר בְּאָזְנֵי בְנֵי וְבֵן בְּנֵי אֶת אֲשֶׁר הִתְעַלְלִיתִי בְּמִצְרַיִם וְאֶת אֶתְנִי אֲשֶׁר שָׁמַתִּי בָם וַיִּדְעוּתָם כִּי אֲנִי ה''. כלומר, התוצאה של סיפור יציאת מצרים תהיה 'וידעתם כי אני ה'. ומילים אלו סתומות, מה אומרת לנו הידיעה הזו ששמו הוי"ה.

אמנם פירוש המילה ה' הוא, שהוא נאמן לעם ישראל עד הסוף באהבה מירבית. ואת זה אנו למדים כבר בפרשיות הקודמות, כאשר משה רבנו אומר (שמות ג יא): 'וְאָמְרוּ לִי מָה שְׁמוֹ' - כלומר, הזקנים במצרים יבחנו אותי אם אני באמת הגואל, ולכן אומר משה רבנו לקדוש ברוך הוא - אנא, תלמד אותי את שמך, את שם העצם.

ועל כך עונה לו הקדוש ברוך הוא (שם יד-טו): 'אֶ-הִיָּה אֲשֶׁר אֶ-הִיָּה... אֶ-הִיָּה... הוִי"ה אֶ-לֵהִי אֲבֹתֵיכֶם אֶ-לֵהִי אֲבֹתֵיכֶם אֶ-לֵהִי אֲבֹתֵיכֶם אֶ-לֵהִי אֲבֹתֵיכֶם... זֶה שְׁמִי לְעַלְמִים'. הקדוש ברוך הוא אומר: אני אלמד אותך את שם העצם, שפירושו - א-להי אברהם, יצחק ויעקב. כלומר, לקדוש ברוך הוא יש הרבה שמות, אבל שם העצם הוא רק שם הוי"ה, והמשמעות שלו הוא - 'הנמצא', וכאשר אנו יודעים מה המגמה שלו, אנחנו מבינים מה המשמעות של זה שהוא אומר 'אני נמצא'. אם שמשון בא ואומר: 'עכשיו אני נמצא', אזי אנו יודעים שהפלשתים יפלו, וכאשר רבי יהודה הלוי אומר 'עכשיו אני נמצא', אז כל המשוררים שמחים. אם אנו יודעים מי הוא האדם, אזי כאשר הוא אומר 'אני נמצא', אנחנו יודעים מה הוא עומד לעשות.

וזה מה שאומר הקדוש ברוך הוא למשה רבנו בתשובה לשאלתו - אני נמצא, והמשמעות היא א-להי אברהם, יצחק ויעקב, וכאשר תדע מה הבטחתי להם, תבין את המשמעות של המציאות שלי!

הקדוש ברוך הוא אומר למשה רבנו - אם הזקנים במצרים, אחיך הלויים, יבחנו אותך, תגיד להם ששם הוי"ה עכשיו פועל. עד עכשיו פעלתי בשמות אחרים, 'ושמי ה' לא נודעת לי להם' (שם ג א), אבל עכשיו 'אני ה' - 'וידבר א-להים אל משה אני הוי"ה' - כלומר, עכשיו אני משתמש בשם העצם, השם המיוחד שפרושו הנאמן לאבות נאמנות אינסופית.

מעתה, מובן מה שהקדוש ברוך הוא אומר בפרשת בא: 'ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים... ואת אתנתי אשר שמתי בם, וידעתם כי אני ה'. כבר לא צריך להוסיף 'הנאמן לאברהם יצחק ויעקב', משום שאת זה כבר שמענו

חזינו, שהתורה קנסה למי שמזלזל בחיבת הארץ, ומוכר בית בבתי ערי חומה וכו'. הצעתי את הדברים לפני רבנו מרן הגר"ח קניבסקי שליט"א, ואמר לי שזה דבר פשוט, שעל פי דברי החינוך אלו, הקונה דירה מאדם שרוצה למכרו כדי לקנות נכס בחו"ל - עובר הקונה בלפני עור, כי מסייע למוכר לזלזל בחיבת הארץ.

שאלתי את רבנו מרן הגר"ח שליט"א, ששמעתי ממנו כמה פעמים, כאשר יש אדם שרוצה להחליף דירה, או מפני שצריך דירה יותר גדולה, או משאר סיבות שונות - העצה היא שקודם יקנה דירה, ואח"כ ימכור - האם טעמו על פי דברי החינוך אלו?

ואמר, שאכן עצתו מבוססת על פי דברי החינוך, שמפני חיבת הארץ, אין ראוי למכור בית בארץ ישראל, קודם שקנה בית חילופי (ווי העמודים כ עמ' טו).

שלוש שבועות - דברי אגדה

הנה הרמב"ם והטור והשולחן ערוך השמיטו כליל את איסור שלוש השבועות ולא הזכירו בספריהם. וצ"ע אמאי. ומו"ר מרן הגר"ח קניבסקי כתב לי בזה, דאולי ס"ל שהם דברי אגדה. (ויאמר שמואל להגרש"ב גנוט עמ' רנב).

הגאון רבי יצחק שלמה זילברמן זצוק"ל

י"ח באדר תשס"א

בי"ח באדר תשס"א נפטר הגאון רבי יצחק שלמה זילברמן זצוק"ל, אשר עמל רבות בבירור וליבון עניני ארץ ישראל והמבט על תקופתנו, נביא כאן שיחה אחת מדבריו העוסקת ביסודות היסודיים ביותר של הנהגת ה', ובהבנת מצבינו, ונוגעת מאד גם לימים אלו של בין גאולה לגאולה. הדברים נערכו מתוך הקלטות, על פי הבנת הכותב.

וידעתם כי אני ה' - גילוי היחוד על ידי ההטבה לישראל

ההפך מחיזוק הוא יאוש, מורך לב, ערפל. כאשר אדם לא מבין מדוע זורקים עלינו אבנים ואיפה זה מסתיים, ומה התכלית, אין לו רצון להתמודד עם דברים.

החיים בתוך הגן. אמנם העניינים לא הצליחו באותו זמן, אבל התכנית עברה לאברהם אבינו.²

אחר כך, משה רבנו בפרשת כי תשא אומר לקדוש ברוך הוא (שמות לג יח): 'הֲרָאִי נָא אֶת כְּבֹדְךָ'. ובקשתו לא היתה 'תגיד לי מי אתה בשמי שמים', משום שאף אחד אינו יכול להשיג את הא-להות. אלא 'הראני נא את כבודך' - היינו מה התוכנית שלך.

ועל כך ענה לו הקדוש ברוך הוא - את האור הזה של הטוב הא-להי, אינך מסוגל לראות בזמן הזה. כל זמן שחטא אדם הראשון אינו מתוקן, אז הגוף מפריע - 'כִּי לֹא יִרְאֵי הָאֲדָם נְחִי' (שמות לג כ). הגוף אינו מאפשר לראות את הטוב הא-להי כמו שהוא. ולכן - 'אֲנִי אֶעֱבֵר כָּל טוֹבִי עַל פְּנֵיךָ וְקָרָאתִי בְשֵׁם הוִי"ה לְפָנֶיךָ', ועל ידי זה תבין ששמי מזהה עם - 'כל טובי'. אבל אתה לא תוכל לראות את זה, משום שזה אור כל כך מבהיק, שאתה לא תוכל לראות אותו, ולכן 'שִׁפְתַי כְּפִי עֲלֶיךָ עֲבָרְךָ', ולאחר שאני אעבור אסיר את כפי, ואז 'וְרָאִיתָ אֶת אַחֲרָי'. 'ואחורי' זה 'רחום וחנון ארך אפים' וכו', אבל 'פְּנֵי לֹא יִרְאוּ', משום שזה אור שאינך יכול לראות.

אנו רואים, שאפילו אדון הנביאים, שבכל ביתי נאמן הוא, אינו יכול לראות מה הקדוש ברוך הוא באמת רוצה להטיב לישראל, משום שזה למעלה מהתפיסה שלו, אף על פי שהוא הנברא הכי עליון שיש בעולם. את הטוב הא-להי - 'עֵינִי לֹא רֵאתָ א-להים' זולתך יעשה למחכה לו' (ישעיה סד ג).

אם כן, נתברר לנו שהטוב הא-להי הוא בדרגה כזו, שהאנושות במצבה הנוכחי לא יכולה לראות אותו, אפילו 'עֵינִי לֹא רֵאתָ'.

אבל כל זה מוכן לנו ולא לאחרים. הקדוש ברוך הוא בחר בצורה ברורה בזרע אברהם, יצחק ויעקב, והוא קורא לעצמו: 'זה שמי לעולם' - כלומר, אתם צריכים לדעת שאני - הוִי"ה, א-להי אברהם, יצחק ויעקב, א-להי אבותיכם, כלומר, בעל ההבטחות לאבות - 'זה שמי לעולם זה זכרי לדור דור'. אם אתם רוצים לפנות אלי - זה השם שלי.

אם כן נתברר, שהתוכנית היא הטבה. אבל ההגדרה של התוכנית היא גילוי היחוד! כל ההיסטוריה מא' ועד ת' סובבת על ציר אחד, שנקרא גילוי היחוד.

למען שמי - גילוי היחוד

בפרשת האזינו נאמר - 'וירא ה' וינאץ מכעס בניו ובנותיו. ויאמר אסתירה פני מהם אראה מה אחריתם' (דברים לב יט). אמנם, למרות הכל אומר הקדוש ברוך הוא - אפילו אם יבוא זמן 'כִּי יִרְאֶה כִּי אֶזְלַת דָּד' (שם לו), אין מעשים טובים, וְאֶפְסָ עֲצוֹר וְעֲזוּב - המצב נראה אבוד, למרות הכל - 'רָאוּ עֲתָה כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא, אֲנִי אֲמִית וְאֲחִי, מְחַצְתִּי וְאֲנִי אֶרְפָּא' (טו). זאת אומרת, שאין כלל מצב של יאוש. וכל זה, מפני שהמגמה שלי היא להראות 'כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא'. הצייר שעליו סובבת כל המציאות זה גילוי היחוד³. זה דבר עמוק מאוד מאוד להבין את זה. אבל כל מה שיש במציאות, מתחילת העולם עד

סופו וממזרח שמש עד מבואו - אין דבר שהוא לא חוליה בגילוי היחוד.

בפרשת האזינו, נמצא מכלול ההיסטוריה מתחילה ועד הסוף, והיא מתחילה בבחירת ישראל - 'וַיִּבְרָא יְהוָה וַיִּבְרָא וַיִּבְרָא וַיִּבְרָא וַיִּבְרָא וַיִּבְרָא' (שם י), ואחר כך עם ישראל 'בְּנִים לֹא אֶמְנָן בָּם' (שם כ), והקדוש ברוך הוא אומר - 'אֲמַרְתִּי אֶפְאִיָּהּ אֲשַׁבֵּיֶתָהּ מִאֲנוּשׁ זָכָר' (שם כו). אבל אז אומר הקדוש ברוך, הוא שדבר זה לא יהיה, וכל כך למה - מפני שאני רוצה לגלות את יחודי, וגילוי היחוד יהיה על ידי שקשרתי את שמי בשמכם, אז כביכול הצלחתכם היא הצלחתי.

א"כ הקדוש ברוך הוא התחייב בלי שום תנאי, שבין אם אנחנו זכאים ובין אם לא, שהתהליך יתקדם עד לגאולה השלמה, וכפי שכתב הרמב"ן שם, שעל זה אנו נשענים⁴. לא נאמר שישו בו בתשובה, ולא שום תנאי, אלא - 'אֶפְסָ עֲצוֹר וְעֲזוּב', 'כִּי יֵרָאֵה כִּי אֶזְלַת יָד'.

כך אנו רואים גם בנבואה ביחזקאל הנקראת בהפטרות פרשת פרה (יחזקאל לו כב): 'לֹא לְמַעַנְכֶם אֲנִי עֹשֶׂה', 'וְנִקְטַתֶּם בְּפָנֶיכֶם' (שם לא) - תתביישו על המעשים שלכם, אבל תדעו שאני ארבה אתכם כצאן אדם, ואני אחזיר אתכם לארץ ישראל, ואני אבנה אתכם, וזרקתי עליכם מים טהורים. 'לְמַעַן שְׁמִי' (שם כ בארבעה פסוקים באותה פרשה - ט"ד, כ"ב, מ"ד), 'לְמַעַנִי לְמַעַנִי אֶעֱשֶׂה' (ישעיה מח יא). ולאחר מכן באות נבואות של נחמה גדולה.

משמעות זמן עקבתא דמשיחא

כמעט אלפיים שנה הסתייבנו בכל האומות כעפר לדוש, ופתאום קמה ונהיתה, וכל העמים משתוממים - איך זה קרה, איך יכול להיות שעם שהיה כעפר לדוש כמעט אלפיים שנה, פתאום חוזר לארצו. זה דבר שלפי חוק ההסתברות שואף לאפס שזה יקרה. זה לא דבר שאין לו משמעות שאנחנו נמצאים כאן!

הגמרא אומרת במסכת מגילה (יז): 'זומה ראו לומר קיבוץ גלויות לאחר ברכת השנים, דכתיב (יחזקאל לו ח): 'וְאֲתָם הָרִי יִשְׂרָאֵל עֲנֵפְכֶם תִּתְּנוּ וּפְרִיכֶם תִּשְׂאוּ לְעַמִּי יִשְׂרָאֵל כִּי קָרְבוּ לְבֹא', וכיון שנתקבצו גלויות נעשה דין ברשעים וכו', וכיון שנבנית ירושלים בא דוד". זאת אומרת, שזו תחנה לפני התחנה הסופית.

המשמעות של המצב הנוכחי הוא שזה נקרא 'משיח בן אפרים', שיש לו מצב רוחני ירוד כפי שמתואר בסוף מסכת סוטה - חוצפא יסגי, והאמת נעדרת והמלכות תהפך למינות. וזה נקרא 'עקבתא דמשיחא', לא 'עקבתא דגלותא', כלומר, שזה עקבות המשיח, ובכל אופן יש מצב רוחני גרוע. למה זה צריך להיות ככה? זה ענין שצריך לבאר, אבל זה היה צפוי מראש שזה יהיה ככה. ויש גם ענין של חבלי משיח, ומלחמת גוג ומגוג, שאלו הכל שלבים. אז כל המצב ה'תמוה' הזה - כלל לא מתמיה.

הנסים בזמנו

כשהגרמנים עמדו בשנת תש"ב ליד הגבול, הכל היה אבוד. הגנרל רומל אמר: "בעוד שלושה ימים אני

נמצא בתל אביב", והמשמעות של הדברים האלה היתה ברורה. והמופת כבר הכין את התכנית שלו לעשות שותפות עם הנאצים. מה עשה הקדוש ברוך הוא? הגנרל רומל חזר על עקבותיו מסיבה בלתי ברורה. הוא הגיע עד שערי הארץ; את כל אפריקה הוא כבש כאוסף ביצים עזובות, כל יום הוא התקדם מאה קילומטר ואף אחד לא עצר אותו. וכשהגיע לפירמידות, פתאום הקדוש ברוך הוא נתן בו רוח והוא חזר על עקבותיו, וארץ ישראל ניצלה ונשמחה לרווחה מאפילה לאורה.

ואחר כך בתש"ח, שוב הסיכוי שעם ישראל יצליח לא היה גדול ביותר, ולכן העמים 'באדיבותם' הסיכוי באו"ם לתת הסכמה, שני שלישי הצביעו בעד, לא מתוך אהבת ישראל, אלא משום שהם הבינו שהסיכוי הוא קטן שיצליחו לעמוד נגד חצי מיליארד.

אחר כך, במלחמת ששת הימים, היאוש היה עצום; שבעה עמים מזוינים במיטב הנשק החליטו בצורה חד-משמעית להכחיד אותנו - 'וְלֹא יִזְכָּר שֵׁם יִשְׂרָאֵל עוֹד' (תהלים פג ה). מי שזוכר את התעמולה הארסית שלהם - זה היה איום ונורא, והיאוש אכל בכל פינה. מה עשה הקדוש ברוך הוא? בשלוש שעות הובס כל הכח שלהם, עד שהעיתון הגרמני 'דער שפיגל', שאינו חשוד באהבת ישראל, כתב שניצחון מזהיר כזה עוד לא נשמע בהיסטוריה מיום שנברא העולם. בכל העמים הודו שזה ככה, שהקדוש ברוך הוא נלחם לעם הזה בצורה שאין להעלות על הדעת.

אחר כך, במלחמת יום הכיפורים, אמנם היתה התחלה לא נעימה, אבל אחר כך הניסים היו מעל ומעבר. במלחמת המפרץ שוב - 'דער שפיגל' הגרמני כתב שבעצם סדאם חוסיין רצה להרכיב נשק לא קונבנציונלי והוא כבר הביא את זה בדרך לשדה התעופה, אלא שברגע האחרון הוא החליט לא לשגר אותם. ומי עצר אותו אם לא הקדוש ברוך הוא? אילו היה שולח נשק כזה, מי יודע מה היה הולך פה.

זאת אומרת, אנחנו רואים שלב אחר שלב ניסים, שהסיכוי שהם יקרו לפי חוק ההסתברות הוא אפסי. אז אנחנו רואים - א. שהקדוש ברוך הוא יש לו תוכנית ברורה. ב. שאנחנו מתקדמים ליעד הסופי.

ג. שהחסד הא-להי אופף אותנו מכל צד. אם יש פה ושם רסיסים ממלחמת גוג ומגוג או מחבלי משיח, אז זה כמו צירי יולדת. וזה המצב שלנו - אנחנו יודעים ברור שהולכים קדימה בצעדים מהירים מאוד, והקדוש ברוך הוא אחראי כאן על המצב, הוא אוהב אותנו אהבה יתרה עד מאוד, והוא דואג לנו בצורה הכי נכונה. ואם יש חבלים, אז צריך לקבל אותם באהבה ובשמחה ובביטחון, לתת יד לקדוש ברוך הוא שאפשר לסמוך עליו במאת האחוזים שהוא לא יעזוב אותנו. אז אנחנו יכולים להיות רגועים ומאושרים ושמחים, וללכת עם ראש מורם, ולעודד את כל מי שמחכה לעידוד. ובעזרת ה' נזכה לראות פה ישועות גדולות במהרה בימינו, אמן.

2. על ידי שאמר לו 'לך לך מארצך' וכו'. ראה בשל"ח (שער האותיות ערך 'קדושת המקום'): קדושת המקום נוהג בארץ, זכר לדבר, בבריאת אדם שהיה קודש, ויניחהו ה' בגן עדן, וכשקלקל וגורש מגן עדן ונתקן באומה ישראלית הנקראים אדם על ידי התורה, נתן להם ארץ הקדושה שהיא מקודשת מעין קדושת גן עדן.
3. כמו שכתב הרמב"ל (דעת תבונות עמוד טו - יז): ואמנם המאמין ביחוד ומכין ענינו, צריך שיאמין שהקב"ה הוא אחד יחיד ומיוחד, שאין לו מנוע ומעכב כלל ועיקר, בשום פנים ובשום צד, אלא הוא לבדו מושל בכל... ומעוצם יחוד שליטתו הוא שאין לו שום הכרח וכפייה כלל, וכל סדרי המשפט וכל החוקים אשר חקק, כולם תלויים ברצונו... זאת נחמתינו, כי לא על מעשינו יפקוד, ולא לזכותינו ימתין, או מחסורנו מעשים יחליפנו ח"ו, אלא מפני השבועה שנשבע לאבותינו והברית אשר כרת. הנה אפילו אם לא יהיה זכות בישראל, כשיגיע עת מועד, יום נקם בלבנו, הנה על כל פנים יושיענו ודאי, כי אדון כל הוא, ויכול לעשות כן כשהוא רוצה.
4. זה לשון הרמב"ן: והנה אין בשירה הזאת תנאי בתשובה ועבודה, רק היא שטר עדות שנעשה הרעות ונוכל, והוא יתברך יעשה בנו בתוכחות חימה, אבל לא ישיבת זכרנו, וישוב ויתנחם ויפרע מן האויבים בחרבו הקשה והגדולה והחזקה, וכיפר על חטאתינו למען שמו. אם כן, השירה הזאת הבטחה מבוארת בגאולה העתידה על כרחן של מינין.

שנה לפטירת הרועה הנאמן

ראיון עם הגאון רבי דקל כהן שליט"א
חתנא רבי נשיאה, אודות מורנו ראש הישיבה
הגאון האדיר רבי מאיר מאזוז זצ"ל
בעניני ארץ ישראל והמסתעף

הגאון רבי דקל כהן נושא דברים חוצבי להבות אש בעיידת 'קדושת ציון' האחרונה למרגלות בית קדשנו ותפארתנו.

רעיונות ורמזים לגביהם, והם ארץ ישראל והגאולה השלימה. והרי זה מלמד בצורה המוחשית והברורה ביותר, כמה הנושאים הללו מעסיקים אותו ונמצאים תמיד לנגד עיניו.

אתן רק דוגמא אחת שהיתה חוזרת על עצמה כמעט בכל תשעה באב. אחרי תפילת מנחה, אומרים פסוקי ודברי נחמה, ובין הדברים אומרים "אשיבם אל נוח קדשם מתעלפים בהמונם". והרב היה מספר אחר-כך בערגה על עליית התימנים לארץ, שכשדרכו רגליהם בארץ הקודש, מיד התכופפו ונשקו את עפרה, וכמה זקנים מהם באותם רגעים פרחו נשמתם ומתו [בבחינת 'מיתת נשיקה'], כאילו אמרו - 'אמותה הפעם אחרי ראותי אותך ונשקתי לעפרך'. אני זוכר איך הוא אומר את הדברים הללו בכזו התפעלות, שמחה ותענוג, וזאת למרות שהוא אחרי יום צום לא קל כלל [באחת ההזדמנויות אמר או כתב, שכשהוא הגיע לארץ, רצה לעשות גם כן כך, אבל חש לא בנוח ליד אנשים...].

כיצד התיחס הרב לגרוש היהודים מגוש קטיף ונתינת אדמות הארץ לערבים?

זו היתה אחת התקופות הקשות ביותר של הרב. כשגזרה הגזרה מצד השלטונות, הוא ניסה בכל מיני דרכים רוחניות וגשמיות לבטל את רוע הגזירה, ודיבר על כך ככאב לב עמוק וקשה מאד - הן מצד היהודים שגרו שם שיאלצו להעקר מבתיהם, והן מצד נתינת שטחים שכבר בידינו לידי שונאינו ומבקשי רעתנו, והן מצד הבטחון שההתיישבות הזו הביאה לכלל ישראל. במקביל, עודד ותמך וחיזק במאד מאד את התושבים לפני ביצוע הגירוש, וגם אחריו, עשה ככל יכולתו לחזק את רוחם השבורה ולתת להם תקווה טובה להבא.

כידוע, הגרוש התחיל להתבצע ביום תשעה באב התשס"ה, והרב התייחס אליו בדמיון מסוים לחורבנות בתי המקדש שהיו לנו באותו היום. ולא זו בלבד, אלא שהנהיג מאז בשיבתנו

הן במישור של אנשים פרטיים אחרים, והן בענינים ציבוריים. אמנם ברוך ה' לא אלמן ישראל, וישנם רבנים וגדולי תורה, אבל גישתו היחודית אינה קיימת עוד, וישנם דברים שרק הוא היה יכול לתת להם מענה מבוסס. עם זאת, חייבים אנחנו להמשיך למרות הכל, ולהשתדל ללמוד מהאוצר העצום שהשאיר אחריו ולדלות ממנו כל מה שאפשר, ולמלא את רצונו הוודאי שנמשיך בדרכו, וכפי שאמר בחלום לאחד מנכדיו בתוך ימי השבעה - 'תמשיכו בדרכי'.

האם תוכל לתת לנו דוגמאות והמחשבות של חיבת ארץ ישראל - 'כי רצו עבדיך את אבניה' - אצל מר חמיק מרן הרב מאזוז זצוק"ל?

ברור. הרב, שכל כולו היה לימוד תורה וכתבת חידושים שיעורים ודרשות - מטבע הדברים הדוגמאות שישנן ממנו הן מתוך זה. כל פעם שהרב דיבר בעניני ארץ ישראל, היו רואים התרגשות מיוחדת לטוב ולמוטב. אם דיבר על טובותיה ומעלותיה, היה מתאר בהרחבה ובערגה ונותן דוגמאות מפורטות, והיה ניכר עליו כמה הוא מתענג על זה. ואם הוצרך לדבר כנגד הפוגעים בשלמותה או בקדושתה, הרגישו כי בנפשו הדבר. הוא היה מדבר בלהט ובתקיפות רבה, ולא חסך בהתבטאויות קשות כלפי מי שמדבר סרה עליה או פועל ועושה מעשים הרסניים לגביה. בכל אופן היה הרב מוציא את השומעים מלאי מטענים חיוביים כלפיה. אמנם, כמעט תמיד כדרכו בקודש היה מסיים בתפילה ובתקווה שאותם 'אינשי דלא מעלי' יתפקחו וישונו בתשובה ויתקנו את כל מה שקלקלו.

כמו כן, הוא היה מרבה לדבר על הנושא בכל מיני הזדמנויות - בין קשורים מאד כגון בזמן ט"ו בשבט ובהקשר לפרשת המרגלים, ובין בזמנים שאינם קשורים כל-כך. וכן בספריו, בעיקר ב'בית נאמן' על התורה, רואים שני נושאים שתמיד הרב מזכירם ומחדש חידושים

בהתקרבו ליום השנה לפטירת מורנו ראש הישיבה זצוק"ל, אשר תמך באגודתנו מיום הקמתה ואף חתם בהתלהבות על קול קורא לתמיכה באגודה, פנינו אל חתנו הגאון רבי דקל כהן, אשר דבריו חוצבי להבות אש עוד זכורים לרבים שגדשו את ועידת 'קדושת ציון' האחרונה, כדי להתבסס מאור תורתו. הרב דקל נענה לבקשתנו בשמחה, ופתח בדבריו המאירים.

אנחנו מתקרבים למלאות שנה לפטירתו של מר חמי מרן הגאון רבנו מאיר מאזוז זצוק"ל, שהיה האדם הגדול בענקים בידיעותיו ובמעלותיו, ובמקביל האדם הגדול בענוותנים שאינם מחזיקים מעצמם כלום. ממש כדרכו של הקב"ה, וכמו שאמרו חז"ל - במקום שאתה מוצא גדולתו - שם אתה מוצא ענוותנותו.

קשה להאמין, שהאדם המיוחד הזה, שהיה הרוח החיה בכל דבר וענין, הן רוחני והן הנהגתי, כבר איננו איתנו זמן רב כל כך. הוא הלך למנוחות, ואותנו השאיר לאנחות. כולם בודאי זוכרים איך בדרכו היחודית היה מביע את דעתו בנושאים העומדים על הפרק, אם בשיעור השבועי ואם במקומות אחרים ובהזדמנויות שונות, כיצד היה מוצא לכל נושא מקורות וראיות ודוגמאות מהתנ"ך, מדברי רבותינו ומההיסטוריה, ומשלב סיפור נאה להמחיש ולהטעים את הדברים, ומתבל את הכל ברמזים נפלאים - והכל בבהירות בלתי רגילה, כך שדברי תורתו התאימו לכל הציבורים ולכל הגילאים. לא פעם היה הראשון ש'העיז' לגעת בעניינים רגישים מאד, שאחרים חששו להביע בהם את דעתם - אם בעניני ארץ ישראל השלמה, אם בעניני קדושת ארץ ישראל, עם ישראל וקדושתו, ועוד ענינים, ואחריו היו מצטרפים עוד חכמים.

תחושת האובדן קשה גם אחרי קרוב לשנה, בפרט משום שכל הזמן אנחנו נתקלים במצבים ומקרים, שבחיים חיותו ניגשים מיד אליו כדי לשמוע חוות דעתו ולדעת מה לעשות וכיצד לנהוג - הן במישור האישי,

הקדושה ובבית מדרשו, להוסיף בקינות של יום תשעה באב את הקינה של רבי יהודה הלוי 'גרונים מבית תענוגיהם', ולכוון גם לגירוש הזה [ראה בסידור לתשעה באב 'איש מצליח' עמוד 306]. וחזר אינספור פעמים על העונש משמים שקיבל אותו ראש ממשלה שהוציא דבר נורא זה לפועל, ואמר שכל מי שפוגע ומזיק לארץ ישראל - לא ינקה.

לגבי השואה האיומה שחוה עם ישראל, האם הרב סבר שאם היו עולים לארץ לא היו נכחדים, או שאין לקשר בין הדברים?

הרב התייחס פעמים רבות לדבר הזה, ואמר שהיתה זו טעות לומר לאנשים שהיו שם להשאר ולא לברוח לארץ ישראל. הוא הזכיר לא פעם את דברי רבנו החפץ חיים לשואליו בענין הזה, שאמר להם את הפסוק 'ובהר ציון תהיה פליטה והיה קודש'. איני זוכר אם היה אומר בפרוש, שזכותה של מצות ישיבת ארץ ישראל היתה מגנה עליהם, או שהיה זה מצד הבריחה ממקום סכנה, אבל ברור, שמצוה זו בכוחה לשמור על האדם ולהגן עליו מכל צרה. והיה מספר אינספור פעמים, שהנאצים הארורים ימח שמם ויאבד זכרם רצו לכבוש את ארץ ישראל והגיעו קרוב אליה, ונעצרו, ולא הצליחו להכנס אליה.

ביחס להבטחות במסכת סנהדרין (צח.) על פריחה ושגשוג שיהיו בזמן הגאולה - האם הרב מבין שהדברים דברים כפשוטם, או שאחז כמו הסוברים שהכוונה לדברים רוחניים ולא כפשוטם?

הרב דיבר בשמחה רבה בדרשות, ואפילו בסתם נסיעות, על ההתפתחות המבורכת בארץ - בבניה, בחקלאות, במפעלים ובכל העניינים. הוא אמר לא פעם, שאם היו אומרים לאדם בזמן השואה, שבעוד כמה עשרות שנים תהיה לנו מדינה עם שלטון יהודי והיו בה כמה מליוני יהודים, אין ספק שהוא היה אומר שזה 'מדע בדיוני' ו'חלום באסמפמיה', כי אין סיכוי שדבר כזה יכול לקרות. אבל זה קרה במציאות, כי כשבורא עולם רוצה - הוא יכול לעשות כאלו נפלאות. ואלו ודאי סימני גאולה. ורק לגבי כמה מאמרי חז"ל מסוימים בהקשר לזה, אמר שכבר הסבירו שאינם כפשוטם ממש.

האם לדעתו, זה שהשלטון הוא ביד כאלו שאינם שומרי תורה ומצוות - פוגע בכך שיש כאן מהות של גאולה?

בשום פנים ואופן לא! אדרבה, אמר תמיד וגם כתב, שהקמת המדינה היא אתחלתא דגאולה בלי שום ספק, רק שהשטן מפריע וגורם שתוקם על-ידי רשעים וגם תתנהל על ידם. אבל כל זה רק זמני ולפי שעה, ויגיע הזמן שיתמו חטאים מן הארץ ויתרבו בעלי התשובה ונזכה לגאולה שלימה. [ראה בספרו קובץ מאמרים ח"ג עמוד ק"ד בהערה, ועיין שם מה שהוסיף עוד]. ונתן עוד סיבות למה כך עשה ה'. אבל לכל הדיברות ולכל האמירות, עצם הקמת המדינה אינו מעשה שטן אלא מעשה ה'. הוא דיבר קשה על מי שאינו יודע לראות את טובות ה' גם בענין הזה ואינו מודה לו, שהוא כפוי טובה וכו'. ובאמת, כולנו מכירים את דברי חז"ל על המשיח שדרך ביאתו לעולם היתה דרך תחתים, לא פשוטה ולא רגילה, מתחיל מבנות לוט ואביהן, יהודה ותמר כלתו וכו'. וכך הוא גם בתהליך של הגאולה השלמה.

מה סבר הרב, שעדיף להשאר בחו"ל ולא לבוא לארץ בגלל המצב הרוחני הירוד שבה, או שיש לבוא לארץ למרות זאת?

דעתו היתה ברורה ונחרצת, שיש לעלות לארץ ולגור בה, וזה עדיף מלהיות בכל מקום אחר. ובאמת, הרמב"ם (הלכות מלכים סוף פרק ה) כתב וז"ל - "לעולם ידור אדם בארץ ישראל אפילו בעיר שרובה נכרים, ואל ידור בחוצה לארץ ואפילו בעיר שרובה ישראל...". רק שהוא מדבר על מי שגר בארץ ישראל כמבואר בדבריו, ולא גילה דעתו לגבי מי שגר בחו"ל. וזו היתה מחלוקת גדולה בין מר חמי מרן הרב זצ"ל לבין אביו הגדול רבנו מצליח מאזוז זצ"ל,

הגאון רבי מאיר מאזוז חותם על מכתב תמיכה לאגודת קדושת ציון

שהשתכנע מחוברות ומאמרים שהגיעו אליו מאנשי 'נטורי קרתא', שזו סכנת נפשות רוחנית לגור בארץ עם כל הכופרים והרשעים. והרב זצ"ל ניסה לשכנע אותו, שהנכון הוא לעלות לארץ, ולא עלתה בידו, עד שנרצח אביו שם על-ידי בן עוולה ערבי מתועב ומשוקץ, ורק אחר כך עלתה המשפחה ברובה לארץ.

האם לדעתו טוב שהחילונים יבואו לארץ, או שהם בכלל לא ישובו בארץ פן יחטיאו אותך לי'?

הרב תמיד כאב את היורדים לחו"ל, למרות שעל פי רוב הם אינם שומרי תורה ומצוות. והיה תמה גם על אלו שכבר גרים בחו"ל דורי דורות - מה יש להם לחפש שם? הוא קבע בצורה חד-משמעית, שאין מקום טוב ליהודי יותר מארץ ישראל! שיעזבו כבר שם ויבואו לכאן, כך צריכים לעשות, ואשרי הפועלים למען זה.

נשמח לשמוע דברי סיום מהרב אודות ראש הישיבה זצ"ל.

לסיום אומר כך - מר חמי הרב זצ"ל היה אדם משכמו ומעלה גבוה מכל העם, ועשה רבות ונצורות למען הכלל ולמען הפרט מבחינה גשמית ומבחינה רוחנית. וכל מה שהיה אפשר נעשה על ידו בהצנע לכת ובהחבא, בורח מהכבוד וסולד ממנו ממש. חבל על דאבדין ולא משתכחין כפשוטו. יתומים היינו ואין אב כפשוטו וכמדרשו. עם ישראל ועולם התורה איבד דמות חשובה ונערצת על כל בר-דעת, וכל ההולך בדרכו במלוא מובן המלה, יקנה את עולמו בעולם הזה ובעולם הבא. כולנו תקוה, שנזכה למלא את רצונו מאיתנו ולהשלים כמה שניתן את שאיפותיו שלא הספיק לממש בחיים חיותו. ובקרוב ממש, נזכה כולנו לראות את פניו מאירים ומזהירים בתחית המתים שתהיה בגאולה השלימה, במהרה בימינו. אמן.

לא נותר לנו, באגודת 'קדושת ציון', אלא להצטרף לדברים החמים של הגאון רבי דקל כהן אודות חמיו הדגול, שהיה ענק בנגלה ובנסתר, ומלבד שליטתו הנפלאה בעיון הישיבתי המקובל בימינו, היה גם איש אשכולות אמיתי, אשר כל רז לא אניס ליה, במקרא, במשנה, בתלמוד, באגדות ובהלכות, בדרש ובסוד, ואף בדקדוק לשון הקודש ובפיט ובפרפראות השונים של תורתנו הקדושה, כאחד הראשונים ממש.

זכרו הטהור ילוה את אגודתנו תמיד, וחתמתו על הקול הקורא לתמיכה באגודה תמיד תהיה עבורנו השראה להמשך הפעילות הברוכה.

...

לברר מקחו של צדיק

ליום השנה לפטירת מרן הגאון רבי שמואל אויערבאך זצ"ל

הרב חיים מאיר אינהורן

בעיר העתיקה. במטרות הרשמיות של העמותה כתוב: "גאולת ירושלים הנתונה בידי זרים וישובה ככהנים ולויים ותלמידי חכמים שיעסקו הלכה למעשה בלימוד הלכות המקדש על-פי קריאת הקודש של מרן החפץ חיים זצוק"ל¹". לא רק זאת, אלא שאף על פי הנחיות, תלמידו הגדול הרב משה פטורבר פתח כולל אברכים חשוב באחד הבתים שנגאלו מידי הרשעים, על כל המשתמע מכך. עוד שמעתי מאחד מתלמידי החכמים מתושבי הרובע היהודי המתחדש, שלפני שנים הזמינו את הגאון רבי שמואל לחנוכת בית שנגאל מערבים, ושמו שמחה גדולה, בכניסה לבית נישק את אחת האבנים בקיר, ויצא מפיו בערך בזה הלשון: תמהני אם הבני ברקים יכולים להבין מה ערכה של אבן אחת בירושלים².

וכמו שהיה מרן קשור בירושלים, כך היה דבוק בחכמיה. דומה, כי חברו הקרוב ביותר היה מרן הגרי"ש זילברמן זי"ע מייסד 'שיטת זילברמן', ומרן הוא זה אשר השפיע על הרב זילברמן ללכת לאורו של רבינו הגר"א³. עוד זכור לכולם הספדו המרטיט על הרב זילברמן בעודו זועק: עמוד אש, עמוד אש ממש. עמוד אש כפשוטו!! ואף בחייו כאשר היו באים אליו אנשים עם קשיים באמונה, היה שולחם לרב זילברמן [או למורנו הגר"ל מינצברג זי"ע, אף הוא מדורשי ציון, אשר בערוב ימיו העניק ראיון חם לראשי האגודה, והדברים פורסמו עלי גליון]. יתכן, ודבר זה מסביר את עמדתו בענין ספר 'קול התור', אשר היה סבור כי ודאי שהרעיון בכללותו הגיע מהגר"א, אלא שכאמור - דווקא מכך זה שהיה סבור, כי הקב"ה התחיל לגאלנו והביאנו לארצו לתת לנו - דווקא זוהי סיבה גדולה יותר להלחם ב'אחים הטועים', כהגדרתו.

דרישת הגאולה היתה שזורה אצלו בשמחה על תחילת קיום הנבואות בדורנו, והוא אף העניק הסכמה חמה לספרו של הגאון הרב שלמה קושלבסקי 'ואשר תבואנה יגידו', המראה כיצד הנבואות מתקיימות בדורנו, ספר אשר משמש את עורכי המדור 'עין בעין' שבגליונו, להראות כיצד מתקיימות נבואות הנחמה בדורנו. שמעתי גם, כי דיבר על כך בפרהסיה בטקס הנחת אבן הפינה לגבעת זאב, שהנה אנו רואים בעינינו כיצד הנבואות הללו מתגשמות.

ונסיים בקטעים מתוך הסכמתו המכוננת ל'אחרית כראשית' של הגר"א שפירא, ספר המוכיח את כל יסודות הגאולה דרך טבע, וקמעא קמעא, כעין מה שכתוב בקול התור, משאר כתבי הגר"א והרמח"ל. מרן בשעתו העניק לו הסכמה נלהבת שבנלהבות, ובין הדברים כתב - "האירו מול עיני גליונות החבור הנחמד ונעים...ורוממות החיבור הזה יסודותיו בהררי קודש ממשנתו של קדוש ה' אור עולם הרמח"ל זללה"ה ומתורת רבנו קדש הקדשים הגר"א זללה"ה...ביסודות שרשי אמונת ישראל בצפינתו ותקותו, כאשר ראינו את אשו הגדולה ודבריו שמענו מתוך האש, והן אז התשנו כחו דרעיא מהימנא כאשר אמרנו לו 'דבר אתה עמנו', כי חפץ בנו רוענו אשר מי יתן והיה כל עם ה' נביאים, והן בהגלות שנית לנו מלכנו אחרית כראשית, נשוב ונאמר "ישקנו מנשיקות פיהו", כי רצוננו לשמוע מפי מלכנו. והנה מע"כ הרה"ג המחבר שליט"א השכיל להבין ולהתבונן בינה בדברי רבותינו הקדושים זיע"א ופתח לנו שערים ונבוכים בפעמי גאולתנו להציץ בין החרכים בדבר ה' היה אשר היה אל אליהו חסידא נ"ע נבג"מ, לחזק ולאמץ אמונתנו הקדושה, כי דבר א-להינו יקום לעולם, ודבריו חיים וקיימים ונחמדים לעולם ולעולמי עולמים, והדברים משמחי לב".

●●●

בדורנו, אשר חיו בכבוד הדדי עצום זה לזה, הכירו ענקים אלו זה את דעותיו של זה, ורחשו איש לרעהו כבוד עצום והערכה נדירה שכמעט לא נראתה כמוה, והאמת והשלום אהבו.

אביא כאן מעט שבמעט מהנהגותיו בקודש - בחיבת הארץ, דרישת ציון וגאולת ישראל.

מרן הגר"ש זי"ע היה איש ירושלים, ממשיך דרכם של גדולי ירושלים, ובן ארץ ישראל בכל פרטי נפשו וגופו, וכפי שהגדיר את עצמו מהפסוק בתהילים - "ולציון יאמר איש ואיש ילד בה והוא יכוננה עליון". וכך כתב לתלמידו - "הנני לכשעצמי, אולי בתור הנולד בה, הנני רחוק מאד מחיים שמחוץ לאדמת הקודש" (ישורן מו עמ' רז). ואכן מעולם! לא יצא ולא הסכים לצאת מארץ ישראל משום סיבה שבעולם. הופעלו עליו לחצים מכיוונים שונים, ולכולם הוא אמר - לא! בגליון 'האוצר' (גליון יד עמ' שצח), מובא מה שאמר לתלמידו - "גדולי ירושלים ר' יעקב משה [חרל"פ] ור' הירש מיכל [שפירא] זצ"ל באו עד פת לחם בכדי לא לצאת מהארץ". התחננו בפניו כי יאות לקבל על עצמו את ראשות ישיבת 'תורה ודעת' בארה"ב, ולא הסכים בשום פנים ואופן, וגם כאשר מרן הרב שך זצ"ל הפעיל עליו לחץ כבד שסיכים לבקשת מרן הגר"א קמינצקי כי ישמש שם בראשות הישיבה, ולמרות הכבוד העצום שרחש למרן הרב שך, לא נאות ולא התרצה, ואמר "לעזוב את ירושלים? את ארץ ישראל? אפילו הוה אמינא אין לי!".

היה תומך בהתישבות ובמתיישבים באופנים רבים בגוף ובממון, ודאג שיראו את הערכתו לנושא. היה מצוי שהגיעו כאלו, שהיה ניכר עליהם כי הם מציבור המתיישבים, והיה מבקש שידרשו בשלומם של איש חברו ר' ברוך מרזל הי"ו ובהכרת הטוב על הימים בהם היה מגיע עם אביו מרן הגר"ש למערת המכפלה בעשרת ימי תשובה.

פרק מיוחד היה צריך לערוך לזכרו על מאבקו נגד הגרוש מגוש קטיף. אזכרה ימים מקדם, שבישיבות הסתובב משמו, שאמר כי אם היו ההפגנות נפרדות ובצניעות, היה אומר להשתתף בהם, והוא אף ניסה לשדל את שאר גדולי הדור שיהדות התורה תפרוש מהממשלה, ובגליון 'האוצר' מובא, שעודד את תלמידיו אף להשקיע בתפילה לביטול גזרה נוראה זו של מסירת חלקים מארצנו הקדושה לגויים, ואמר שצריך לקרוע שערי שמים לביטול הגזרה. לפי מה שמעתי, בבית שלו אפילו היתה תפילה מיוחדת לביטול הגזרה הקשה עם קריאת 'זיחל'.

אחד הנושאים שטרח בשבילם רבות, היה נושא גאולת הבתים בירושלים המקודשת מיד הישמעאלים הארורים. מצורפת התמונה המפורסמת שלו בקביעת המזוזה בגאולת 'בית המערבים' במעלה חלדיה. לאורך שנים רבות, שימש הגאון רבי שמואל כנשיא של עמותת 'עטרה ליושנה', אשר עסקה בגאולת קרקעות ברובע היהודי המתחדש, המכונה 'מוסלמי'

טעות נושנה התאזרחת בלב רבים, כאילו ורק שתי אפשרויות ישנו, כיצד לפרש את הזמן בו שבנו לארץ הקודש, ומאיך המלכות נהפכה למינות - האחת טוענת, כי מלכות המינות היא הסוגיה המרכזית, ועל הארץ הם אומרים 'ותבואו ותטמאו את ארצו', והשניה נואמת - לא, כי זכות ואהבת הארץ על כל פשעים תכסה אהבה. ואין זו אלא טעות, כי רוב גדולי התורה ושלומי אמוני ישראל החרדים, הלכו בדרכים אחרות לגמרי. יש ובחנו כל פרט לגופו, הודו על דברים טובים, והתנגדו לרעים, ועוד יש זרם מרכזי בגדולים, והוא הזרם שמקבל בעיקר ביטוי ב'קדושת ציון', הרואה ושמוח בגאולת הארץ בשוב בניה בשמחה לתוכה, ועם זאת, ואולי דווקא בשל זאת - נאבק כנגד אלו המחללים את הארץ הקדושה.

מרן הגר"ש אויערבאך בעת קיום מצות 'הורשתם' בקביעת מזוזה בבית המערבים ברובע היהודי המתחדש המכונה 'מוסלמי' בעיר העתיקה בירושלים

כזה היה דו"ז מרן הגאון רבי שמואל זי"ע, איש אשר רוח בו, מייקירי קרתא דירושלים, ממשיך דרכם של גדולי ירושלים ושל תלמידי הגר"א שעלו לכאן במסירות נפש, שהיו מראשי אוהבי הארץ ודורשי הגאולה ביחד ממש עם ההתנגדות למחלליה. ואף מאבקו המפורסם כנגד השלטונות, בלי ויתורים ובלו פשרות, אף הוא נבע אצלו מראיה בהירה, כי לנו הארץ - ארץ ישראל ניתנה לעם ישראל, שמתנהגו כמו עם ישראל, ולכן לנו הארץ! אין זה סוד, כי בין מקימי 'קדושת ציון' היו גם רבים מתלמידיו של מרן, ואחר פטירתו - מלבד מודעת האבל 'חומת בת ציון הורידה כנחל דמעה', שפורסמה ב'קדושת ציון', בה בין יתר הדברים היה מתואר כמי ש'פעל רבות למען עם ישראל וארצו, חזק את ההתישבות היהודית בכל מרחבי ארצנו ופעל למען ביצור חומות הדת בארצנו הקדושה', אף הובא הספדו של הרב מנשה בן יוסף, ושם נאמר בתוך הדברים - 'יחיד באהבת ישראל, ארץ ישראל וירושלים, היכן זה תראה איש אשר רוח פנחס קנאה בו להלחם בעוזבי התורה הגלחמים בתורה, ותוך כדי מלחמתו בהם קורא הוא עליהם 'אחים טועים, אשר בחשכת הגלות שכחו את מהותו של עם ישראל', היכן תמצא איש אשר מסר נפשו להתרחק מן הרשעים השולטים במדינת ישראל כמטחוי קשת ויותר, וכל זאת תוך כדי אהבה עצומה לארץ ישראל ופעולות גדולות למענה ולמען היותה בשלמות ביד ישראל". ראוי אף לציין בענין זה את הקשר המופלא אשר היה לו עם גיסו מו"ר מרן הגר"ן גולדברג זי"ע, ראש לדרישת ציון

1. איני יכול מלהתאפק לציין כאן, שנזכרת כי בעיתון אחד הקשור לר' שמואל, נכתב פעם בגנות אחד משליחי הציבור של המפלגה האחרת, על כך שהשתייך ל'עטרה ליושנה'... ולא ידעו מי היה נשיא העמותה לאורך השנים...
2. בקובץ 'האוצר' ז"ד מובא משמו, שנשאל כיצד מבואר בחז"ל שהתחילו וניסו לבנות את בית המקדש, ולא חיכו למקדש שירד משמים. ענה: שאותו זה לא פוטר מהמצוה. וכן שמעתי ממרן הגר"ן, 'רש"י לא בא לפטור אותך משום מצוה'.
3. ושמעתי מו"ר 'קדושת ציון' הרב יהודה אפשטיין, ששמע מבנו של הגר"ש זילברמן רבי אליהו זילברמן ראש ישיבת אדרת אליהו, כי הגר"ש אמר לו שנים רבות אחר שנפטר אביו, שמאז שנפטר, אין יום בו אינו נזכר בו, והוא אף אמר לו שהוא קשור אליו יותר מבניו!

יסודות 'קדושת ציון'

יום נקם בלבי ושנת גאולי בארה (ב)

הרב חיים פרידמן בעהמח"ס בחר ה' בציון
לתגובות: CF@KEDUSHASTZION.ORG

ולראיה היא מביאה את פרשת גואל הדם, בה התורה התירה לגואל הדם לנקום נקמת דם קרובו, שאמנם זה 'היתר דבדיעבד', והראיה - ש"לכן ציוה יוצר האדם להכין שש ערי מקלט בשני עברי הירדן, כדי להציל את הרוצח בשגגה מפני גואל הדם".

*

ג] וכאן הננו עומדים ושואלים - אם כסברת הכתבה, ש'ערי מקלט' הם הוכחה שגואל הדם הוא 'היתר דבדיעבד', איך תתישב דעת רבי יוסי הגלילי, ולפיה אפילו יהודי שהרג בשגגה יוצא מעיר מקלט - מצוה ביד גואל הדם להרגו (מסכת מכות דף יא-יב). וכן בספרי (שופטים פ"ט פ"א פ"ג) נקט בסתמא כר' יוסי הגלילי, שכך אמרו שם: "פן ירדוף גואל הדם אחרי הרוצח, מצוה ביד גואל הדם לרדוף".

ולפי סברת הכתבה - מדוע צוותה התורה להכין לרוצח ערי מקלט [אליבא דר' יוסי הגלילי], והלא נקמת גואל הדם היא מצוה וחובה, ולא 'היתר דיעבד'?

ד] ובעל כרחך עלינו לומר, כי ערי מקלט אינן מהוות שום ראיה ש'גואל הדם' הוא ענין של בדיעבד, שכן ערי מקלט הן עצמן עונש וכפרה לרוצח כתחליף למיתתו (מכות ב: רמב"ם הלכות רוצח ז"ג), וכמש"כ בספר החינוך (מצוה תי): "...ראוי למי שהרג אפילו שוגג - מכיון שבאת תקלה גדולה כזו על ידו - שיצטער עליה צער גלות ששקול כמעט כצער מיתה - שנפרד האדם מאוהביו ומארץ מולדתו, ושוכן כל ימיו עם זרים".

נמצאנו למדים, כי עיקר ענין הגלות לערי מקלט הוא מצד עונש וכפרה. ורק משום כך הם הצלה מיד גואל הדם, כי די לו בעונש הקל. וא"כ גם הגלות לערי מקלט היא חלק ממצוות גאולת הדם - לגרום לרוצח בשגגה שתהינה בידו רק שתי ברירות - או להיענש ביסורי גלות, או למות בידי גואל הדם.

אין שום קשר בין יהודי שרצח בשגגה - לגויים שטבחו בקדושים

ה] אך יתרה מכך: מהכתבה הנ"ל מתקבל הרושם בבחינה מסויימת, כאילו רשעי האומות הגרועים מחיות טרף - שהרגו בכל מיני מיתות משונות את עבדיך וחסידיך הקדושים - נמצאים בתוך הסוגיה של יהודי תמים שרצח בשגגה וברח לעיר מקלט. והרי לצייר כך את הרוצחים הללו - חוץ ממה שזה סילוף התורה - עוד הוא אכזריות כלפי הקדושים הנרצחים.

ובעניני הצלת נפשות ישראל; ובעניני מניעת קטרוג על ישראל על ההימנעות ממצות הנקמה.

ובאתי בזה כ'שלוחא דרחמנא', ו'שלוחא דרבנן', ו'שלוחא דהנרצחים החסידים והקדושים' - אשר דמם צועק מן האדמה אל הקב"ה ואלינו, לתבוע את כבוד דמם, ו'שלוחא דציבורא' - עם ישראל המתחננים על נפשם ונפש ילדיהם למנוע סכנה עתידית.

והנני תפילה, שאצליח למלא את תפקידי נאמנה על הצד היותר טוב ונכון - לנחת רוח לבורא כל עולמים.

*

עד כאן מהגליון הקודם, ושם הופיע פרק א' של התגובה, בו התבאר בארוכה ובטוב טעם ודעת מתורה ופוסקים גודל המצוה והחויב שיש על עם ישראל עצמו בעשיית נקמה בגוי שרצח יהודי, ומגודל המצווה אף דנו חכמינו בדחית כמה מצוות אחרות כגון ניוול המת וחילול שבת דרבנן ועוד. והטעמים שהובאו שם מפי גדולי הפוסקים היו שגדולה נקמה, ומפני שהיא נחת רוח למת, וכבוד הנרצח, ומנוחת נפשו ורתיחת דמו, ושכל זמן שלא הורגים את הרוצח הגוי יש קטרוג גדול, ושזו הדרך למנוע רציחות נוספות, ושלא יהיה דם ישראל הפקר, והצלת הנרצחים העתידיים. ועוד הובא שפסקו הפוסקים, שכלפי גוי שרצח יהודי, כל ישראל הם קרובים ומוטלת עליהם מצות גאולת הדם.

עיקר הגלות לערי מקלט - הוא עונש וכפרה

ב] ונפתח בחלק הראשון של הכתבה: "... הנקמה היא חלק בסיסי בטבע האנושי מאז ומעולם - ולא מהחלק הנעלה שבו. אנחנו מודעים לכך ש'א-ל נקמות ה' והוא ישיב דם עבדיו. מצד שני, התורה מכירה בהתפרצות יצר הנקם, ולכן ציוה יוצר האדם להכין שש ערי מקלט בשני עברי הירדן, כדי להציל את הרוצח בשגגה מפני גואל הדם".

הקורא את הדברים מתרשם, שהנושא של 'נקמת דם הקדושים' - הוא סוג של 'היתר יפת תואר', שכן אמרו (קידושין כא):

"ת"ר: וראית בשביה אשת יפת תואר - לא דברה תורה אלא כנגד יצר הרע, מוטב שיאכלו ישראל בשר תמותות שחוטות ואל יאכלו בשר תמותות נבילות". ופרש"י: "מתוך שמתגרה בה יצרו מחמת יופיה - התירה לו ובקושי".

כמו-כן, הכתבה הנ"ל מתיחסת ל'נקמת דם הקדושים' כחלק ה'בלתי נעלה' שבטבע האנושי,

הערת המערכת - מאמר זה נכתב כהמשך למאמר שהובא בגליון הקודם בענין הנקמה כתגובה על דברי חרוף וגידוף שנכתבו באחת הבמות החשובות המיועדות לציבור החרדי, ושם החילוננו ללבן את הסוגיה. באות א' מועתקים דברי הפתיחה מהגליון הקודם עבור הקוראים שלא ראו אותם שם.

א] באחת הבמות הציבוריות של הציבור החרדי, התפרסמה כתבה תחת הכותרת: 'מי ביקש נקמה?', וזו לשונה:

"... הנקמה היא חלק בסיסי בטבע האנושי מאז ומעולם - ולא מהחלק הנעלה שבו. אנחנו מודעים לכך ש'א-ל נקמות ה' והוא ישיב דם עבדיו. מצד שני התורה מכירה בהתפרצות יצר הנקם, ולכן ציוה יוצר האדם להכין שש ערי מקלט בשני עברי הירדן, כדי להציל את הרוצח בשגגה מפני גואל הדם.

העם היהודי ספג וסופג את נחת זרועם של עמים רבים. למרות זאת, לא נמצא בתורת ישראל צו לנקום באלו שפגעו והרגו ביהודים. בפסח אנו מתמקדים ביציאת מצרים; בחנוכה - בנס ההצלה מיוון שהחשיכה את עיני ישראל ואף הרגה בהם; וגם בימי החורבן, בעשרה בטבת, אין התמקדות בנקמה במחריבי המקדש, אלא בתיקון המעשים וביציפה לגאולה.

בעשרה בטבת שיחול בימים הקרובים, לא נדבר על בבל שאיננה עוד. 'תג מחיר' הוא בניגוד לדרך התורה. בפזמון 'מעוז צור ישועתי', שעדיין מרחש על שפתינו, אנו מבקשים ממלך העולם שינקום הוא דם עבדיו. כך גם בתפילת 'אבינו מלכנו', הנאמרת בין היתר בעשרה בטבת, שבה אחת מ-26 התחינות היא: 'נקום נקמת דם עבדיך השפוך'. היחיד שנאמר עליו ועל מעשיו 'זכור' הוא עמלק - שלא הצטיין בהרג רב של יהודים כמו מצרים, לדוגמה. חומרת מעשיו היא בפן הרוחני: 'אשר קרן', ובפגיעה בחלשים מבחינה רוחנית - ה'הנחשלים אחרך'.

כמה מרגש היה להאזין לניצולי השואה, שלצערנו רבים מהם אינם איתנו עוד, שדיברו בעוז על 'הנקמה היהודית' - או אידישע נקמה - שהתבטאה בהקמת דורות ישרים ומבורכים. זו התקומה האמיתית והנוקבת למי ששאף להשמיד, להרוג ולאבד את העם היהודי". עד כאן לשון הכתבה.

*

והנה כתבה זו הגיעה לבית המדרש, ועוררה סערה הלכתית גדולה בין תלמידי החכמים שליט"א, ונמנו וגמרו שיש כאן טעות גדולה בעניני קידוש ה'; ובעניני כבוד הנרצחים הקדושים, וגאולתם ומנוחתם בעולם הבא; ובעניני כבודן של ישראל;

1. הרמב"ם (הלכות רוצח ושמירת הנפש ז ג) - "רוצח ששב לעירו אחר מות הכהן הגדול הרי הוא כשאר כל אדם, ואם הרגו גואל הדם נהרג עליו, שכבר נתכפר לו בגלותו".

והרי **דבר ראשון**, חייבים לחתוך בסכינא חריפא את ההשוואה בין גוי ליהודי, וכמש"כ (ויקרא יט יח): "לא תקום ולא תטור את בני עמך", ואמרו חז"ל (תורת כהנים): "נוקם אתה ונוטר לאחרים [לגויים]". וגירסת הילקוט שמעוני להדיא: "לא תקום ולא תטור את בני עמך [אבל] נוקם אתה ונוטר לגויים".

דבר שני: הרי אפילו יהודי שרצח במזיד - לכולי עלמא יש מצוה לגואל הדם לנקום בו, בכדי לגאול את דם הנרצח. וכמש"כ 'גאל הדם ימית את הרצח בפגעו בו' (במדבר לה כא). ודרשו חז"ל (ספרי מסעי פייסקא קס): "מצוה ביד גואל הדם להמיתו... לכן נאמר 'גואל הדם הוא ימית'". ובה אפילו רבי עקיבא מודה (פסקי מהר"ש מלובלין סימן פח, והובא בגליון הקודם).

וקל וחומר בגוי שהרג במזיד - שמצוה ביד גואל הדם להורגו. ו'כנגד הגוי הרוצח נעשו כל ישראל קרובין וגואלי הדם' [כלשונו 'פסקי מהר"ש מלובלין' סימן פח. ועי' להלן שהבאנו מהפסיקא: "...הרשות בידיכם להמית אותם במיתה שאתם רוצים, שנאמר **גואל הדם** הוא ימית את הרוצח". ומשמע, שכל ישראל בגדר גואלי הדם].

"ומוזהרין בית דין שלא ליקח כופר מן הרוצח, ואפילו נתן [הרוצח] כל ממון שבעולם, ואפילו רצה גואל הדם לפטרו - שאין נפשו של זה הנהרג קנין גואל הדם, אלא קנין הקב"ה" (רמב"ם הלכות רוצח א ד). ו"אפילו אם חזר הרוצח ועשה תשובה" (מהר"י ווייל סימן סא).

אב הרחמים ברחמי העצומים - ינקום לעינינו נקמת דם עבדיו השפוף

1. זאת ועוד: הנה בכל שבת אומרים בבית הכנסת אחרי קריאת התורה: "**אב הרחמים** שוכן מרומים. ברחמי העצומים הוא יפקוד ברחמים החסידים והישרים והתמימים. קהלות הקדש שמקרו בפשם על קדשת השם... וינקום לעינינו נקמת דם עבדיו השפוף".

כפתיב בתורת משה איש הא-להים. הרנינו גוים עמו כי דם עבדיו יקום ונקם ישיב לצריו וכפר אדמתו עמו".

ועל ידי עבדך הנביאים כתוב לאמר 'נקיתי דמים לא נקיתי וה' שכן בציון'.

ובכתבי הקדש נאמר 'למה יאמרו הגוים איה א-להיהם. יודע בגוים לעינינו נקמת דם עבדיו השפוף'.

ואומר 'כי דורש דמים אותם זכר לא שכח צעקת עננים'.

ואומר 'ידין בגוים מלא גויות מחץ ראש על ארץ רבה. מנחל בדרך ישתה על כן ירים ראש'".

*

2. וכאן, בתפילה זו, אנו צריכים להתעכב ולהתבונן: מבקשים מ'אב הרחמים' שיתמלא ב'רחמים עצומים' על 'קהילות הקודש הקדושים' ביותר, כרבי עקיבא וחבריו שאין כל מלאך ובריה יכולה לעמוד במחיצתן.

אחרי כזו הקדמה, אנחנו מתכוונים לבקשות שלא מעלמא הדין - על מעלות והיכולות קדושים וטהורים כזוהר הרקיע מזהירים בשמי שמי קדם.

נו, ובסוף מה הבקשה? **וינקום לעינינו נקמת דם עבדיו השפוף**.

מי שהשקפתו היא כדברי הכתבה הנ"ל - מי ביקש נקמה? וסבור כי ענין הנקמה הוא לא מהדברים הנעלים שבאדם - **לבו צונח מאיגרא רמא לבירא עמיקתא!** כי לפי דעתו, הנשמות האדירות הללו, שכבר מופשטות מכל החומר הגס והעכור, ומתרפקות ומתעלסות על דודם קוב"ה ושכינתיה באהבה בתענוגים - כבר צוחקים על 'משחקי הילדים' האלו. ועוד, מה יתן לנרצח עכשיו שינקמו את דמו? - מאי דהוה הוה. והנקמה לא תחזיר אותו לחיים. ואם כן, מה זאת, שהבקשה שאנחנו מבקשים **בשבילים** - בתור **רחמים עצומים עליהם** - היא **שה' ינקום דמם?**

האופן היחיד ששפיכות דם הקדושים לא תהיה לריק - הוא על-ידי שינקמו נקמת דם

ח ומכאן רואים, שישנה טעות גדולה בבסיס הכתבה הנ"ל, והאמת היא כדלהלן:

הנה כשהיהודי נרצח ע"י גוי - אומרים שהוא **נרצח על קידוש ה'**.

וקשה, וכי זה קידוש ה'? - והלא אין לך חילול ה' גדול מזה!... שהרי גוי בן הסטרא אחרא - שלט בשלטון מוחלט על יהודי בן השכינה ונטל ממנו את חייו. שזה גורם איתערותא דלעילא - **שהסטרא אחרא** שולטת על **מאורות המשכינה**, שזה **חילול ה' איום ונורא!!!** (וכמש"כ הרמח"ל בריש 'מאמר הגאולה').

ט אמנם, הביאור בזה הוא כך - שפיכות דמו של הקדוש היא **הכנה לקידוש ה'**, על-ידי שהקב"ה והנרצחים ואנחנו ננקום את נקמת דמו. ואז יתברר, שהשליטה שהגוי שלט על היהודי - היתה **אמצעי לידי כך שעם ישראל ישלטו על הגוי בשליטה הגדולה ביותר על-ידי הנקמה**. ובלי הנקמה, לא היה שייך להגיע לכזו דרגת שליטה של השכינה על הסטרא אחרא. וממילא מתברר למפרע, ששפיכת דמו שמשא כאמצעי לקידוש ה' הגדול.

י ולאחר שנתבררה לנו האמת, ממילא מובן, כי **הרחמנות הגדולה ביותר** על היהודי שהפסיד את חייו, היא שאכן 'הפסד חייו' לא ילך לריק, אלא יביא לו את **התועלת הגדולה ביותר** - שזהו קידוש ה' הגדול שיווצר ע"י נקמת דמו, וזה יהיה לו תשלום הוגן על חייו שניטלו ממנו באכזריות.

אך אם חלילה לא תהיה נקמה לדמו, **הפסד חייו היה לריק**, ואז לא רק ששפיכת דמו לא עשתה **שום תועלת**, אלא היא עוד עשתה לו נזק, כי אותו הנרצח היה כלי לחילול ה'. **היה לא תהיה!**

העולה מהדברים, כי המשפט 'מי ביקש נקמה' - חוץ ממה שזה מצער את הקב"ה, זה גם מרגיז ומצער את הנרצחים הקדושים. כי 'מכלל הן אתה שומע לאו' - אם ה'רחמים העצומים' עליהם הוא נקמת דמם, אזי הויתור על נקמת דמם אינה אלא **אכזריות עצומה** עליהם, כאילו חלילה לא אכפת שדמם הלך לריק ללא תועלת ח"ו.

מניעת נקמת דם הקדושים - חשובה כרציחתם פעם שניה

יא והנה, מניעת נקמת דם הקדושים מצער אותם כאילו שרצחו אותם פעם שניה. וקל וחומר הוא,

ממש"כ ב'נימוקי מהר"ר מנחם מירזבור' ק' (הודפס בשו"ת מהר"י ווייל בסופו, בעמוד קעח), וזה לשונו: "דין דגואלי הדם רדפוהו עד חובה והשיגוהו, כדין עשו גואלי הדם שנקמו [נקמת דם] אביהם... ואין להוציא לעז עליהם. ועל מה שהלכו מחוץ לתחום בשבת כדי לנקום [נקמת דם] אביהם, [גם בזה עשו כדין... ד] **הוי כמו פיקוח נפש דדוחה שבת**..."

ובאר הגאון רבי אפרים פישל הרשקוביץ זצ"ל (גאב"ד האליין ודומ"ץ צאנז קלויזענבורג) -

"**רבינו מדמה לה לפיקוח נפש שדוחה שבת**, ודעתו כמו פיקוח נפש להציל אדם חי ממיתה דוחה שבת, כמו כן כשהוא טובה לנשמה הוי כמו פיקוח נפש ודוחה שבת, כמ"ש הגאון רבי מאיר אריק זצ"ל ב'טל תורה' (ירושלמי סוטה פ"ט ה"ו) - "... על פי המבואר במדרש רבה, דאין הדם של הנהרג נח עד שימות ההורג, **לכן אם לא עשו נקמה בהורג - הוי כאלו הם שפכו דם הנהרג**, שאין לו מנוחה..."

הרי למדנו, שאפילו יהודי שנהרג ע"י יהודי - מי שמפריע לנקום את נקמת דמו נחשב כאילו הוא **רצח אותו פעם שניה**, וזה בבחינת 'פיקוח נפש', קל וחומר ביהודי שנהרג ע"י גוי, שאז הנרצח נעשה 'כלי לחילול ה' עד שינקמו את דמו, שרק אז שפיכת דמו תהפך לקידוש ה'. ואז בוודאי, שמי שמפריע לנקום את נקמת דמו נחשב כאילו הוא **רצח אותו פעם שניה**.

ואמנם בגליון הקודם בארנו באופן אחר את דברי מהר"ר מנחם מירזבור' ק' [אשר היסוד של הביאור הזה נאמר במפורש ע"י גדולי הפוסקים], שזה **פיקוח נפש - משום שהעונת הרוצח תרתיע את הרוצחים, ותמנע רציחות נוספות בעתיד** - עיי"ש.

אך מכל מקום אנו למדים מדברי הגאון הנ"ל את המושג, **שמניעת הנקמה היא כמו 'רציחה פעם שניה' לקדושים**, עד כדי שהוא מגדיר את זה בגדרי 'פיקוח נפש' - בינו נא זאת!.

קפידתם המסוכנת של הנרצחים הקדושים - על מניעת נקמת דמם

יב ורחמנא ליצלן מלהתעסק עם קפידתם של הנרצחים הקדושים. וקל וחומר הוא ממה שכתב ה'צרור המור' (לרבנו אברהם ב"ר יעקב סבע - חותנו זקנו של מרן השולחן ערוך, בפרשת שופטים), שאם חלילה ישראל לא עושים נקמה ברוצח - אפילו יהודי - אז הנרצח מקטרע על עם ישראל על כך שאינם מקיימים מצות א'-ל נקמות ה', וז"ל - "**שאם נודע מי הכהו מיד, חייבים לנקום נקמתו, ולא יהיו דמיו צועקים ושואלים דין על מי שאינו נוקם נקמתו**..." (הובא בהרחבה בגליון הקודם).

וקל וחומר כמה מסוכנת קפידתם של הנרצחים הקדושים, שאין לשער ואין לתאר את גודל כוחם בשמים, כאשר מונעים עשיית נקמה ברוצחיהם הגויים.

ולכן מאד מאד מאד חשוב ליצור את המודעות לנשגבות ענין נקמת דם ישראל מאת האומות, ושאיף אחד לא יעלה על קצה דעתו לקרר את האוירה בענין קדוש זה.

יקברו הנרצח ללא תכריכין - להעלות חמה ולנקום נקם

יג] ובאמת, עלינו לדעת, כי ציון התלהבות הקהל מלנקום דם הקדושים הוא נגד הלכה פסוקה בשולחן ערוך (יורה דעה ססד ד): "אם מצאו ישראל הרוג, יקברוהו כמו שמצאוהו, בלא תכריכין, ולא יחלצו בו אפילו מנעליו". ומקורו ממנהג שנהגו בימי הראשונים, וכמו שכתב בבית יוסף (יורה דעה סימן ססד): "כתבו הגהות מיימון בסוף הלכות אבל (דפוס קושטא פרק יד הלכה כא), שבימי רבינו אפרים הביאו הרוג, וביקשו קרוביו לחלוץ מנעליו, ומיחה בהם מלעשות בו שום דבר, אך כאשר נמצא - כך אמר שיקברוהו, בלא תכריכין".

וטעם הדבר פרש הש"ך (שם ס"ק יא): "... בהרוג בידי גויים ... קוברים אותו כאשר הוא נמצא [בלא תכריכין] - כדי להעלות חימה ולנקום נקם".

וכן כתב ב'חכמת אדם' (כלל קנז סעיף יב): "והנהרג על ידי גויים, אפילו לא יצא ממנו דם כלל - כגון שנחנק - קוברין אותו כאשר הוא נמצא, כדי להעלות חמה" (והוא ג"כ בקיצור שולחן ערוך סימן קצז סעיף יב).

ובאר הגאון רבי אליעזר יהודה וולדנברג זצוק"ל (בעל ה'ציץ אליעזר'):

"הטעם מדוע צווה רבנו אפרים לא לחלוץ מנעליו ההרוג אלא לקברו כאשר נמצא בלא תכריכין... טעם צוותו כך נעוץ ביסוד הבטחת הכתובים של 'כי דם עבדיו יקום ונקם וישיב לצריו' ושל 'ונקיתי דםם לא נקיתי' - כדי להעלות בלבבות המוני בית ישראל חימה וזעם על שופכי דם ישראל, ולהלהיבם להיותם עתידים ליום המיועד והמוכשר של נקם ושלום"².

הרי למדנו, כי הלכה פסוקה היא בשולחן ערוך ונושאי כליו - לעורר ולהגביר בקרב ישראל את רגשי הנקמה באומות, וק"ו שלא לגנות ולא לקרר רגש קודש זה ח"ו.

*

יד] וחוזק מכל זה, הנושא של נקמה בגויים אינה רק מדין 'גואל הדם', אלא מדין קידוש השם, וכמו שאמרנו (פסיקתא דרב כהנא נספחים ב - פרשה אחרת): "...הרשות בידכם להמית אותם במיתה שאתם רוצים, שנאמר 'גואל הדם הוא ימית את הרוצח'. ולא עוד, אלא בעולם הזה כל מי שעושה מלחמה עמכם - כאילו עמי הוא עושה...". [להלן נעמוד בדברי הפסיקתא].

וכן הבאנו בהרחבה בגליון הקודם מרבינו הב"ח (שו"ת ב"ח החדשות סימן נב), שאומר על זה: "שאיין

לך מצוה גדולה מזו", שהרי "גדולה נקמה שנתנה בין שתי אותיות שנאמר: א-ל נקמות ה'" (ברכות לג). וגם 'דהוא נחת רוח למת עצמו'. וגם 'שלא יהיו ישראל הפקר ביניהם חלילה אם לא יעשה נקמה', וכפי שפרסנו את היריעה בהרחבה בגליון הקודם.

שו"ת בענין נקמת ישראל באומות

טו] נבוא ונסדר את הנושא שלנו בשלש שאלות ותשובות:

(א) האם כל הענין של הקב"ה אינו אלא להציל אותנו מאויבינו, או שיש לו ענין גם כן לנקום כל דם יהודי מאת הגויים?

(ב) כאשר הקב"ה מעניש את אויבינו מאומות העולם - האם הוא רוצה שנצטער על כך שאויבינו נענשים, או שנשמח על כך?

(ג) האם הקב"ה רוצה לעשות את הנקמה לבדו, או שהוא רוצה שנשתף עמו פעולה, ונהיה שותפים עמו במעשה הנקמה?

הקב"ה אינו מסתפק בהצלת ישראל - כי אם דווקא בקידוש שמו ע"י הנקמה באומות

טז] ונפתח בשאלה א: האם כל הענין של הקב"ה הוא להציל אותנו מאויבינו, או שיש לו ענין גם כן לנקום כל דם יהודי מאת הגויים?

הנה בזה גם הכותב הסכים, שמצד הקב"ה לא מספיק לו רק להציל את עם ישראל, אלא גם חשוב לו לנקום את נקמתם. ועדיין - אם אינני טועה - מהכתבה הנ"ל מצטייר הרושם להקטין את דרגת החשיבות שבדבר, כביכול המקום שאנו מזכירים את זה הוא רק פעמים ספורות בשנה: בפזמון 'מעוז צור' - שלא חייבים מעיקר הדין לאומרו, ובימים נוראים ובתעניות ציבור, שאז רק בקשה אחת מתוך 26 בקשות היא 'נקום נקמת דם עבדיך השפוך'. ובזה הכל מסתיים. ובגליון הבא נעמוד בארוכה על נקודה זו.

יז] וכאן נביא בקצרה קצת מקורות לכך, שחשוב מאד מאד בעיני הקב"ה לנקום את נקמת דם ישראל, וכמו שאמרנו חז"ל (ברכות דף לג): "גדולה נקמה שנתנה בין שתי אותיות שנאמר 'א-ל נקמות ה'". והיינו, שנקמת דם ישראל באומות הוא קידוש ה' המיוחד.

וכך אמרו חז"ל (מדרש אגדה³ שמות ו ג) -

"וארא אל אברהם אל יצחק ואל יעקב בא-ל ש-די

ושמי ה' לא נודעתי להם. - כלומר עשיתי להם כמה נסים, ו-ש-די - שאני הצלתי אותם מיד אויביהם ולא הרגתי את שונאיהם, שהצלתי את אברהם מיד פרעה, ואת יצחק מיד אבימלך, ואת יעקב מיד לבן. 'ושמי ה' לא נודעתי להם' - שלא עשיתי נקמה בהם, שכל מקום שנאמר 'שמי' - זהו נקמה, שנאמר 'לכן הנני מודיעים בפעם הזאת אודיעים את ידי ואת גבונתי וידעו כי שמי ה' (ירמיה טז כא) - זהו נקמה, שכך אמר הקדוש ברוך הוא - אם בימי הנביאים סבלתי אתכם, עכשו אני עושה נקמה בכם".

יח] הרי לפנינו, שהקב"ה מדבר אלינו בצורה הברורה ביותר, ואומר - "לא מספיק לי להציל אתכם מיד אויביכם, אלא אני צריך גם לעשות נקמה מאויביכם".

וכאן הקב"ה אומר טעם נורא - "שכל מקום שנאמר 'שמי' - זהו נקמה".

לא רק 'מקצת' או 'חלק' מהמקומות שנאמר 'שמי' - זהו נקמה, אלא 'כל מקום' שנאמר 'שמי' - זהו נקמה".

כלומר, אי אפשר לבוא לידי קידוש ה' אמיתי - אלא ע"י שתיעשה נקמת דם ישראל מהאומות.

וכן נאמר במלחמת גוג ומגוג (יחזקאל לח יח) - "והיה ביום ההוא ביום בוא גוג על אדמת ישראל נאם ה' א-להים תעלה חמתי באפי... וקראתי עליו לכל הרי חרב נאם ה' א-להים חרב איש באחי תהיה. ונשפטי אתו בדבר ובדם וגשם שוטף ואבני אלגביש אש ונפרית אמטיר עליו ועל אגפיו ועל עמיה רבים אשר אתו. והתגדלתי והתקדשתי ונודעתי לעיני גוים רבים וידעו כי אני ה'".

הנקמה - היא שעושה את ה' והתגדלתי והתקדשתי'.

בכל פעם ששליח ציבור אומר 'תגדל ויתקדש שמי רבא' והציבור עונים אחריו אמן - צריך לכוון ששם ה' יתגדל ויתקדש ע"י נקמת דם ישראל מהאומות, ואם לא מכוונים כך - עדיין לא קיימו את הקידוש ה' - "שכל מקום שנאמר 'קידוש' שמי' - זהו נקמה". והדברים מבהילים!

*

יט] והטעם לכך, משום ש"אי אפשר לכבוד העליון להתרבות אלא בגאולתן של ישראל ובריבוי כבודם" (מסילת ישרים פרק יט). "כי גדולת הקב"ה ומלכותו - עם ישראל הוא, וכשהם בשפלות ובגלות אין מלכותו שלמה" (פירוש הגר"א על כמה אגדות - אגדה א - האי גלא). "שפלותם של ישראל חילול שמו הוא... (רש"י יחזקאל טז ז). "ששם ה' וגדולת ישראל תלויים זה בזה" (מלבי"ם שמואל ב ז כג).

2. ולפני כ-12 שנה, בג' תמוז תשע"ד, כשנערכה הלויית הנערים הקדושים יעקב נפתלי בן אברהם ובן רחל דבורה [פרנקל] מנחם איילון, אייל בן אורי ובן איריס תשורה [יפרח] מאלעד, גיל-עד מיכאל בן אופיר ובן בת גלים [שאער] מטלמון ה' יקום דמם, כתב לי גאון אחד שליט"א:

"פשוט שצריך לעורר בלב רגשי הנקם על כל טיפת דם יהודי שנשפך. וכשיבוא העת לכך, נעמוד ונקום נקמה גדולה בכל מי שפגע בשערה אחת משערות בני א-ל חי. ואלו האנשים המביעים סלידה מהתיחסות כזאת של נקמה, כנראה שלא גדלו על ברכי התנ"ך שיש בו מסר ברור של נקמה מאויבי ישראל. ואם תשאל אותם אם ראוי לקחת ילד רך וקטן מילדי אויבי ישראל ולרטש ראשו לתוך סלעים, הם יתחלחו ויגידו 'חלילה, זה מידות רעות' וכו'. אך מה נעשה, שכך אמר דוד המלך - "בת בבל השודדה אשרי שישלם לך את גמולך שגמלת לנו, אשרי שיאחז וניפץ את עולליך אל הסלע". לא שהדבר הזה מותר, ולא שאין בזה מידות רעות, אלא אשרי! אשרי מי שיעשה זאת! ואם אנחנו מאמינים לדוד המלך שאשרי האישי אשר לא הלך בעצת רשעים ואשרי יושבי ביתך, אז באותה מידה מאמינים שאשרי מי שינפץ עולליך אל הסלע. ומי שחסר בו בשנאה העמוקה לאויבי ה' ואויבי עמו - אולי גם חסרה בו באהבה הגדולה לה' ולעמו, שהלא עם ישראל הוא זה שמייצג אותו בעולם, ופגיעה ביהודי היא פגיעה חמורה בכבוד שמים, שאי אפשר למחול ואי אפשר לסלוח עד שהפוגע ינקם שבעתיים.

וכל הפעולות להחזרת השכינה לציון - הם שמרזים וודאי את יום הנקם ושלום. וכפי שמסיים פרק ד' שביואל (המדבר על שעתיד הקב"ה להיפרע מן הגוים) - "ונקתי, דמם לא נקתי וה' שוכן בציון". ופירש רש"י: "ואף אם אנקה אותם משאר עבירות שבידם, ומרעות שעשו לי, דמם של בני יהודה לא אנקה מהם!!! אימתי תהיה זאת? בזמן שהקב"ה שוכן בציון!!"

וגדולה נקמה שניתנה בין שתי אותיות. ויה"ר שנזכה מהרה לראותה". ע"כ המכתב מהגאון שליט"א.

3. רש"י מביא פעמים רבות ממדרש זה, כידוע.

כאשר הגויים משפילים את עם ישראל, ואין על כך נקמה - זה גורם שכבוד עם ישראל יסאר מושפל תחת כבוד הגויים ח"ו, והרי "שפלות ישראל חילול שמו הוא". ולכן, קידוש ה' מחייב לנקום את נקמת בני ישראל.

*

[כ]. ועוד מהלך כתב הרמח"ל (אוצרות רמח"ל פרשת מטות - עמוד ק"ח): "הטעם אמרו בתחלה 'נקמת ישראל' ואח"כ 'נקמת ה'". עד שישארל הם תחת האומות למטה - גם למעלה האורות [של השכינה] הם תחת הקליפות [הסט"א], וכבר כתוב: 'ושפחה כי תירש גברתה'. אבל אם הם נוקמים למטה - גם למעלה יש נקמה [וממילא, אורות השכינה חוזרים להתנשא ולמשול מעל הסט"א]. ולכן 'נקמת בני ישראל' - למטה, 'נקמת ה' - למעלה [מכוונים זה כנגד זה, זה תלוי בזה]."

[כא] באור הדברים - פתוב (קהלת ז יד) "גם את זה לעמת זה עשה הא-להים". ובזוה"ק (זהר חדש וישב דף מט.) דרשו, שכל דבר רוחני שיש בעולם העליון - יש כנגדו דבר גשמי בעולם הזה שדומה לו, וע"י שפפעילים את הדבר הגשמי שבעולם התחתון - בזה מעוררים את פעלת הדבר הרוחני שכנגדו בעולם העליון. וזה כונת המאמר חז"ל הידוע - "באתערותא דלתתא תליא אתערותא לעלא" [בהתעוררות שלמטה - תלויה ההתעוררות שלמעלה].

והנה, עם ישראל מיצגים את השכינה, ומאידך הגויים - מיצגים את הסט"א. "כי כל נשמותיהם של ישראל משרשות בא-להים קדושים. ונשמותיהם של אמות העולם הן הנה המשרשות באלהים אחרים" (רמ"ד וואלי, דברים, משנה למלך, עמוד קע"ב).

וכן מובא בזוה"ק (בראשית מז):

"אמר רבי אבא, נפש חיה הם ישראל, משום שהם בני הקדוש ברוך הוא, ונשמות הקדושות שלהם באות ממנו. נפשות שאר העמים עובדי עבו דה זרה מאיזה מקום הם? אמר רבי אלעזר, מאותם צדי השמאל [הסט"א] שמשמאיים אותם יש להם נשמות, ולכן כלם טמאים ומטמאים מי שקרב עמם".

וממילא, באתערותא דלתתא של הרמת קרן ישראל על האמות - תליא אתערותא דלעילא של הרמת קרן השכינה על הסט"א.

*

[כב] ועוד אמרו (שמות רבה כ יד): "אמר רבי שמעון בן לקיש, משל לבן מלך שנשבה ביד הברברים והיו משעבדים בו [ב] יותר, לימים הלך המלך והציל את בנו מידו, אמר המלך לבנו - בני, אני שמח על שהצלתה מידו, אבל אני מתנחם עד שאני משתעבד בהם כשם ששעבדו בה".

כך כשהיו ישראל במצרים היו משעבדים בהם בטיט ובבלבנים, ונגלה עליהן הקדוש ברוך הוא והצילו והיתה שמחה לפניו על שהצילו, אמר - אני מתנחם עד שארדה אותם לים, שנאמר (תהלים קלו טו): ונער פרעה וחילו בים סוף".

[כג] וכן בפסיקתא זוטרתא (שמות ו א): "ולאמר ה' אל משה עתה תראה אשר אעשה לפרעה... משל לשר שמצא את בנו ביד הלסטים משעבדים בו, אמר השר - אם אני אומר להם הניחו את בני ולכו לשלום - אין זה גבורתי, ולא לבני כבוד. אלא אני מיסרם ביסורין

כדי שידעו מה עשו לבני, ולהודיע לכל גבורתו של מלך, וכל שכן שכבר הבטחתי לאברהם אביהם - וגם הגוי אשר יעבדו דן אנכי (בראשית טו יד), לפיכך עתה תראה אשר אעשה לפרעה...".

מכל זה רואים, שלא די לקב"ה בהצלת ישראל, אלא הוא צריך דווקא את הנקמה באומות.

הקב"ה רוצה שנשמח בנקמה מהאומות

[כד] נמשיך לשאלה ב: כאשר הקב"ה מעניש את אויביו מאומות העולם, האם הוא רוצה שנצטער על כך שאויביו נענשים, או שנשמח על כך?

התשובה נמצאת בפסוק מפורש - "ישמח צדיק כי חזה נקם פעמיו ירחץ בדם הרשע" (תהלים נח יא).

וכן התשובה נמצאת בגמרא מפורשת (מסכת מגילה דף טז.) בה מסופר, כי כאשר המן בא להרכיב את מרדכי על הסוס, אמר המן למרדכי: "עלה ורכב על הסוס". אמר לו מרדכי: "איני יכול, כי כוחי חלש מחמת תעניות". ואז המן הוכרח להתכופף כדי שמרדכי יעלה עליו לסוס"ם בדרך לסוס. וכאשר מרדכי עלה על גבו של המן - הוא בעט בו. ואז המן הטיף למרדכי 'מוסר': "וכי לא כתוב בתורתכם: בנפל אויבך אל תשמח? - השיב לו מרדכי: "הני מילי - בישראל, אבל בדידכו כתיב - 'ואתה על במותימו תדרוך'".

[כה] ואם תאמר, והלא אמרו (מגילה י:): "בקשו מלאכי השרת לומר שירה, אמר הקב"ה: מעשה ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה?". ומשמע, שאין לשמוח במפלתן של האומות שצררו את ישראל.

אמנם סוגיה זו עלינו ללמוד בשלמותה:

"והיה כאשר שש ה' עליכם להיטיב אתכם... כן ישיש להרע אתכם. ומי חדי הקב"ה במפלתן של רשעים... והאמר רבי יוחנן: מאי דכתיב 'ולא קרב זה אל זה כל הלילה' - בקשו מלאכי השרת לומר שירה, אמר הקב"ה: מעשה ידי טובעין בים ואתם אומרים שירה? - אמר רבי אלעזר: הוא אינו שש, אבל אחרים משיש. ודיקא נמי, דכתיב 'כן ישיש', ולא כתיב 'ישוש', שמע מינה".

אם כן, שפתי הגמרא ברור מללו, שישארל אמרו שירה - בגלל שהקב"ה 'משיש את אחרים', ורק המלאכים - הנמצאים במרומים, בשכנות להקב"ה - לא אמרו שירה, בגלל שאצל הקב"ה עצמו אין שמחה במפלת האומות. אבל הוא רוצה שעם ישראל ישמחו בזה, כי בשמחתן של ישראל - יתקדש שמו (כמו שיתבאר להלן) ויבוא כל הטוב לעולם.

*

[כו] והטעם לזה הוא כך - הנה כתב המסילת ישרים (פרק יא) - "כי האדם מרגיש מאד בעלבונותיו ומצטער צער גדול, והנקמה לו מתוקה מדבש, כי היא מנוחתו לבדה...".

ובאר בספר 'מחשבת ציון' (להגה"צ ר' בן ציון פרידמן שליט"א, משגיח ישיבת פוניבז' לצעירים - עמוד רכ"א):

"אכן כאשר נעמיק ונתבונן בדבר, נמצא ששורש ההנאה במעשה הנקמה - מקורו במידת הקנאה. משום שכאשר רעהו של האדם נוהג עמו שלא כראוי ופוגע בו - בעצם הוא מנמיך את קומתו ומעמיד אותו מתחתיו, והאדם הפגוע שחפץ לנקום את נקמתו - בעומקם של הדברים מעונין לשוב

ולהגביה את עצמו מעל חברו הפוגע, ולכן הוא פוגע בו בחזרה ומנמיך אותו, וכאילו מעביר לו מסר, שהוא 'שווה' יותר ממנו. זהו עומקה של ההנאה הטמונה במעשה הנקמה!".

[כז] והנה, הסברה הנ"ל שנאמרה בקשר ל'איסור נקמה ביהודי שפגע', וכמשי"כ 'לא תקום ולא תטור את בני עמך' - היא הנותנת לכך שאצל גויים זה הפוך - שיש מצוה לנקום בגוי, שהרי אם היהודי לא ינקום בגוי, נמצא שקומת הגוי התנשאה מעל היהודי, וזה גורם שהסט"א מתנשאת מעל מאורות השכינה ח"ו, כמבואר לעיל, ש'גדולת הקב"ה ומלכותו - עם ישראל הוא'.

ולכן, כאן הצדקות היא דווקא לנקום, כדי להחזיר את כבוד השכינה, שתתנשא קומתה מעל הסט"א.

[כח] ומכיון שהבסיס לכבוד השכינה הוא כבוד היהודי על הגוי, ממילא הנקמה צריכה להיעשות דווקא מתוך שמחה והנאה, שהרי 'רצונו ושמחתו של האדם - זהו כבודו' [שזה הגדר לענין מצות 'כבוד אב ואם' (ירושלמי פאה א א. דף ג - "...הואיל והוא רצונה - הוא כבודה")]. ואם הנפגע אינו שמח בנקמה - במה נתגדל כבודו?! ואם כבודו של היהודי לא נתגדל על הגוי - לא נתקדש שם שמים בעולם ח"ו.

[כט] וממילא, במה שכתוב "ישמח צדיק כי חזה נקם" - בוודאי עיקר השמחה היא על כבוד שמים שנתקדש. אך הכוונה גם על שמחה אישית - 'שמחת הנקמה' - שזה התנאי הכרחי לקידוש שם שמים, כמבואר לעיל.

*

[ל] וכן רואים בדברי רמ"ד וואלי, שבמקום שהתורה צוותה על נקמה [בנקמת בני ישראל מאת המדינים], צריך שתהיה גם הנאה אישית לנוקם. וזה לשונו (במדבר לא ט) -

"והנה כבר ידוע, שאין הנקמה שלמה אלא אם כן הנוקמים יהנו מאויביהם, כמו שהיה ביציאת מצרים - 'וינצלו את מצרים' (שמות יב לו). וכמו שיהיה לעתיד לבא, 'חיל גוים תאכלו ובכבודם תתימרו' (ישעיה סא ו) - כי זהו נחת רוח של הנוקם, ליטול מאויבו מה שהיה מבקש הוא ליטול משלו. וזהו ענין אמרו בכאן - 'וישבו בני ישראל את נשי מדין ואת טפם ואת כל בהמתם ואת כל מקניהם ואת כל חילם בזו"ר".

נראה, כי דבריו קשורים ליסוד הנ"ל, שענין הנקמה הוא השבת הכבוד, והכבוד תלוי בהנאה ובשמחה.

הקב"ה רוצה שישארל ינקמו באומות במו ידיהם

[לא] נמשיך לשאלה ג: האם הקב"ה רוצה לעשות את הנקמה לבדו, או שהוא רוצה שנשתף עמו פעולה, ונהיה שותפים עמו במעשה הנקמה?

'ונתת' את נקמתו באדם ביד עמי ישראל'

התשובה נמצאת בפסוק מפורש (יחזקאל כה יד): 'ונתתי את נקמתי באדם ביד עמי ישראל ועשו באדם כפאי וכחמתי וידעו את נקמתי וגם ה' א-להים, ופרש"י: "ביד עמי ישראל - הם יהיו שלוחי לנקום נקמתי".

שדווקא אותו היהודי שהגויים הרגוהו, או רצו לאבדו - דווקא הוא זה שיהיה הנוקם כמו ידיו באויביו. ולכן - מכיון שהמדינים רצו לאבד את משה, הקב"ה אמר שדווקא משה ינקום מאת המדינים.

[ז] וכן מצינו בהמן שרצה לתלות את מרדכי, שהקב"ה סיבב שדווקא מרדכי הוא זה שיתלה את המן לנקמה, וירבה צערו ככל האפשר. וכך אמרו חז"ל (תרגום שני' אסתר ז י):

"ענה המלך ואמר למרדכי: מרדכי היהודי שהציל למלך מהריגה - עמוד לך וקח את המן האויב הרע צורר היהודים, ותלה אותו על העץ שהכין לעצמו, ותדון אותו דינים רעים, ועשה בו כמו שטוב בעיניך. באותה שעה יצא מרדכי מלפני המלך, ולקח את המן משער בית המלך. ענה מרדכי ואמר להמן: בוא עמי המן השונא והאויב הרע צורר היהודים, ונתלה אותך על העץ."

ענה המן הרשע ואמר למרדכי הצדיק - קודם שהעלו אותו על העץ: **בבקשה ממך מרדכי הצדיק, לא תתלה אותי כמו שתולים אנשים הדייטים.** [כי לאחר שהורגלתי לכבוד מלכים - מאד קשה לי לסבול בזיונות כדרך ההדייטות, וכדלהלן] - אנשי העולם לא החשבתי אותם, ושני המדינות השתעבדו לפני, הרעשתי מלכים במאמר פי, ובדיבור שפתותי הבהלתי מדינות, ואני המן משנה המלך היה שמי, והייתי נקרא אב למלך. **מפחד אני ממך מרדכי שלא תעשה לי כמו מה שחשבתי לעשות לך, חוס על כבודי ולא תהרגני ותשחיתני כאג אבי.** אתה מרדכי עשה בטובתך, ולא תהרגני כהריגת נפש כמו שאין בכך הורגי נפש. לא תזכור לי שנאתו של אג וקנאתו של עמלק, לא תקנא לי איבה בליבך, ולא תנטור כמו מה שנטר ונקם עשו אבי. ניסים וגבורות נעשו לך כמו שנעשו לאבותיך כאשר עברו בים. עיני כהו לראות פניך, ופי אין אני יכול לפתוח לפניך - על שנטלתי לך עצה מאוהבי ומזרש אשתי. בבקשה ממך חוס על נפשי, אדוני מרדכי הצדיק, לא תמחה שמי מהרה כעמלק אבי, וזקנותי על העץ לא תתלה, וכמו שאתה רוצה הרוג אותי, ראשי תסיר בחרב המלך - שבו נהרגים כל שרי המדינות. **התחיל המן צועק ובוכה ולא הרכין מרדכי לו את אוזנו.**

וביאר ב'יונה דדהבא': "משמע שהיה ענין למרדכי להרוג את המן בתליה ולא בהריגה קלה יותר - כחיבי הריגה למלכות, ובפשוטו הטעם הוא לקיים מה שנאמר 'בור כרה ויחפרוהו ויפול בשחת יפעל', אמנם אי משום הא אפשר היה להורגו בחרב קודם ואז לתלות את נבלתו על העץ, כמו שעשו בעשרת בניו שהרגום תחילה ואח"כ תלאום כמו שפירש תוספות בחגיגה יא. [ואין זה סותר את ציווי המלך, כי הוא רק אמר 'תלוהו עליו', ולא פרש אם מחיים או אחר

גובין נקמתי מהם, שנאמר 'ונתתי נקמתי באדם ביד עמי ישראל' (יחזקאל כה יד)...".

'אכול מן המעיים הללו שלא חסו עלי'

[ה] וכן אמרו (מדרש 'שוחר טוב' - תהלים כב א) על הפסוק (חבקוק ג יט): 'א-להים א-דני חילי וישם רגלי כאילנות ועל במותי ידרכני' - "אלו המצריים, שכיון שנשתקעו בים, רמז הקדוש ברוך הוא לים והשליכן ליבשה, והיו ישראל רואין אותן מתים, שנאמר וירא ישראל את מצרים מת (שמות יד ל), מה היו עושין להם, היו כל אחד ואחד מישראל נוטל כלבו, והולך ונותן את רגלו על צואר של מצרי, והיה אומר לכלבו - אכל מן היד הזו שנשתקעדה בי, אכל מן המעים הללו שלא חסו עלי [היפך מ'המו מעי לו רחם ארחמנו], תדע לך שכן הוא, דכתיב 'למען תמחץ רגלך בדם לשון כלבך מאיבי מנהו' (תהלים סח כד)".

ונשאלת השאלה, בשביל מה צריך את הפעולה "האכזרית" הזו? הרי המצרים כבר מתו, ואינם מהווים עוד סכנה, ולמה צריך להמשיך להתעלל בהם?

אלא כאן אנו למדים על קדושת הנקמה, ולא רק בידי שמים, אלא יש ענין שדווקא היהודי **סביל מהמצרי** - הוא זה שינקום במצרי, ויכאיבנו וישפילנו עד עפר ועד תהום רבה.

'נקם נקמת בני ישראל מאת המדינים' - לך ראוי ולך נאה'

[ו] ועוד אמרו (זוהר בלק קפט-קצ):

"פתח הוא ואמר - 'ויאמר מואב אל זקני מדין וגו'... אמרו להם למואב: גדול רע גדלנו בינינו. ומיהו? משה רבם... אם נוכל לעקר את רבם מהעולם - כל עמו יעקרו מיז מן העולם... וכל עצתם היתה על משה... לקחו עצה יחד עם נשיאם שיפקיר בתו, שחשבו לתפס את משה ברשתם. בכמה מיני כשפים עטרו אותה שיתפס הראש שלהם, והקדוש ברוך הוא 'משיב חקמים אחרו' - הם ראו שהראש יתפס ברשתם, ולא ידעו, ראו ולא ראו. ראו ראש העם שנופל אתה וכמה אלפים אחרים, וחשבו שזה משה. הפקירו אותה וצוּו אותה על משה, שלא תדוּגי לאחר אלא בו. אמרה להם, במה אדע? אמרו, אותו שתראי שכלם עומדים לפניו, בו תדוּגי ולא באחר. כיון שגב זמרי בן סלוא, עמדו לפניו עשרים וארבעה אלף משבט שמעון, משום שהיה נשיאם, והיא חשבה שהוא משה, והדוּגה אתו. כיון שראו כל אותם היתר את זה, עשו מה שעשו, והיה מה שהיה. ומשום כך נענשו מדין, והקדוש ברוך הוא אמר למשה (במדבר לא) 'נקם נקמת בני ישראל מאת המדינים' - לך ראוי ולך נאה".

רואים כאן יסוד גדול! הקב"ה רוצה

'בני יהודה ישוּבו וינקמו מכם'

[לב] וכן כתוב (ויאל ד ב) 'וקבצתי את כל הגוים והורדתיים אל עמק יהושפט ונשפטתי עמם שם על עמי ונחלתי ישראל אשר פזרו בגוים ואת ארצי חלקו... ובני יהודה ובני ירושלים מכרתם לבני הינונים למען הרחיקם מעל גבולם. הנני מעריך מן המקום אשר מכרתם אתם שמה והשבתי גמלכם בראשכם. ומכרתי את בניכם ואת בנותיכם ביד בני יהודה ומכרום לשבאים אל גוי רחוק כי ה' דבר".

ופרש האבן עזרא: "הנני מעריך - הם ישוּבו וינקמו מכם".

והשלים הרד"ק: "הנני מעירם - כי עוד ישוּבו לארצם, ואמסור אתכם בידם, והם ימכרו אתכם לשבאים".

'הנצלבין צולבין את צולביהן'

[ג] וכן אמרו (שמות רבה כ י; אסתר רבה י טו): "...הדא הוא דכתיב (תהלים סו ג): 'אמרו לא-להים מה נורא מעשׂיך ברב עזך יכחשו לך איביך'. רבי יוחנן בשם רבי אלעזר בנו של רבי יוסי הגלילי אומר: אמרו לפועל טבא יישר כחך, כיצד - הנצלבין צולבין את צולביהן, הנהרגין הורגין את הורגיהן, המשקעין בים משקעין את משקיעיהן, הוי ברב עזך יכחשו לך איביך" [דווקא כאשר עם ישראל עצמם נוקמים באויביהם - דווקא אז מתקדש שם שמים, ומתקיים 'ברב עזך יכחשו לך איביך'].

בנקמת ישראל מהאומות - מקיימים מצות גואל הדם ומצות קידוש השם

[לד] וכן אמרו (פסיקתא דרב כהנא נספחים ב - פרשה אחרת):

"... 'לכן חכו לי נאם ה' ליום קומי לעד כי משפטי לאסף גוים לקבצי ממלכות לשפך עליהם זעמי כל חרון אפי כי באש קנאתי תאכל כל הארץ' (צפניה ג ח). אומרים לפניו - רבוננו של עולם, והיאך הדין יוצא, ביד מלאכים הם נמסרין? או בגיהנם הן נידונים? אומר להם הקב"ה: **הכל מכם, והרשות בידכם להמית אותם במיתה שאתם רוצים**, שנאמר **גואל הדם הוא ימית את הרוצח'** (במדבר לה יט). ולא עוד, אלא בעולם הזה **כל מי שעושה מלחמה עמכם - כאילו עמי הוא עושה**, שכן אמר הקדוש ברוך הוא למשה: 'נקם נקמת בני ישראל' (במדבר לא ב), וחזר ואמר לו 'לתת נקמת ה' במדין' (במדבר לא ג), וכן דבורה אמרה: 'כי לא באו לעזרת ה' בגבורים' (שופטים ה כג). ואף לעולם הבא [לימות המשיח] עומדים כל אומות העולם להכחיד אתכם, שנאמר 'אמרו לנו ונכחידם מגוי ולא יזכר שם ישראל עוד' (תהלים פג ה). ולא עליכם בלבד, אלא עלי, שנאמר 'תיצבו מלכי ארץ ורוזנים נוסדו יחד על ה' ועל משיחו' (תהלים ב א). ומה אני עושה להם? **מוסרם בידכם ואתם**

4. א.ה. מה שאמר 'והרשות בידכם להמית אותם במיתה שאתם רוצים' - אין הכוונה שאינו מצוה, שהרי הוא אומר במפורש, שיש בזה מצות גואל הדם, ומצות קידוש השם. ובע"כ יש לבאר, כי מה שאמר 'והרשות בידכם' - הוא בכדי להדגיש שהקב"ה רוצה שעם ישראל ינקמו מתוך תאות לבם ורצונם, כמו אדם שעושה דבר הרשות החביב עליו, ולא כ'אנוס על פי הדיבור', וכנ"ל בשו"ת ב - ששמחתם של ישראל בנקמת האומות הוא מרכיב מוכרח לקידוש ה'.
5. הערת המערכת - בגליון הקודם הובא איור נאה של המדרש הנ"ל.

שמע ישראל - עם (ה)קפה של הבוקר

מאמר אקטואלי יומי

לאור ההתפתחויות הגוליות המתרחשות חדשות לבקרים בחיי האומה ולאור החסר האדיר שמורגש אצל רבים בהתבוננות אמונית על האירועים לאור ההשקפה המסורה לנו מרבותינו מעתיקי השמועה אוהבי ה', עמו וארצו, אשר סללו לנו את דרך דרישת ציון על תורת הקודש, מאמר דעה יומי מאת יו"ר האגודה הרב יהודה אפשטיין ישלח בדוא"ל לכל דורש ומבקש.

נא ציין את שם האדם וכתובתו בדוא"ל: 1@SHEMA-YISRAEL.ORG

ניתן להצטרף לרשימת התפוצה בדוא"ל: 1@SHEMA-YISRAEL.ORG

מיתה]. ועל כן צריך לומר, **הטעם שרצה מרדכי להורגו בתליה** - הוא כמו שהרג שמואל את אגג **שהתאכזר עליו**, כמו שפרש מהר"י קרא בפירושו על ספר שמואל (א טו), **שחב ונעץ מסמרים בגופו להרבות לו יסורין**. ובליקוט שמעוני (רמז קכג) איתא, **שחתך שמואל מברשו זיתים זיתים והאכילם לנעמיות**, משום שנאמר (איוב יח ג) 'אכל בדי עורר' - ברור לו מיתה מרה, כלומר שיש ענין להרוג את עמלק במיתה אכזרית - כמו שהתאכזר על ישראל בשעה שיצאו ממצרים, ולכן לא רצה מרדכי להורגו ואחר-כך לתלותו, אלא לתלותו חי ולהרבות לו יסורין".

לח] וכתב בעל 'שבט מוסר' (בספרו 'מדרש אליהו' על מגילת אסתר דף פט טור ג): "וקבלתי, דכשאוּמרים 'ארור המן' - או כשמזכירים שמו ושם אשתו ובניו ומכין - שעושה הקב"ה ש[המן ובניו] ירגישו ההכאות, כדי שיקבלו צער גדול, יען שכל הבאים לעולם כאילו בימיהם נעשה הנס, לפי שאם נתקיים **עצתו לא היו באים לעולם - לכן כל הבאים לעולם צריכים לצערו**, ולכן עושה הקב"ה שירגישו ההכאות שמכים בהזכרת שמם".

הרי ראינו, שהמן צריך לקבל עונשים רבים - כנגד כל יהודי ויהודי שפעל שלא יהיה בעולם. אלא שעדיין צריך ברור, שהרי הקב"ה יכול לעשות את ריבוי העונשים ע"י **מלאכי חבלה**, ולמה צריך שהצער יגיע להמן דווקא ע"י **כל אחד ואחד מהיהודים שהוא פעל שלא יהיו בעולם**.

ומוכח כנ"ל, שהקב"ה רוצה שדווקא אותו היהודי שהיה היעד לאנטישמיות - הוא זה שיעשה את הנקמה.

'לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה'

לט] וכתב הרמב"ל (אוצרות רמב"ל על פרשת בלק עמוד ק"ה): 'הן עם כלביא יקום וכארי יתנשא לא ישכב עד יאכל טרף ודם חללים ישתה' (במדבר כג כד) - "כבר ידוע שהרבה מלחמות צריכים ישראל לעבור קודם שינוחו ממלאכתם. והמלחמה האחרונה יהיה מלחמת גוג ומגוג, שאז ישראל יקומו כארי וכלביא לנקום נקמתם מן האומות אשר לחצו אותם בגלותם".

והיינו, שישראל שסבלו מהאומות - הם עצמם ינקמו נקמתם מהאומות.

'הָדָר הוּא לְכָל חֲסִידָיו'

מ] ולפי שהשטן ואומות העולם מונין את ישראל לומר מה המצוה הזאת - נקמה בגויים - ומה טעם יש בה, לפיכך הקדימם הכתוב ושיבח ופיאר והידר מצוה זו, שכך כתוב (תהלים קמט ח): " **לְעִשׂוֹת נִקְמָה בְּגוֹיִם... לְעִשׂוֹת בָּהֶם מִשְׁפָּט כְּתוֹב הָדָר הוּא לְכָל חֲסִידָיו**". מה הפירוש 'הָדָר הוּא לְכָל חֲסִידָיו'? - ביאר המלבי"ם:

"ולא יתראה זה כאכזריות, כי הדר הוא לכל חסידיו שקיימו כפי מצות ה', ולא הלכו אחרי חקירת השכל האנושי ומשפטיו, כשאוּל שחמל על אגג ועל מיטב הצאן והבקר".

שאוּל שחמל על אגג - הרי 'חמלה' זו היתה בעצם אכזריות, כי בחמלתו על אגג נולד אויב - המן הרשע - שביקש להשמיד, להרוג ולאבד את כל היהודים מנער ועד זקן טף ונשים ביום אחד.

מא] וכתב הרמב"ן (דברים ז יב): "**כי רבים ירחמו מלסקול האיש ולשרוף אותו אחרי שנעשית העבירה**, כמו שנאמר (להלן יט ג) 'לא תחוס עינך'. ועוד, שייראו מן התקיפים... [ולכן אמר]: 'לא תחוס עינך' - מפני הרחמנות שירחמו רכי הלבב על הנידונים, 'לא תכסה' - שלא תשתוק בעבור תקפו ויראת בני משפחתו".

וממשיך הרמב"ן על הפסוק (להלן ז טז) "וְאֶכְלָתָ אֶת כָּל הָעֵמִים אֲשֶׁר ה' אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ לֹא תִחַס עֵינֶיךָ עָלֵיהֶם...", וז"ל: "ואמר 'לא תחוס עינך עליהם' - כי ברחמנות השופטים (ס"א הטפשים) יאבד כל משפט".

רחמנות נגד מצות ה' - אכזריות היא, משום שהיא מאבדת כל משפט!

מב] וכתב האור החיים (דברים יג יח): "ונתן לך רחמים ורחמך. כוונת מאמר זה כאן, לפי שצוה על עיר הנדחת שיהרגו כל העיר לפי חרב ואפילו בהמתם, מעשה הזה יוליד טבע האכזריות בלב האדם. לזה אמר להם הבטחה שיתן להם ה' רחמים, הגם שהטבע יוליד בהם האכזריות - מקור הרחמים ישפיע בהם כח הרחמים מחדש, לבטל כח האכזריות שנוול בהם מכח המעשה".

הרי למדנו, כי מי שנוקם במצות ה' - הוא נעשה הרבה יותר רחמן על יהודים, מאשר הרחמן המדומה.

*

מג] עוד לא סיימנו את המלאכה, וכבר נתמלאה היריעה די והותר.

אך בגלל שאנו עומדים סמוך ונראה לשבת זכור, וליום הפורים הבעל"ט - נביא כאן בקצרה שתי הערות חשובות, שהן עיקר עניני דיומא, וכשנשים לב לזה, נקיים את עיקר המצוה כמאמרה.

*

(א) בשבת זכור, נזכור את באור הרמב"ן, ולפיו עיקר 'מלחמת עמלק' היא 'רק מחמת ה' עלינו לנקום החמס שעשה לנו' (רמב"ן ספר המצוות ז). וכן כתב החינוך (מצוה תרג): "משרשי המצוה. לתת אל לבנו, שכל המצר לישראל שנאוּ לפני ה' ברוך הוא, וכי לפי רעתו וערמת רב נזקו - תהיה מפלתו ורעתו,

כמו שאתה מוצא בעמלק, כי מפני שעשה רעה גדולה לישראל שהתחיל הוא להזיקם - צונו ברוך הוא לאבד זכרו מני ארץ ולשרש אחריו עד כלה".

העולה מהדברים, כי עיקר 'מלחמת עמלק' המוטלת עלינו, אינה שאנחנו כ'שליח בית דין' שבא לתת מלקות ומיתת בית דין לעמלק שעבר עבירה של בין אדם למקום, והחטיא את הרבים ברוחניות [כפי שמתקבל הרושם מהכתבה הנ"ל], אלא עיקר מצוותנו היא 'בכדי לנקום על הצרה והצער והנזק והחמס שעשה לנו' (והרחיב בזה המלבי"ם שמות יז יד. ואי"ה נרחיב בזה להבא).

*

(ב) בפורים אחרי קריאת מגילת אסתר - עיקר הברכה מתמקדת בענין הנקמה - אומרים, וכופלים, ומשלישים, ומרבעים, ומחמשים, ומששים את ענין הנקמה!

"בְּרוּךְ אַתָּה ה' אֱלֹהֵינוּ מֶלֶךְ הָעוֹלָם:

(א) הָרַב אֶת רִיבֵנוּ.

(ב) וְהָדָן אֶת דִּינֵנוּ.

(ג) וְהַנִּקְמָה אֶת נַקְמָתֵנוּ.

(ד) הַמְשַׁלֵּם גְּמוּלָה לְכָל אוֹיְבֵי נַפְשֵׁנוּ.

(ה). וְהַנִּפְרָע לָנוּ מִצָּרֵינוּ.

(ו). בְּרוּךְ אַתָּה ה' הַנִּפְרָע לְעַמּוֹת יִשְׂרָאֵל מִקָּל צָרֵיהֶם".

ובסוף אומרים ה'א-ל המושיע'.

רואים, שעיקר מצות פורים - יותר מענין הצלת ישראל - הוא בעיקר: "...ולקיות היהודים עתידים ליום הזה להנקם מאיביהם" (אסתר ח ג) - להנקם על איבתם האישית לישראל.

וכן מבאר רבנו הגר"א (שו"ע תרצ"ה סעיף ב, עפ"י ברכת אליהו):

"מגילה ז: - 'אמר רבא מיחייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי'. ור"ל דלא ידע בין נקמת המן לגדולת מרדכי. והוא מ"ש (ברכות לג): 'גדולה נקמה שנתנה בין שתי אותיות [בין שתי הזכרות - רש"י], שנאמר א-ל נקמות ה' (תהלים צד א). וזוהי נקמת המן - שאין שמו שלם עד שימחה זכר עמלק. ואמרו (שם): 'גדולה דעה שניתנה בין שתי אותיות, שנאמר 'כי א-ל דעות ה' (שמואל א ב ג)".

ואם יש באדם דעת, ידע להבחין, כי הנקמה מהמן גדולה יותר מהגדולה שניתנה למרדכי [כלומר, שענין הנקמה בהמן יותר חשוב, ומביא לקידוש ה' יותר גדול מאשר ענין הגדולה למרדכי. וזהו משום ש'כבוד ישראל' שנוצר ע"י שישראל התנקמו מהמן, גדול מ'כבוד ישראל' שנוצר ע"י שאחשוּרוש גידל את מרדכי].

אבל כשישתה, כיון שניטלה הדעה ממנו - שהיא ניתנה בין ב' אותיות - שוב לא ידע שגדולה נקמת המן [=מאשר הגדולה למרדכי], ואינו יודע [=את החילוק ותוספת המעלה שיש ל'ארור המן' [=על פניו] ברוך מרדכי".

ולהלן (ט א) - "...וְנִהְפֹךְ הוּא אֲשֶׁר יִשְׁלֹטוּ הַיְהוּדִים הֵמָּה בְּשָׂנְאֵיהֶם" [ולא רק 'אשר ינצלו היהודים משונאיהם'] - כדי לקדש שם שמים.

'ויגבה ה' צב-אות במשפט' וגו' (ישעיהו ה טז) - אימת נעשה הקב"ה גבוה בעולמו? כשיעשה משפט באומות, שנאמר (שם ג ג) 'נצב לריב ה' ועומד לדין עמים'. וכן הוא אומר (דניאל ז ט): 'חזה הנית עד די פרסןן קמיו', מהו כרסון? ... אלו כסאות אומות העולם שעתידי להפכון, שנאמר (הגי ב כב) 'הופכתי כסא ממלכות' (תנחומא קדושים א)

YEPSTEIN@KEDUSHASTZION.ORG

שינוי תודעתי המפתח ליציאה מהמבוי הסתום

הרב יהודה אפשטיין - יו"ר האגודה

אלף איש מהרודפים אחריהם, ולמה לא ילחמו על נפשם ועל בניהם? התשובה, כי המצרים היו אדונים לישראל, וזה הדור היוצא ממצרים למד מנעוריו לסבול עול מצרים ונפשו שפלה, ואיך יוכל עתה להלחם עם אדוניו, והיו ישראל נרפים ואינם מלומדים למלחמה. הלא תראה כי עמלק בא בעם מועט, לולי תפלת משה היה חולש את ישראל. והשם לבדו שהוא עושה גדולות (איוב ה ט) ולו נתכנו עלילות (שמואל א ב ג), סבב שמתו כל העם היוצא ממצרים הזכרים, כי אין בהם כח להלחם בכנענים, **עד שקם דור אחר דור המדבר, שלא ראו גלות והיתה להם נפש גבוהה...** וכאשר מדובר על הלך הנפש הנגדי, זה הנצרך לחולל את המהפכה, מצביע האבן עזרא על משה רבנו כמי שהיה משוחרר מאותם כבלי שעבוד כאשר גדל כבן חורין, וז"ל בפרוש הארוך (שמות ב ג), בבואו להסביר מדוע גדל מושיען של ישראל דווקא בבית פרעה - "ומחשבות השם עמו, ומי יוכל לעמוד בסודו, ולו לבד נתכנו עלילות. אולי סבב השם זה שיגדל משה בבית המלכות להיות נפשו על מדרגה העליונה בדרך הלימוד והרגילות, ולא תהיה שפלה ורגילה להיות בבית עבדים. הלא תראה, שהרג המצרי בעבור שהוא עשה חסם. והושיע בנות מדין מהרועים, בעבור שהיו עושים חסם להשקות צאנן מהמים שדלו".

לא 61 מנדטים חסרים לנו, לא 64 וגם לא 74. גם טייסים ואנשי היי-טק לא חסרים לנו. חסרה לנו אותה נפש בת-חורין, אשר מבינה, ששלטון התורה הוא הדבר הטבעי והמתבקש ביותר עבור עם ה', שעמד למרגלות הר סיני. חסרים לנו אנשים, אשר מבכרים את חוקי תורתנו הקדושה על-פני חוקי תרבות המערב ומוכנים להאבק על כך גם בזירה הציבורית. חסרים לנו אנשים, שמבינים שעזה היא ארצנו, לפחות כפי שהנח'בות מאמינים שהיא שלהם. חסרים לנו אנשים, שמבינים שתיקון העולם במלכות ש-די כאשר בית חיינו ותפארתנו מתנוסס בראש כל הרים והעולם כולו כורע ברך פני ה' ועמו - זוהי התכנית המדינית הריאלית היחידה, אם העולם אינו רוצה ללכת לקראת אסונות קשים ומרים. חסרים לנו אנשים המבינים, כי הציבור החרדי - בהיותו נושא דבר ה' הדבק בתורתו - הוא שחייב להוביל את עם ה', לחוקק את חוקיו, למשוך לאורם ולשאת את דבר ה' בגאון הן כלפי פנים והן כלפי חוץ.

תודעה אמונית, תודעה גאולית, תודעה יהודית שורשית אמיתית - זה המפתח ליציאה מהמבוי הסתום בו אנו מצויים. כל עוד נחפש דרכים חילופיות, נמשיך לגשש באפלה. ויקום בנו במהרה 'וליהודים היתה אורה ושמחה וששון ויקר', ונזכה לסמוך גאולה לגאולה ויתקיים בנו 'כימי צאתך מארץ מצרים אראנו נפלאות!'

אשר לא יתכתב עם העקרונות הללו - בהכרח יתקל בקיר בטון.

בזירה המדינית, ישראל ממולכדת בחיבוק הדב של דונלד טראמפ, אשר למרות שמחתנו מהמלים הגבוהות על תמיכתו בישראל, על גהנם בעזה, על תכנית ההגירה מעזה ושאר הבטחות מפוצצות - בשורה התחתונה הוא העדיף את הכסף הקטארי והסעודי את הברית עם ציר הרשע הסוני המונהג בידי טורקיה, סעודיה וקטאר על-פני טובתו של עם ישראל. אצל טראמפ, הכסף מדבר, ובמלחמת הסחר שלו מול סין - משתלם לו יותר לבחור בבעלי הברית הללו, וישראל מבחינתו צריכה לשלם את המחיר. כך כפה על נתניהו כניעה שהולידה את 'מועצת השלום', אשר משמשת כסות לשיקום עזה תחת שלטון חמאס, ותוך כך הביא את המפקדה האמריקאית המפוקפקת לקרית-גת. גם מול איראן ולבנון, נתניהו אינו מוכן לפעול בלי הסכמה אמריקאית, ועל-אף שיצא בשצף קצף נגד לפיד בשעתו כאשר זה סיכם על 'מדיניות אין הפתעות' מול ביידן - נראה שהוא נוקט באותה מדיניות ממש מול דונלד טראמפ, מתוך תקוה שהנשיא הרפובליקני יהיה אדיב יותר מקודמו הדמוקרטי גם כאשר זה לא יסתדר לו עם האינטרס האמריקאי, אשרי המאמין...

ובזירה המשפטית, כאמור, נכנעה הממשלה המייצגת את הציבור המאמין לדיקטטורה של האליטות הישנות, וכל נסיון לשפר ולו במשהו את המציאות נתקל בחומה בצורה של איום במשבר חוקתי, שהממשלה נבהלת מפניו ונסוגה אחור. מה שנותן תחושה כי הבחירות משמשות כתפאורה בלבד, כאשר בסופו של יום השלטון האמיתי מצוי בידי השופטים והפקידים, שאינם נבחרים על-ידי העם, אלא הם ממנים אחד את השני ודואגים לפרכס זה את זה.

כאמור, התרוץ הטוב ביותר הוא זה שמתרץ את כל הקושיות. ומכיון שבמעשי בני אדם עסקינו, עלינו למצוא את התרוץ בתחום הנתון לבחירת בני אדם ובהלך הנפש שבמסגרתו הם פועלים. ואם יש דבר אחד שבו אנחנו - הציבור האמוני - עומדים בעמדת נחיתות קשה אל מול הציבור האנטי-אמוני, אשר ההפקרות היא לחם חוקו, הרי זה בכל הנוגע לתודעת שלטון, להלך נפש של אדוני הארץ לעומת עבדים נרצעים. על הפסוק 'התיצבו וראו את ישועת ה' אשר יעשה לכם היום כי אשר ראיתם את מצרים היום לא תספו לראתם עוד עד עולם' (שמות יד יג) כותב האבן-עזרא - 'יש לתמוה, איך יירא מחנה גדול של שש מאות

ככל שחולף הזמן, מחלחלת ההבנה, ולפיה המבוי הסתום שהגענו אליו בנושאים הבעורים שעל סדר היום - הן במה שנוגע לנו כציבור חרדי והן במה שנוגע לאומה בכללותה - מבוי זה הוא סתום באופן מובהק, בעצם ולא במקרה. אם היה מי שחשב, כי חלום 61 המנדטים של הגוש האמוני יתגשם ואז תפתרנה כל הבעיות, הרי שכעבור יותר משלוש שנים מאז הושגו 64 מנדטים בהכרעה ברורה, אנחנו מבינים כי יש עוד דרך ארוכה - הציבור החרדי ממשיך להתבוסס בחוסר אונים מול גזרות השלטון והאיום על אורח חייו, כאשר חרב הגיוס הכפוי לצבא הפרוגרס נטויה על עולם התורה, עם ישראל ספג את האסון הגדול ביותר מאז שואת יהודי אירופה והכיל את זה בהסכם שהותיר את האויב על כנו בעזה ובעצם הייתה כאן 'הודאה במקצת' כי אכן לסטים אנחנו בארצנו, גם הנסיון להכניע את הדיקטטורה השיפוטית נחל כשלון צורב, כאשר המיעוט החילוני השמאלני הצליח להשפיל את החלק הארי של העם ולמנוע ממנו לממש את הרוב שזכה לו בקלפי. לכל אחת מהתופעות האלו ישנם הסברים מלומדים ומנומקים, ועם זאת, כך מקובלנו, תרוץ טוב אמור לענות על כל הקושיות, וכשמדובר בגורל האומה - יש לקוות שיתן בידינו גם את המפתח ליציאה מהסבך אליו נקלענו.

הנסיון לרבע את המעגל וליצור מתוה שיאפשר גיוס חרדים לצבא בלי לסכן את עולמם הרוחני - יתכן ויש בו תמימות של כמה אנשים טובים ומתחשבים, שבאמת מעוניינים בהמשך קיום אורחות חייו של הציבור החרדי. יתכן וח"כ ביסמוט ראש ועדת החוץ והבטחון ועוד כמה אנשים עם יחס חם למסורת באמת ובתמים מעוניינים בהנגשת הצבא לצעירים חרדים שאינם לומדים תוך התאמת המסגרות השונות לאורח חייהם. אולם בפועל, מי ששולט בצבא כעת הם סוכני הפרוגרס, אנשי שמאל קיצוני שונאי-דת, אשר כל עצם שאיפתם בגיוס חרדים נובעת מהסכנה שהם רואים כלפי שלטונם העריץ מהתרבות ציבור היראים ומהמציאות הדמוגרפית שמאיימת על ההגמוניה שלהם. לא מדובר באנשים שמודאגים מהכח הצבאי שהולך לאיבוד בגלל שחרדים לא מתגייסים. הרי אלו הם אותם אנשים שדחפו בכל הכח לכניעה המבישה בעזה, שמתנגדים לכל יוזמה התקפית בכל החזיתות, שמבחינתם הצבא אמור להיות מעין כח או"ם ששומר על השקט ואין לו כל כוונה להכריע את האויב. הם אפילו לא יודעים מיהו האויב, עד שמישהו הזכיר להם זאת בשמחת תורה לפני שנתיים וחצי... מדובר באנשים

שלא צריכים את החרדים בשביל הצבא. הם צריכים את הצבא בשביל החרדים... אלו הם האנשים שכתבו את הקודר האתי של צה"ל, אלו הם האנשים שמרצים בפני קצינים בקורס פיקוד ומטה, אלו הם האנשים האחראים על תכניות שטיפת המח לקצונה הבכירה ועל קידומם של אותם קצינים שמתישרים עם הקו שמוכתב בידי השמאל הרדיקלי בארץ ובעולם. כל נסיון ליצור מתוה גיוס,

בני היהדות החרדית מיישבים את הארץ - המאחז החרדי דרך אמונה שליד גבעות מיצד

נס הצלת היהודים בגלות הצפייה לבנין המקדש והצפייה לגאולה השלמה

הרב יהונתן נוימן

בעיניכם בשם המלך וחתמו בטבעת המלך. כי כתב אשר נכתב בשם המלך ונחתום בטבעת המלך אין להשיב! כלומר - הגזרה לא תבטל!! המלך נתן רשות ליהודים להקהל ולעמוד על נפשם. יש להם רשות להתגונן. להשמיד להרג ולאבד את כל חיל עם ומדינה הצרים אותם טף ונשים. יש להם גם רשות להרוג כל חיל עם ומדינה הצרים אותם טף ונשים.

חלק מהנס היה, שנפל פחד היהודים עליהם עוד לפני שהגיע יום י"ג באדר, וכנראה מסיבה זו, רבים מהגויים שהיו שמחים לקיים את הגזרה הראשונה לא עשו זאת, כי פחדו מהאגרות השניות, בהן הותר ליהודים להנקם מאויביהם. כאן יש לציין, כי הפוסקים כתבו שהתענו אז כדי שיצליחו במלחמה. בנוסף, במקומות הרחוקים יותר בהן קבלו את האגרות, לא התייחסו לאגרות שכתב המן על היהודים, כמבואר בחז"ל - 'אלמלא אגרות הראשונות לא נשתיירו משונאיהן של ישראל שריד ופליט'.

סדר ה - פסוק ח - 'ובשושן הבירה הרגו היהודים ואבד חמש מאות איש ואת פרשנדתא וגו' - חז"ל אומרים, שאותם עשרה שנהרגו ונתלו, הם אלה שכתבו שטנה על יהודה וירושלים והביאו להפסקת בניית בית המקדש השני.

פסוק יב - 'ויאמר לאסתר המלכה בשושן הבירה הרגו היהודים ואבד חמש מאות איש' - ראוי להביא כאן את פרוש המלבי"ם, שכתב - "ראה אחשוורוש איך רבו צוררי היהודים ואיך צריך הוא להרבות השתדלות להצילם, וז"ש אל אסתר - **אם בשושן הבירה**, שהיא עיר המלוכה ואימת המלכות עליהם, מכל מקום רבו צוררי היהודים כל-כך עד **שהרגו ת"ק איש**, מי יודע בשאר מדינות המלך מה עשו, ואם גם שם הצליחו נגד הצוררים הרבים האלה, כי שם בודאי קמו עליהם ביתר שאת אחר שאין פחד המלך עליהם, **ומה שאלתך לעשות עוד** להצלת היהודים להצילם מן הסכנה המרחפת על ראשם וינתן לך". **פורים דמוקפין**

לסיום, אזכיר כאן מה שהעירני לפני כשנתיים אחד מידידי, כי בפורים דמוקפים ראוי להדגיש את ענין כבודה של ארץ ישראל, שהרי מה שתלו הדבר בימי יהושע בן נון - הוא משום כבודה של ארץ ישראל שהיתה אז חרבה ושוממה.

הרחמן הוא יעשה לנו נסים ונפלאות כמו שעשה לאבותינו בימי מרדכי ואסתר בשושן הבירה, ויאבד את כל שונאינו הקמים עלינו, ונזכה לראות במהרה בבנין בית המקדש במהרה בימינו בב"א ובב"ש עוד בחדש הזה בו נסתיימה בניית בית המקדש השני וְשִׁיצִיא בְּיְתֵה דְנָה עַד יוֹם תְּלִיתָה לִירַח אֶדְר.

ישראל בבית המקדש. **סדר ב -** איש יהודי היה בשושן הבירה... אשר הגלה מירושלים עם הגולה וגו'.

'ועשרת אלפים ככר כסף' אמר ריש לקיש - גלוי וידוע לפני מי שאמר והיה העולם שעתיד המן לשקול שקלים על ישראל, לפיכך הקדים שקליהן לשקליו. **סדר ג -** את ענין בוא אסתר המלכה לפני המלך דימו חז"ל ל'כהן גדול הנכנס לפני לפני'.

'מה בקשתך עד חצי המלכות ותעש' - 'חצי המלכות' ולא כל המלכות ולא דבר שחוצץ למלכות ומאי ניהו בנין בית המקדש. כאן הרי עדיין לא ידע שהיא יהודיה, אך הבין שלא מופקע כלל, שגם גויים יבקשו זאת. אעיר כאן על דבר חשוב, הנוגע לזמננו - כמה צריכים אנו להודות לקב"ה על מצבנו כהיום [למרות כל הדברים הזקוקים לשינוי].

סדר ד - פסוק ח - 'ואלו לעבדים ולשפחות נמכרנו החרשתי' האם אנו שמים לב מה אומרת כאן אסתר המלכה למלך אחשוורוש? אפילו תינוקות של בית רבן יודעים מה היה מעמד העבדים בעולם [אגב, עד לפני פחות ממאתיים שנה, עדיין היה המושג 'עבדות' קיים באופן חוקי במדינות רבות בעולם]. עם כל זה, אומרת אסתר - 'ואילו לעבדים ולשפחות נמכרנו החרשתי'. היא סכנה את עצמה בבואה לפני המלך, כי הגזרה נגזרה להשמיד להרוג ולאבד, אך אילו לעבדים ולשפחות נמכרנו, '**החרשתי**'. כזה היה מצב היהודים אז בעולם.

פסוק יח - 'ותוסף אסתר ותדבר לפני המלך ותבך ותתחנן לו להעביר את רעת המן האגני ... ותאמר אם על המלך טוב ... יכתב להשיב את הספרים ...' הגזרה שגזר המן לא בטלה, למרות שאת בית המן נתנו לאסתר ואת המן תלו, וכפי שעונה לה המלך - 'הנה בית המן נתתי לאסתר וכו', ומפרש **רש"י**, שבכך כולם ידעו שגזרותיו התבטלו. אך אין זה ביטול הגזרה, למעשה אחשוורוש אינו מנסה לבטל את הגזרה. 'אתם כתבו על היהודים כטוב

נס פורים ארע בגלות. באותו זמן, ארץ ישראל שוממה ובית המקדש חרב. יש לשים לב לכמה עניינים החוזרים על עצמם במהלך כל סיפור המגילה. חלק מהדברים מפורשים במגילה, וחלק רק בדרשות חז"ל. ולכשנתבונן היטב, נזכה לראות יותר את חסד ה' בהצלתנו. בנוסף, על ידי העיון נתעורר להודות לו על ישיבתנו כיום בארץ הקודש, כאשר מצבנו הגשמי ובמובן מסוים אף הרוחני טוב לאין ערוך ממצבנו אז. אמנם, עדיין לא זכינו לבנין בית המקדש, עדיין עבדים שולטים בנו, ועדיין לא זכינו למלכות ישראל הראויה. אנו זקוקים לכאורה עדיין לחסדי אומות העולם [ובאמת, אין הדבר תלוי אלא בנו]. תפילתנו, שהקב"ה יאמר די לצרותינו. עם כל זה, אנו נמצאים כיום במצב הרבה יותר קרוב לבנין בית המקדש ולגאולה השלמה. אחד העניינים החוזרים על עצמם לכל אורך המגילה הוא בנין בית המקדש שהיה חרב באותה עת, וענין הגויים המונעים את בנינו. מאידך, רואים כאן גם כמה גדולה יראתם מהבית הגדול והקדוש הזה [גם כיום, המחבלים הארורים ימ"ש מציבים בדרישותיהם את שליטת הגויים בהר בית ה']. אסתר המלכה ואנשי כנסת הגדולה, וכן חז"ל שדרשו את הפסוקים, טרחו לרמוז או למצוא רמזים לאורך כל המגילה על עניני בית המקדש. יתכן וההסבר לכך הוא שנס פורים ארע בגולה, וזהו המועד היחיד שעל פניו נראה שאין לו כל קשר לבית המקדש. שלושה רגלים - כמעט כל ענינים הוא במקדש [וכמה חבל, שישנם המנסים למצוא ולחדש משמעויות שונות, לפעמים אפילו כ'תחליף' ח"ו]. בראש השנה אמנם אין חיוב עליה לרגל, אך יש לו שייכות במקדש בהקרבת קרבנות המוספים של ראש חדש ושל ראש השנה. גם תקיעת שופר, לפי המאירי וכמשמעות הירושלמי - עיקר מצותו הוא בבית המקדש. ביום הכיפורים, בזמן שבית המקדש היה קיים, היו עיני כל ישראל אל עבודת כהן גדול בבית המקדש. גם נס חנוכה שארע שנים רבות אחרי נס פורים קשור לבית המקדש, רק פורים נתקן על נס שארע בגולה, וכל עניינו הוא כיצד היה מצב עם ישראל בגלות.

נערוך כעת סקירה קצרה על המגילה עם כמה דוגמאות לכך שחז"ל העמידו את המגילה על בית המקדש [ציוני הפסוקים כאן, לפי חלוקת הסדרים היהודית, כפי שסודרו בתנ"ך **שיבה לבצרון**].

סדר א - 'בהראותו את עשר כבוד מלכותו' - למלך שלבש בגדי כהונה.

'כלים מכלים שונים' - שהוציא את כלי המקדש.

פסוק יד - 'הקורב אליו כרשנא שתר וכו' - א"ר לוי כל פסוק זה על שום קרבנות נאמר. ובתלמוד נדרשים כל השמות הללו על הקרבנות שהקריבו

הרב מאיר גולדמניץ
MGOLD@KEDUSHASTZION.ORG

והבאתי - ונתתי

ארבע לשונות של גאולה נאמרו בפרשת וארא -

לְכֵן אָמַר לִבְנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה'.

- וְהוֹצֵאתִי אֶתְכֶם מִתַּחַת סִּבְלַת מִצְרַיִם,

- וְהִצַּלְתִּי אֶתְכֶם מֵעַבְדֵיכֶם,

- וְגֵאֲלֵתִי אֶתְכֶם בְּזְרוּעַ נְטוּיָהּ וּבְשִׁפְטֵים גְדֹלִים:

- וְלִקְחֵתִי אֶתְכֶם לִי לְעָם, וְהִיִּיתִי לְכֶם לֹא-לְהֵימ.

וכבר כתבו המפרשים, שכנגדם אנו שותים ארבע כוסות של יין בליל הסדר.

בפסוק הבא ישנה לשון חמישית של גאולה:

וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל הָאָרֶץ, אֲשֶׁר נִשְׁאַתִּי אֶת יְדֵי לַחַת אֶתָּה לְאַבְרָהָם לְיִצְחָק וּלְיַעֲקֹב. וְנָתַתִּי אֶתָּה לְכֶם מוֹרָשָׁה אֲנִי ה'.

והיו שנהגו לשתות כנגדה כוס חמישית¹, ומנהג ישראל להכין כוס חמישית לאלהיה הנביא.

וקשה, שלכאורה לא חמש לשונות של גאולה יש, אלא שש. שהרי באותו פסוק של הלשון החמישית כתובות שתי לשונות:

- הַחֲמִישִׁית - "וְהִבֵּאתִי אֶתְכֶם אֶל הָאָרֶץ",

- והששית - "וְנָתַתִּי אֶתָּה לְכֶם מוֹרָשָׁה אֲנִי ה'".

"וְהִבֵּאתִי" פירושה שנבוא לארץ ישראל - שיתקבצו גלויותיהן של ישראל, אפשר עדיין תחת שלטון זר. ואילו "וְנָתַתִּי" משמעותה שארץ ישראל תהיה תחת ידינו, תחת ירושתנו, וזהו שלב נוסף, שלא רק שנשוב ארצה, אלא אף נשלוט בה.

על כל פנים, בפסוקים עצמם יש שש לשונות גאולה, ומדוע אף המהדרין בכוסות יין בליל הסדר, אינם שותים אלא חמש?

נראה, כי למדונו חכמי ישראל, שאין כאן שני דברים, אלא דבר אחד, והוא לישיב בארץ ולירש אותה. וגם אם כל ישראל בארצם, והלשון "וְהִבֵּאתִי" נראית כהבטחה שהתקיימה, למדה אותנו התורה, שהמלאכה טרם הסתיימה, כל עוד הלשון "וְנָתַתִּי" לא הושלמה. וזאת, כי ארץ ישראל איננה רק מקום המגורים של עם ישראל, אלא רצונו של מלכו של עולם הוא, שהארץ כולה

ואף הפסוק נוקט לשון כפולה: 'וְהוֹרִשְׁתֶּם אֶת הָאָרֶץ' - מצוה על הציבור לכבוש את הארץ, 'וְיִשְׁבְּתֶם בָּהּ' - מצווה על כל אחד ואחד לגור בארץ.

אך בדיוק את זה מדגיש הרמב"ן, שאין אלו מצוות נפרדות, אלא מצווה אחת היא. וזה לשונו בהמשך דבריו:

"אומר אני, כי המצווה שחכמים מפליגים בה, והוא דירת ארץ ישראל... הכל הוא ממצות עשה הזה, שנצטווינו לרשת הארץ ולשבת בה".

הרמב"ן מחדד לנו, שאין אלו שתי מצוות נפרדות, אלא מצוה אחת היא, ואף מצות 'דירת ארץ ישראל' איננה מצוה נפרדת ממצות ירושת הארץ, אלא היא חלק ממנה ונובעת ממנה. יתרה מזאת, מגדיר הרמב"ן, שמכיון שיש מצווה לרשת את הארץ, לכן כל יהודי מצווה לגור בה, כי מצווה אחת היא: 'שנצטווינו לרשת הארץ ולשבת בה'³.

ובאמת, אם אדם גר בארץ כאדם פרטי, ללא קשר למצוות הציבור לרשת את הארץ, הרי הוא דומה לדוד המלך שברח משאול וגר אצל אכיש מלך גת [שגם היא מארץ ישראל, אך היתה אז תחת שלטון פלשתים]. על תקופה זו כתבה הגמרא במסכת כתובות דף קי: - "וכן בדוד הוא אומר 'כי גרשוני היום מהסתפח בנחלת ה', לאמר לך עבוד אלהים אחרים'. וכי מי אמר לו לדוד לך עבוד אלהים אחרים? אלא לומר לך - כל הדר בחו"ל כאילו עובד עבודה זרה".

כלומר, עזיבת ירושת כלל ישראל, ומגורים כאדם פרטי, נחשבים ל'דר בחוץ לארץ'.

היוצא מן הדברים, שגם מצות המגורים בארץ ישראל - 'וְיִשְׁבְּתֶם בָּהּ' - היא חלק ממצוות 'וְיִרְשְׁתֶּם אֶתָּה', ונובעת ממנה. ממילא, הדר בארץ ישראל ורוצה לקיים מצוה זו בשלמותה, צריך לכוון את מגוריו הפרטיים באופן שיקדמו את ירושת הארץ - מגורים במקום שיחזקו את האחיזה בארץ ישראל. וככל ששייבתנו בארץ תועיל לחזק את השליטה בעוד מקום בארץ ישראל, כך אף מצוותנו הפרטית תתרומם למדרגתה הראויה והמרוממת יותר.

תהיה תחת ירושתנו. וחיבורן של שתי הלשונות ללשון אחת מעיד, כי העוסק ב'וְהִבֵּאתִי' צריך לכוון גם ל'וְנָתַתִּי', וכל מי שגר בארץ, צריך לחשב כיצד מגוריו כאן יועילו גם למצווה הציבורית של ירושת הארץ.

ודברים מעין אלו אפשר לדייק גם בדברי הרמב"ן המפורסמים במצווה ד - מצות ישוב ארץ ישראל.

הרמב"ן שם לומד מהפסוק 'וְהוֹרִשְׁתֶּם אֶת הָאָרֶץ וְיִשְׁבְּתֶם בָּהּ', שישנה מצוה המוטלת על כלל ישראל לרשת את הארץ, ובנוסף לכך יש מצוה על כל יהודי לשבת בארץ ישראל.

וזה לשונו - "מצוה רביעית - שנצטווינו לרשת הארץ אשר נתן הא-ל יתברך ויתעלה לאבותינו, לאברהם, ליצחק וליעקב, ולא נעזבה ביד זולתנו מן האומות או לשממה². והוא אומרו להם: 'והורשתם את הארץ וישבתם בה, כי לכם נתתי את הארץ לרשת אותה...' שלא יניחו ממנה מקום".

וגם כאן נקשה, מדוע הרמב"ן כותב כאן רק מצוה אחת?

לכאורה יש כאן שתי מצוות:

האחת - מצוה על הציבור לכבוש את ארץ ישראל.

והשניה - מצווה על כל יחיד לשבת בארץ.

1. עיניו ברי"ף (פסחים כו בדפי הרי"ף) שעל כוס חמישית אומר הלל הגדול, ו"א מזמור לדוד ה' רועי לא אחסר. ופי' הרמב"ד שם בשם המדרש שכוס זו היא כנגד 'והבאתי' [וכן פי' ראשונים ואחרונים רבים], ועיין בר"ן במקום שכתב, שכוס חמישית זו רשות, ובטור ובשו"ע כבימין תפ"א כתבו שלא לשתות כוס חמישית, אלא למי שצמא או איסטניס, שאז אמר עליה הלל הגדול.
2. כדאי להדגיש: "ולא נעזבה" אין פירושו שלא נמסור אותה לאומות העולם, אלא לא נשאיר אותה בידם. כלומר, אם יש מקום בארץ ישראל שנתון לרשות נוכרים, הרי שמצווה עלינו לכבושו ולהעבירו לרשות ישראל.
3. הערת המערכת: וכן כתב ה"שועות מלכו" י"ד ס"ו שכותב בגדול קיום מצוות ישוב א"י ו"ל - "מ"מ בעיקר המצוה אינו אלא הירושה והישיבה כאדם העושה בתוך שלו לכבוש א"י שיהי' תחת ירושתנו לא על ביהא ריקנית של עתה וכבר המשילו האחרונים למ"ע של אכילת מצה כי עיקר המצוה היא האכילה, וליקחת החיטים לשם מצוה והלישה והאפי' אינם גמר מצוה, ומ"מ בודאי מצוה גדולה היא".

ימים מקדם

ראש חודש ניסן - יום חנוכת המשכן

הרב משה מלוביצקי
MM@KEDUSHASTZION.ORG

מרחשון, ותחל חנוכת הבית אשר עתידה להמשך שבעתיים ימים, שבעה ימים מעתה ועד חג הסוכות, ולאחריהם שבעת ימי חג הסוכות שיצטרפו אף הם לשמחת חינוך בית המקדש [ביום השמיני, עצרת חג הסוכות, יפטור המלך שלמה את העם לשלום, לקראת נסיעתם למחרת החג].

ה' יאמר לשכון בערפל והבית ימלא עשן עד אשר לא יוכלו הכהנים לעמוד בתוכו, כי מלא כבוד ה' את בית ה' (על-פי מלכים א ח יא-יב).

הנה זה בא היום אשר התבטא עליו רבי עקיבא (ידיים פרק ג משנה ה), שאין כל העולם כולו כדאי כיום זה. והוא, שלמה בן דוד מלך ישראל, איש זריז במלאכתו, לפני ה' צב-אות מלך הכבוד א-להי ישראל יושב הכרובים יתיצב,¹

וברגעים הנשגבים שבהם תגיע הבריאה אל פסגתה, תשפך עליו רוח א-להים, ופיו ימלל מילין לצד עילאה, את כל דברי שירת שיר השירים, המעולה שבשירים והמסולסל שבשירים (שיר השירים רבה א יא).

שירתא דא איתער לה שלמה מלכא כד אתבני בי מקדשא ועלמין כולהו איתתלימו עילא ותתא בשלמותא חדא. ואע"ג דחבריאי פליגן בהאי מתי אתמר, אבל שירתא דא לא איתמר אלא בשלימו כד סיהרא איתמליא בשלימו ובי מקדשא אתבני כגוונא דלעילא.

בשעתא דאתבני בי מקדשא לתתא, לא הוה חדוה קמיה קודשא בריך הוא מיומא דאתברי עלמא כהווא יומא. ושירתא דא אתתקנת לגבי מלכא עילאה, מלכא דשלמא דיליה, ותושבחתא דא איהי מעליא מכל תושבחן קדמאי. יומא דאתגלי תושבחתא דא בארעא, ההוא יומא אשתכח שלימו בכלא ועל דא איהו קדש קדשים. יומא דאתגלי שירתא דא, ההוא יומא נחתת שכינתא לארעא דכתיב ולא יכלו הכהנים לעמוד לשרת, מאי טעמא בגין כי

אין כתיב כאן אלא 'כל המלאכה', מלאכת ששת ימי בראשית שְׁלֵמָה. 'אשר ברא א-להים לעשות' (בראשית ב ג) - 'ועשה' אין כתיב כאן אלא 'לעשות' - עדיין יש מלאכה אחרת, וכיון שבא שלמה ובנה את בית המקדש, אמר הקב"ה - עכשיו שלמה מלאכת שמים וארץ².

בתוכי ירושלים, בנויה לה לתלפיות ציון מכלל יופי, מקום משכן בית ה', קרית מלך רב [מה שמכונה בשפת זמננו רובע קרית הממשלה]. ובקרבה, ללא פאר והדר, ניצב ביתו הזמני של המלך שלמה. את כל כוחו, חכמתו ומשאבי ממלכתו, השקיע המלך כדי לבנות את בית המקדש בפרק זמן מואץ של שבע שנים, ואילו את בניית ארמונו שלו, הזניח לטובת זרוז בנין בית ה'.

הנה מיטתו של שלמה, ועליה כורע רובץ כארי המלך הצעיר בן העשרים וארבע³, המושל בכיפה והמולך בעליונים ובתחתונים, החכם מכל האדם אשר על פני האדמה.

הער הוא, אם ישן?

בעוד מספר שעות יקום הדבר וגם יהיה. בית ה', מקום מקדשנו אשר הוכן עד לא דובקו רגבים, יפתח שעיריו הנעולים מאז הסתיימה בנייתו לפני כמעט שנה בחודש בול הוא

יהי כחדש הראשון כשנה השנית באחד לחדש הוקם המשכן תנא: אותו יום נטל עשר עטרות (שבת פז):

על משכבו בלילות המתה נפשו של אסף, המשורר הא-להי, מאנה הנחם נפשו. הוא מעיד על צעקותיו ודמעותיו, ומתאר את כיסופיו אל העבר הזוהר שהיה מנת חלקנו ואשר כלתה נפשנו לשונו במהרה בימינו. 'אזכרה א-להים ואהמיה, אשיחה ותתעטף רוחי סלה. אחזת שמורות עיני, נפעמתי ולא אדבר. חשבתי ימים מקדם, שנות עולמים. אזכרה נגינתי בלילה עם לבבי אשיחה, ויחפש רוחי (תהילים עז ד-ו).'

במרחק אלפי שנים, נבקש ללכת בדרכו הסלולה, ולעורר את אש הציפיה והתשוקה ואת תכלית הכוסף לבנין בית מקדשנו וחזרת העבודה למקומה, בימים אלו של ערב פסח שעיקרם הם בעבודת קרבן הפסח החסר, ונעשה זאת באמצעות זכרון ימים מקדם, שנות עולמים.

ירושלים הקדומה, שעת לילה מאוחרת, אור לח' תשרי, ב' אלפים ותתקל"ז שנים לבריאת העולם.

השמש שקעה לה כבר לפני כשש שעות, וזה עתה שקע גם חצי הירח, מותיר את ירושלים

תחת מעטה של חשכה מוחלטת וחופת שמים מנומרת באלפי אלפים וריבוא רבבות כוכבים מנצנצים שאינם מצליחים להניס את העלטה.

בעוד כשבע שעות יעלה עמוד השחר, וכעבור כשעה ושליש תנץ החמה¹ ותאיר את רחובות ובתי ירושלים באורו של היום הגדול בבריאה, יום השלמת מעשה בראשית בחנוכת בית המקדש, הדום רגלי השכינה עלי אדמות.

'ותשלם כל המלאכה אשר עשה המלך שלמה בית ה' (מלכים א ז נא) - 'ותשלם המלאכה'

1. אורך הלילה בתאריך עברי נתון תלוי בתקופת החמה, ומשך הזמן שבין שקיעת החמה לשקיעת הלבנה תלוי בעת המולד. תאורי הזמנים המופיעים במאמר הושאלו מליל ח' תשרי ה'תשפ"ו, לצורך המחשה בלבד.
2. פסיקתא רבתי, פיסקא ותשלם כל המלאכה אות ו. ולעיל שם אות ה מבואר, שעל-אף שנשלמה מלאכת המקדש בחודש מרחשון שלפניו, מכל מקום 'הואיל והיה נעול - כמי שלא עשה בה כלום. כיון שנפתח בחודש המועדות והקריב הקרבנות וירדה האש, אמר הקב"ה, עכשיו שלמה המלאכה, ותשלם כל המלאכה'.
3. ע"פ סדר עולם רבה פרק יד.
4. על-פי שיר השירים רבה א ה.

הודעות משמחות

יצאו לאור

קונטרס עבודת ימי הפורים

במהדורתו השלישית

בקונטרס:

עבודת ימי הפורים מתוך שמחה כראוי • העבודה הרצויה לפני הקב"ה ביום הזה • חינוך הילדים במצוות החג והמסתעף מהות היום ועבודת היום: ימי משתה ושמחה • לימוד התורה בפורים. מתי וכיצד? • התפילות בפורים. כיצד? • קימו וקבלו. פשט ודרש, ומה שאינו לא פשט ולא דרש • נוסף במהדורה זו: עניני המקדש והקרבת נזכרים פעמים רבות במגילה ובדרשות חז"ל. מדוע? • נוסף במהדורה זו: מצבנו כיום בארץ הקודש ב"ה, ביחס למצב היהודים לאחר הנס • ועוד...

קונטרס מילי דפוריא

במהדורתו השלישית

הוא: ילקוט אמרים משמחי לב בענייני חודש אדר, פורים והמסתעף. גם יתבארו בו עניינים מהדרך הראויה בעבודת ה', הן בדברים הנוגעים אל הגוף, הן בדברים הנוגעים אל הנשמה, הן בדברים הנוגעים אל ההפלאה. ועליהן נוסף קצת מדיני גרים ונזופים ומואסי ארץ חמדה רח"ל. ועוד.

מחיר כל קונטרס: 20 ₪ בלבד

הנחות לתורמים לאגודת קדושת ציון

ניתן להשיג אצל המחבר: 0527167567

ym8527167567@gmail.com

מלא כבוד ה' את בית ה'. בההיא יומא ממש אתגליאת תושבחתא דא ואמרה שלמה ברוח קודשא (זוה"ק ח"ב קמג-קמד).⁵

הער הוא, אם ישן? והאם מלבד הציפיה הדרוכה לרגעים הנכספים, רגשות עזים נוספים עולים על משכבו?

אך לפני מעט שנים הלך פלטי בן ליש הלוח וּבְכָה על המצוה ההולכת ממנו (שמואל ב ג טז, סנהדרין יט:). ועתה, עם שחר, עומדת מצוה רבה וחביבה עד מאוד להלקח מעם ישראל כולו, למעט בני אהרן הכהנים.

תלך לה המצוה ולא תשוב עוד לעולם, סיומא דלעלם ואוף לא לשבועתא.⁶

מעת שנברא העולם הקריבו בני האדם קרבנות נדבה לפני ה', אל חלקם שעה ה' ועלו לפניו לריח ניחוח. גם לאחר שנבחר עם ה' וקבל תורה מסיני, ונתקדש אהרן וזרעו להקדישו, עדיין היתה אפשרות לכל איש ואיש מבני ישראל והגר הגר בתוכם, להקריב קרבן בבמת יחיד, בארבע עשרה שנות כיבוש הארץ וחלוקתה, בחמישים ושבע שנות נוב וגבעון ובשנות בנין הבית.⁷ 'אין כיהון בבמה - דאפילו זר בבמת יחיד כשר (זבחים קיג. וברש"י שם)

ואכן מעיד הכתוב (מלכים א ג ב-ג) - 'רק העם מזבחים בבמות כי לא נבנה בית לשם ה' עד הימים ההם. ויאהב שלמה את ה' ללכת בחקות דוד אביו רק בבמות הוא מזבח ומקטיר'.⁸

אך ממחר, לא עוד. 'באו לירושלים - נאסרו הבמות, ולא היה להן היתר והיא היתה נחלה (זבחים קיב:). ומעתה ועד עולם, שחיטה כשרה בזר אך מקבלה ואילך מצות כהונה.⁹

אם ער אם ישן, כבר מאירים פני כל המזרח עד שבחרון.

'זאת מנוחתי עדי עד, פה אשב כי איזיתיה' (תהילים קלב יד).

אנא ה'! שובה למנוחתך, אתה וארון עוזך, כי בא מועד.

5. שירה זו התעורר אליה שלמה המלך כאשר נבנה בית המקדש והעולמות כולם נשלמו למעלה ולמטה בשלמות אחת. ואף על פי שהחברים חולקים בזה מתי נאמר שיר השירים, אבל [העיקר הוא כמו שאמרנו כן] השירה הזו לא נאמרה אלא בעת שהיתה שלמות, כשהלכנה [שהיא סוד המלכות] נתמלאה בשלמות ובית המקדש [של מטה] נבנה כעין של מעלה. בשעה שנבנה בית המקדש למטה, לא היתה שמחה לפני הקדוש ברוך הוא מיום שנברא העולם כאותו היום. ושירה זו נתקנה כלפי המלך העליון, המלך שהשלום שלו. ושבח זה הוא מעולה מכל התשבחות הראשונות. היום שהתגלה השבח הזה בארץ, ביום ההוא נמצאה שלמות בכל העולמות ועל כן [שיר השירים] הוא קדש קדשים. היום שהתגלתה השירה הזו, באותו היום ירדה השכינה לארץ, כמו שכתוב ולא יכלו הכהנים לעמוד לשרת, מה הטעם, מפני כי מלא כבוד ה' את בית ה'. באותו היום ממש התגלה השבח הזה ואמרו שלמה ברוח הקודש [מקור המובא בסוגריים המרובעות הוא הפירוש 'מתוק מדבש'].

6. סיום שהוא לעולם, ואינו עתיד לחזור אף לא לאחר שנות שמיטה (פיזס אקדמות).
7. כך עולה מהנאמר בויקרא רבה (צו ה) - 'תני בשם רבי נחמיה - קרוב למאה ושש עשרה שנה היתה האש מתוקדת בו [במזבח של משח], עזו לא נשרף ונחשתו לא ניתך', וכפי שביאר בזית רענן [לבעל המג"א] שם, דהיינו ל"ט שנים במדבר, ו"ד שנים של כיבוש וחלוקה, ו"ג שנות נוב וחמישים דגבעון - כי כל השנים שנבנה הבית נוספו על מנין נ"ז שנות נוב וגבעון והיו הבמות מותרות [אלא ששנות הבנין היו מקוטעות ולכן נספרים רק כ'קרוב' לשש שנים]. והדברים מפורשים יותר בלשונו של הרמ"ע מפאנו (עשרה מאמרות מאמר המדות מד ג), ז"ל: על כן הותרו הבמות עד שנכנס הארון לנוחו בבית עולמים אצל מזבח ה'. וכניסת הארון לנוחו לא היתה אלא ביום חנוכת הבית.

8. וברש"י שם כתב: בגנותו דיבר הכתוב, ששה את בנין הבית ארבע שנים. והנה, אם ביקש הכתוב לדבר בגנותו של שלמה על שעייב את תחילת בנין הבית בארבע שנים, איך רמו גנות זאת בכותבו 'רק בבמות הוא מזבח ומקטיר', ומדוע בחר בלשון שמשמעה שהיה פגם בהקרבת קרבנותיו בבמה בזמן היתר הבמות. אמנם נראה, שבאמת הדברים קשורים היו זה בזה, שמפני חיבתו היתרה והעוה של שלמה לעבודת הקרבנות החביבה, ומאחר וידע שעם חנוכת בית המקדש תלך מאיתו ומכל ישראל עבודה זו לעדי עד, לכן התרשל ארבע שנים בבנין הבית. אולם עתה אנו עומדים אחרי שמונה שנים שבהם הלך שלמה בדרכי אביו והשליך את טובתו האישית מנגד למען זירוז בנין בית המקדש בכל אוננו ומרצו, וקרבנותיו שמקריב בתקופה זו - אין בהם גנות חלילה, אלא אדרבה - עולים הם לריח ניחוח מתוך רשפי שלהבת אש הקודש.
9. ומי יודע, אולי נרמזה פרדה זו במאמר הכתוב (מלכים א ח סה) 'ועש שלמה בעת ההיא את החג וכל ישראל עמו קהל גדול מלבוא חמת עד נחל מצרים לפני ה' א-להינו **שבעת ימים ושבעת ימים** ארבעה עשר יום'. לא לחינם חלק הכתוב את ארבעה עשר הימים לשבעת ימים ושבעת ימים, אלא לרמוז, כי בדרכו של עולם ישנם שני מיני שבעה - שבעת ימי משתה בבנין בית חדש, ושבעת ימי התיחדות עם זכרו של אהוב, ושניהם היו כאן בשמחת בית א-להינו - בא ה' לשכון בתוכנו בבית חתונתו, אך גם נאסרנו ונפרדנו מהקריב קרבן לה' מבלי סיוע שלוחי ה' ושלוחינו, זרע אהרן בחירו.

ושמועה שמעתי, שנשאל הגר"ש פינקוס זצ"ל מה היה עושה אילו היה נודע לו שאינו יהודי, והשיב כהרף עין, שמכיון שלנכרי מותר עד עצם היום הזה להקריב קרבן לה', היה מזרז עצמו להקריב תחילה קרבן אשה לה', ומיד לאחר מכן היה נכנס תחת כנפי השכינה ומתגיר.

יש לי היכר קדם לקדושת ציון, כי אני יוצר צניח בבנין ירושלים, בנין אילן-ישראל, החציג בשכינה ונקימה. חוץ מצד - אם אהנו החיבים לא נעשה ארצה, אז מי יעשה ארצה? אהנו צדיקים אקלט ארצה כפי שצה יהיה על טהרה הקודש.

אריה ס., ירושלים

העמדת בסיס איתן להוצאת הגליון והרחבת הפצתו

התחייבתי!

מעשור של יסוד לעשור של צמיחה והתרחבות

זה תלוי בך!

מדינה יהודית - תכלית או אמצעי

למה לא להיות הכוכב ה-52 של ארה"ב?

הרב בצלאל גנז
BGANZ@KEDUSHASTZION.ORG

לשממה, והשני - 'שלא נעזבנה ביד זולתנו מהאומות'. כלומר, שלמות המצוה מצריכה דווקא שלטון יהודי.

כן הגדיר את המצווה הרב יהושע מקוטנא בספרו 'ישועות מלכו' [למי שלא יודע, הוא היה ממש מגדולי הפוסקים בפולין לפני 100 שנה, בסדר גודל דומה לגרי"ש אלישיב ולגרש"ז אויערבאך כאן] על דברי הרמב"ן, וז"ל: "מ"מ בעיקר המצווה, אינה אלא הירושה והישיבה כאדם העושה בתוך שלו, לכבוש ארץ ישראל שתהיה תחת ירושתנו. לא על ביאה ריקנית של עתה". כלומר, המצווה היא השליטה והבעלות, ואלו למגורים בארץ ללא שלטון הוא קורא 'ביאה ריקנית'.

הגמרא במסכת מגילה יא. דורשת על הפסוק (ויקרא כו מד) "ואף גם זאת בארץ אויביהם לא מאסתים ולא געלתים לכלותם", שהוא נאמר על הגלויות, ובכללן גלות יוון. שואל המהרש"א, מדוע זה נקרא 'גלות וארץ אויביהם', הרי עם ישראל היו אז בארץ ישראל? עונה המהרש"א - "כיון דהיה אז ממשלת יוונים עליהם, גם בארץ ישראל, 'בארץ אויביהם' מקרי".

וידועים דברי הרמב"ם על נצחון בית חשמונאי (הלכות חנוכה פרק ג הלכה א) בהגדרת נס חנוכה: "וגברו בני חשמונאי הכהנים הגדולים והרגום והושיעו את ישראל מידם, והעמידו מלך מן הכהנים וחזרה מלכות לישראל יתר על מאתיים שנה עד החורבן השני". זאת, למרות שרובן המוחלט של שנים אלו, לא היו כלל שלטון של תורה [אלא של ינאי המלך ושל הורדוס, שהרגו את כל חכמי ישראל (קידושין סו. בבא בתרא ג.)].

מכל הנ"ל עולה, ששלטון יהודי כשלעצמו - יש בו מעלה ומטרה נצרכת כשלעצמה. ולא נותר לנו להבין אלא מה עניינו של שלטון יהודי [קרי מלך, מדינה], ומדוע אי אפשר להסתפק בעצם מגוריו של העם היהודי בארץ ישראל עם בית המקדש וכל המצוות, גם כמדינה ממדינתיה של ארה"ב, וכפי שהעלינו לעיל בתחילת חקירתנו.

כדי להעמיק בעניין, נשאלה נוספת: מדוע עלה ברצונו של הקב"ה לברוא עולם כזה גשמי עם בני אדם בעלי גוף חומרי ויצר הרע, וכי לא עדיף היה לו לברוא עולם רוחני, שבו הנבראים הם כמלאכים רוחניים ללא חומר הגוף, שהרבה יותר קרובים אליו?

אלא עמה, שכך פרש רשב"י (זוהר ח"ג צג): על מקרא שכתוב (שמואל ב ז כג) 'ומי כעמך ישראל גוי אחד בארץ'.

כלומר, במקביל לבחירה בעם ישראל יש גם בחירה בא"י!

ביציאת מצרים נאמר (שמות ג ז): "ראה ראיתי את עני עמי אשר במצרים... וארד להצילו מיד מצרים ולהעלותו מן הארץ היא אל ארץ טובה ורחבה אל ארץ זבת חלב ודבש...". ושוב (שם טז יז) - "פקד פקדתי אתכם ואת העשוי לכם במצרים. ואמר אעלה אתכם מעני מצרים אל ארץ הכנעני... אל ארץ זבת חלב ודבש".

ותמיהה גדולה נזעקת, היכן הבשורה על מתן תורה, וכי לא זה הוא עיקר הענין והתכלית של יציאת מצרים? [ולהעיר, הנאמר למשה - "בהוציאך את העם ממצרים תעבדון את הא-להים על ההר הזה" - בפשטות הכתובים ע"פ רש"י והרמב"ן, פסוק זה לא נאמר כדיבור אל בני ישראל ולא כהסבר לתכליתה של היציאה, אלא כפי שמסביר רש"י, זוהי תשובה על שאלת משה איזו זכות יש להם, או כדברי הרמב"ן, שאמנם בני ישראל יאמינו לי לצאת מבית השבי, אבל מדוע שיאמינו לי לעלות לארץ ישראל! - עיי"ש בדבריו].

גם בפרשת ואתחנן (דברים י כג), אנו מוצאים שתכליתה של יציאת מצרים הייתה הכניסה לארץ ישראל - "ואותנו הוציא משם למען הביא אותנו לתת לנו את הארץ אשר נשבע לאבותינו".

האם כל המובאות הנ"ל בעניינה של א"י הם רק ענין טכני של מסגרת או מקום, בו יתכנסו בני ישראל ללימוד התורה ולקיום המצוות, או שמה יש בזה מטרה כשלעצמה.

יטען הטוען: אכן, ודאי שארץ ישראל אינה רק מקום טכני של מיקום, ודאי יש בארץ עצמה קדושה גדולה, שרק בה אפשרית השראת השכינה. אבל מה לזה ולקיום מסגרת של מדינה ומלך ושלטון?

הבה נעיין בכמה מקורות על גדרה של מצוות ישוּב א"י.

כידוע, הרמב"ן (על ספר המצוות לרמב"ם בהשטות מצות עשה ד) כתב שבמצות ישוּב ארץ ישראל כלולים שני עניינים. הראשון - 'שלא נעזבנה

העולם מחולק לעמים רבים, הנמצאים כל אחד בגבולות גיאוגרפיים מסוימים ותחומים, ככתוב - "יצב גבולות עמים", וכמו שמצינו בפרשת נח, בה נפרטו שבעים האומות על גבולותיהם.

גם לעם ישראל הוגדרה בתורה חלקתה המדויקת לגבולותיה בארץ ישראל.

נעלה כאן 'חקירה' - האם המיקום הגיאוגרפי המיוחד של עם ישראל ושלטון [מלך] יהודי היא מצווה שתכליתה לשמש מסגרת שבתוכה יוכל להתרכז העם יחד ולקיים את מצוות התורה [לכאורה כמו מצוות בניית בית המקדש, שמשמש כ'בית עבודה בו יהיה ההקרה והבערת האש תמיד ואליו יהיה ההליכה והעליה לרגל והקיבוץ בכל שנה' (ספר המצוות עשה כ)], או שעצם המסגרת המדינית והשלטונית היא תכלית לכשעצמה, מלבד התכלית של אפשרות לקיים בה את רוב מצוות התורה.

הנפקא מינא היא כמובן מצב, שבו למשל [בדוגמא אקטואלית] ארץ ישראל תהיה הכוכב ה-52 בדגל ארה"ב, אבל הממשל יתן לעם היהודי לקיים בו את כל מצוות התורה, כולל העבודה בבית המקדש והקרבנות ומצב של 'כל יושביה עליה', כך שכל מצוות התורה תוכלנה להתקיים בשלמות, אבל ללא ממלכה יהודית ושלטון יהודי.

לפתרון 'חקירה' זו מוכרחים אנו להעמיק בעניינה של ארץ ישראל, המוזכר בתורה כנושא מרכזי ביותר, ולמעשה המרכזי ביותר, הנזכר יותר מכל נושא אחר.

כבר מתחילת הופעתו של עם ישראל, הקב"ה כורת ברית בתוספת שבועה עם האבות (לכל אחד בנפרד!) על יציאת עם ישראל מזרעם ונתינת הארץ לזרעם.

חשיבותה של עובדה זו היא המובאה מספר החרדים (פרק נט, והעתיקו השל"ה בשער האותיות, 'קדושה' תנח):

"מצות עשה מן התורה לדור בארץ ישראל, שנאמר (דברים כו א) 'ירשת וישבתה בה'.

ובפרק נט כתב, וז"ל: "גם הקרובים והרחוקים אשר חוצה לה, ראוי להם שיהיו נכספים ותאבים אליה. כשם שבחר בהם [בישראל], כך בחר בארץ ישראל ויחד אותה להם. ואין נקראים גוי אחד

לכן, אין כריתת ברית ושבועה עם האבות [כשלעצמם] על לימוד תורה וקיום מצוות, כי התורה - כל עניינה היא גילוי מציאות ה' במסגרת הבריאה, וללא הבריאה בכלל וארץ ישראל ובית המקדש ומלכות עם ישראל בפרט - לא יתכן לבטא את שלמות הגילוי, והתורה הייתה נשארת תורה של המלאכים בשמיים, שלא רצו למסרה למשה ילוד אשה.

מדוע הקב"ה צריך דווקא אדם גשמי בעל יצרים שיקרא קרית שמע ויתפלל, וכי לא עדיף מלאך שאומר שירה? [כמובן ישנה התשובה של המסילות ישרים, שזה הכל נסיונות לאדם לעמוד בשליחותו, אבל זה רק שלב ראשוני של התשובה, ישנם דרגות המשך שהוא עצמו מביא, של מטרת קידוש העולם עצמו].

שאלה נוספת: מדוע צריך הקב"ה עיר מיוחדת ובנין

ואת המשמעות העמוקה של חורבן בית המקדש והגלות שמתבטאת בפסוקי התורה - לא בביתו של לימוד תורה, אלא בהפסד המלוכה והשלטון בארץ ישראל. אדרבה - לכאורה לימוד התורה בבחינות מסוימות גדל דווקא אחר החורבן כדברי חז"ל על התלמוד בבלי ובמציאות של ריבוי תורה שבעל-פה בשנות הגלות יותר מבזמן בית המקדש.

יכול אדם לדמיין לעצמו [בדמיון של שטות כמובן], שהרי מה חסר לנו היום? גשמיות? הרי הכל טוב, במרכזי התורה הגדולים בחו"ל וכמובן גם בא"י [כשרק תתבטל גזירת הגיוס], רוחניות? אם רק נדע את התורה כרשב"י ור"ע או כרש"י והרמב"ם, כב"י וכאר"י כבעש"ט והגר"א, אם כל אחד יהיה כמוהם? מה חסר? פה אשב כי אוויתיה גם אם כמדינה ה-52 של ארה"ב עם בית המקדש ועבודת הקרבנות.

אבל כמובן כל זה אינו נכון, מכיון שכאמור, גם אם אנחנו וצאצאינו נהיה עם בית המקדש והקרבנות אבל ללא משיח מלך מבית דוד [מלך =שלטון] [וכדברי התויו"ט בפ"ה מע"ש בשם הירושלמי, שבית המקדש יבנה עוד קודם ביאת המשיח], עדיין חסרה לנו כל צורת כוונת הבריאה ויעודו של עם ישראל השולט בארץ ישראל!

יזכנו ה' לראות את ארץ קדשנו בבניינה בראשות מלך בן דוד בקיבוץ כל בניה לתוכה ובבנין בית מקדשנו הנישא בראש הרים בב"א!

בראתיו יצרתיו אף עשיתיו" (ישעיה מגז) - שכבודו יתגלה בכלי העולם הזה דווקא, בכל צדדיו.

לכן, הקב"ה רוצה להתגלות בתוך עם, לא יחידים רבים, עם שבצורתו החיצונית גופו שווה בהרכבו לשאר העמים ואשר ישכון בארץ, שמבחינה פיזית היא ככל הארצות, עם עיר 'בירה' ככל האומות ומלך ככל העמים מבחינה חיצונית ובכל הפאר וההדר, עם הארכיטקטורה היפה ביותר ["מי שלא ראה בניין הורדוס לא ראה בניין יפה מימיו" - בבא בתרא ד.], ועם הביגוד המרשים ביותר [בגדי כהונה 'לכבוד ולתפארת' (שמות כח ב)] בשיר ובתמורת המשובחים ביותר [לויים על דוכנם], אבל בהבדל אחד יסודי, שרחוק מסדר העולם כרחוק שמים מארץ, על-ידי מערכת שבה יתגלה הבורא בכבודו ובעצמו - "וראו כל בשר יחדיו כי פי ה' דבר".

לכן, הקב"ה בכריתתו ברית עם האבות - לא על היחידים כוונתו, כי גם ביחידים רבים כחול אשר על שפת הים, לא תקום כוונת הבריאה. יחיד הוא דבר כשלעצמו ואינו מורה על כלל, גם יחידים רבים.

הקב"ה 'רוצה בעמו' דווקא, "כי בחר ה' בציון" בארץ מסוימת דווקא [כדברי החרדים בשם הזוהר דלעיל] לא בגלל הכרח של מסגרת טכנית, שאם רוצים לייצר מוצר כלשהו צריך מבנה ואריזה שבו ייצרו ויאכסנו וישמרו את המוצר, אלא עצם המבנה הוא המטרה בהראותו שמסגרת מבנה העולם היא מגלה את כבוד ה'!

מיוחד להשרות בם את שכינתו, ועוד לעשותם בפאר והדר גשמיים, שכל ערכם הוא במושגים של עולם בו לגשמיות וחיצוניות ישנה תפיסת מקום. הרי בחינות רוחניות שאינן מוגבלות בתחומים ומקומות פיזיים וגיאוגרפיים, יכולות להיות בכל מקום וללא קשר לצורה החיצונית בה הן מופיעות?

מדוע אנו צריכים לכבד את השבת והחגים בכסות נקיה, במאכל ובמשתה, שהם עניינים גשמיים התופסים מקום בעולם הזה הגשמי, מה זה מוסיף לעיקר התוכן הרוחני?

התשובה לכל הנ"ל היא כמובן, שהקב"ה רצה להשרות שכינתו בתחתונים דווקא (תנחומא נשא רט) בכלים ובצורה של העולם הזה הגשמי.

הכלים שבהם מתנהל העולם הזה הם של בני אדם קרוצי חומר, החיים במסגרת של עם ומולדת ושלטון [כנ"ל פרשת נח, ויצב גבולות עמים' - דברים לב ח] ובתנאים שמבטאים את חייהם בצורת חיים של אכילה, שתיה, שינה, הקמת משפחות ושמחה בענייני העולם ומסגרות מכובדות הבאות לידי ביטוי בחלקים האסתטיים של העולם, ובאומנות ומוזיקה וכו'.

המציאות הנגלית לעינינו היא מציאות שלמה, שבה הקב"ה כביכול אינו נוכח, והדברים נראים כמערכת שיש לה משמעות וחשיבות בעצם קיומם ללא גילוי א-להי.

ואילו הקב"ה - עלה ברצונו לברוא עולם גשמי זה מתוך כוונה ש"כל הנקרא בשמי ולכבודי

ההתחברות!

מעשור של ימוד לעשור של צמיחה והתרחבות

720 ₪ לחודש
עמודי התווך

360 ₪ לחודש
עמודי היסוד

180 ₪ לחודש
עמוד

זה תלוי בך!

העמדת בסיס איתן להוצאת הגליון והרחבת הפצתו

אם הבנים שמחה

להגאון רבי ישכר שלמה
ניינטל זצוק"ל הי"ד

ליקט: הרב בצלאל גנז

בנו נבואת הנביא (זכריה ג ט) "ומשתי את עון הארץ היא ביום אחד".

וגם כבר כתב האלשיך (דברים יא) והר"ן בדרשותיו (דרוש א), דבצרוף כל כלל ישראל, זה עושה מצוה זאת וזה מצוה אחרת, נתכללו כולם יחד בכל המצוות. והלוא יש בכלל ישראל באמת אנשים בעלי השגות שיודעין ומבינים בפירוש לבקש שלשתן, ובין כללות ישראל אם יצטרפו כולם יחד, יקויים היטב נבואת הנביא בזאת (הושע ג ה) - "ואחר ישובו ישראל ובקשו את ה' א-להיהם" וגו'.

ואם גם יעשו כולם בפועל יחד פעולות לזה, וכמו שביארתי לעיל, אז יבוא הסיוע מן השמים כמו שהיה אצל יעקב אבינו, ונראה סימן לטובה עד שנזכה לגאולה שלימה בב"א. וזהו מה שרציתי לבאר בזה, כי עיקר הכל הוא שכולנו יחד נשתוקק לחזור לארצנו, וגם נעשה לזה פעולות מצדנו כל מה שבכוחנו, אז יגמור ה' בעדנו ויביאנו ויטענו בהר נחלתינו.

ועיין רמב"ם בפרוש המשניות (סנהדרין פ"א מ"א) שכתב - "דהקב"ה ייעד שישבו שופטינו כבראשונה ויועצינו כבתחילה, ואח"כ יקרא לך עיר הצדק" (ע"פ ישעיה א כו), וזה יהיה בלי ספק כשיכין הבורא יתברך לבות בני אדם ותרבה זכותם ותשוקתם לשם יתברך ולתורה, ותגדל תומתם לפני בוא המשיח, כמו שיתבאר זה בפסוקים הרבה במקרא, "עכ"ל הק'. הרי דכתב רבנו הרמב"ם, דהקב"ה יכין את לבות בני אדם **עוד קודם ביאת המשיח**, שיהיו כוספים וחומדים לעשות רצונו ולקיים תורתו, וזה יהיה **אחר** שיתקבצו לארצו, וכמו שהבאתי לעיל (אות ג) בשם החתם סופר שכתב, דמשמע מרמב"ם בפ"א דסנהדרין, דעוד קודם ביאת בן דוד יהיה קיבוץ ישראל בא"י, ואחר שיהיו בארצם יתן ה' בלבם רוח טהרה לטהר לבבם מטומאת אויר העמים, שיכספו וישתוקקו לידבק בו יתברך ולעשות רצונו ולקיים כל מה שכתב בתורה, והוא על דרך שהבאתי למעלה [פרק ראשון ד"ה אך עדיין יש לשאול] בשם האוה"ח הק', דענין מילת הלב שייעדה התורה תהיה **אחר שישבו בארצם הק'.**

ואחר כל זה אין להתחכם כלל בזה, רק

וכבר הבאתי (בספרנו עמ' 77) בשם רבינו המקובל מקאמארנא, דנשבע בחיי עולם, דהמה כתינוק שנשבה בין הגויים, דאנוסין על הכל ושוגגין על הכל. ובאמת גם הרמב"ם בהלכות ממרים (פרק ג הלכה ג) כתב כן על אלו שכבר נתגדלו במנהג הגויים, שמצוה לקרבם כי המה כתינוק שנשבה בין הגויים, אבל המה זרע אברהם יצחק יעקב ומצוה לאהוב אותם, על כן אלו בוודאי אינם נמאסין בעיני הקב"ה.

ועיין מדרש ילקוט איכה (ילקוט שמעוני רמז תתרחל ד"ה זכר), שאמר בפסוק "בית ישראל יושבים על אדמתם ויטמאו אותה" (יחזקאל לו יז), **אמר הקב"ה - הלואי יהוון בני עמי בארץ ישראל אעפ"י שמתמאין אותה**. היינו נמי על פי כוונה זו, שבעת ששהו כל כך זמן רב בין הגויים, המה כלא יודעין מחומר האיסור ואנוסין על הכל, ואינו דומה למעשה החוטאים בזמן הבית, וזהו לחוד שמחבבין את הארץ ואינם רוצים בארץ אחרת, רק בארץ אבותינו, ומוסרין נפשם עליה, כידוע דכמה וכמה מתו עבור הארץ, כמו ששמענו בזמן הפרעות של הערביים, וכמה מן בני ישראל שעמדו לנגדם ומתו על ידיהם, אמרו קודם יציאת נשמתם בזה"ל - אין דבר טוב מלמות בעד ארצנו.

ועיין חתם סופר בתשובה (יורה דעה סימן שלג), שהביא הגמרא דסנהדרין (מז). דישראל שנהרג ע"י גויים אפילו היה רשע וגרוע נקרא קדוש, וכל שכן אלו שהערו נפש למות בעד ארצנו, הכי יש ספק שכן עוה"ב המה, והכי לא עדות ברורה הוא, דאע"ג דאיהו לא חזי, אבל נפשו נפש הישראלי שבקרבו חזי, ומשתוקק לחזור למקורה.

וכבר אמרו (כתובות קי:) - "כל הדר בארץ ישראל **דומה** שיש לו א-לוה", היינו אפילו אינו יודע ומבין לבקש בפיו את א-להיו, אבל נפשו בקרבו מרגיש הצורך לזה. ועל זה רמזו בתיבת **'דומה'** שאמרו, היינו אף שלפי הנהגתו אינו כן. ועל כן, כיון שמבקשים את ארץ ישראל, הוי בכלל ג"כ 'ובקשו את ה' א-להיהם' וגם 'דוד מלכם', כי זה יביא את זה, לכונן מלכות בית דוד ולבנות בית המקדש אחר ההזדככות ברוב ימים, ויקוים

רבנו ממשיך להסביר את שיטתו, ולפיה העובדה שהתעוררות לשוב לארץ ולבנותה כללה בתוכה גם כאלו הרחוקים מתורה ומצוות, אינה יכולה להיות סיבה להימנעות מהחרדים להשתתף בשיבה לארץ ובבנינה. בספרנו בעמ' 115 -

"ועתה בזמנינו שנעשה התעוררות לשוב לארץ אבותינו, וגם חזרו בפועל, ועושין מעשה בבנין הארץ, בוודאי נקיים זה נבואת הושע (ג ה) "ואחר ישובו בני ישראל וביקשו את ה' א-להיהם ואת דוד מלכם", היינו **ביקשו ממש**, וכמו שביארתי לעיל (אות ז), משמעות תיבת 'בקשו' כפועל ומעשה ידיהם. וא"ת, הא בפסוק נאמר "ובקשו את ה' א-להיהם ואת דוד מלכם", והלוא בעוונותינו הרבים, אלו הבונים - אין זכר להם לבקש את מלכות שמים ואת דוד המלך, וגם התנהגותם מורה על זה?

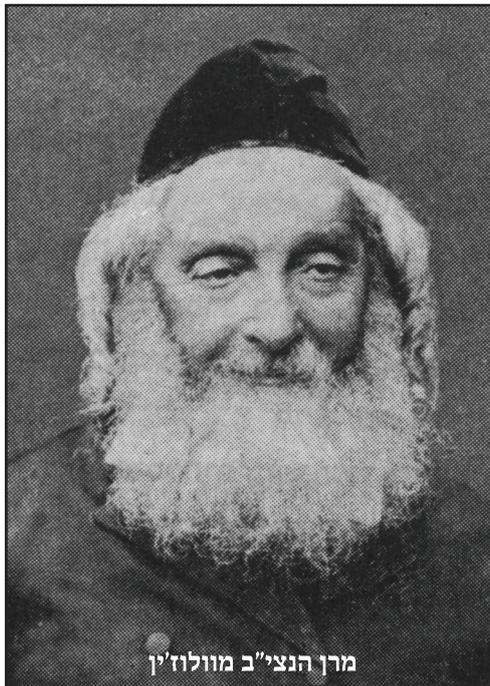
על זה אשיב לך על-פי מה שמבואר במדרש שיר השירים (רבה א ו) - "אל תראוני שאני שחרחרת ששזפתני השמש" (שיר השירים א ו) - אמרה כנסת ישראל לנביאים, אל תראוני בשחרחרותי ולהגיד דלטורי על ישראל, שזפתני האומות, היינו שאין שחרורותי בפנימיות אלא רק "שזפתני השמש" - היינו האומות, שנתגדלתי בין האומות וקלטה חיצוניותי את סוגיהם, אבל בפנימיותי אני לבנה ונקיה. היינו, שאין חידוש באלפי השנים שנתגדלתי בין הגוים שלמדתי ממעשיהם הרעים, כדכתיב (תהלים קו לה) "ויתערבו בגוים וילמדו מעשיהם". אבל הנפש הישראלי זרע אברהם יצחק יעקב המה טהורים בפנימיותם ומשתוקקים לחזור למקורם, רק אינם יודעים הדרך לשוב אל הטהרה מפני שהרגילו בגידול הגוים. ואינו דומה לעת שהיו בארצם וראו וידעו את דרכי התורה ע"י הסנהדרין יושבי כסאות למשפט התורה והיראה ומאסו בה ובתורת ה' ולא שמעו לקול נביאייהם, על כן התחייבו לילך בגלות. אבל עתה, דור של גליות שנתערבו בהם ונולדו בגוים ולא ראו ולא שמעו ואין חזון למו בכבוד ה', אין ראייה ממה שאין הולכין בדרך התורה דמשום מיאוס הוא, רק דנשחרו ממעשי הגוים.

אנו נעשה את שלנו לשוב ולחזור לארצנו ולהשתתף עם כלל ישראל החוזרים להתישב בארץ אחוזתנו, יהיו מי שיהיו, וכמו שעשו בעליית הגולה בימי עזרא, והשי"ת יעשה את שלו שיכין את לבנו לאהבו ולעבדו ולעשות רצונו בלבב שלם.

ורבנו החתם סופר (בדרשותיו לימי הספירה) כתב בבאור פסוק "תעיתי כשה אובד בקש עבדך כי מצותיך לא שכחתי" (תהלים קיט קעו), עפ"י מה דקיי"ל בב"ק (ק"ח), דבגונב שה מעדר והחזירה לא יצא ידי מצות עשה שהשבה עד דיודיע לבעלים, אף שלא היה לבעלים ידיעה מהגניבה, לא סגי בהשבה עד דמודיע אותו שהחזיר את השא. ומפרש רב חסדא הטעם, משום דנקוטי ליה נגרי ברייתא. ופירש רש"י [שם ד"ה הואיל], משום דהרגילה לצאת מהעדר, והבעלים לא ידעו מזה ולא יזהר לשומרה יותר משה אחר שלא יצאה מעולם מהעדר. וכן קיי"ל בשו"ע חו"מ [שנה סעיף ב] להלכה. ומפורש בירושלמי [ב"ק פ"י ה"ב], דאם יש בעדרו תיש זקן ההולך לפני הצאן, או פנדורא וכדומה, באופן שהטלה הנגנב מכיר עדרו, אז מועיל השבה כל שהוא. דאע"ג דכבר נקיט ליה נגרי ברייתא, מכל מקום בקל חוזר לקדמותו להרגיל עם עדרו ע"י סימנים הללו, עיי"ש. והכא נמי, אעפ"י שחטאו ישראל ע"י שאור שבעיסה ושעבוד מלכיות ונקטו להו נגרי ברייתא לצאת חוץ מדרכי התורה ותעו כשה אובד, מכל מקום חלילה לומר שהחזרה קשה לנו, כי מצוותיך לא שכחתי, וכרמז קל שנרמז לנו עדיין אנו זוכרים וחוזרים לימי נערותינו מתרפקת על דודה ית"ש, עכ"ד, ודפח"ח ודברי א-להים חיים הנה. והיינו כדברינו הנ"ל, שבקל ישו בו אל ה' ותורתו בהכנת לבבם לטובה, וכדברי רבנו הרמב"ם הנ"ל, אמן כן יאמר ה', אחר שנשוב כולנו לארצנו הקדושה.

עיינן ברכות פרק קמא (י) גבי ישעיה הנביא, דאמר לחזקיהו המלך (מלכים ב כ"א) "צו לביתך כי מת אתה ולא תחיה" - "כי מת אתה בעולם הזה, ולא תחיה לעולם הבא. אמר ליה, מאי כולי האי. אמר ליה, משום דלא עסקת בפריה ורביה. אמר ליה, משום דחזאי ברוח הקודש דנפקי מנאי בנין דלא מעלי. אמר ליה, בהדי כבשי דרחמנא למה לך, מאי דמפקדת איבעי לך למיעבד, ומאי דניחא קמיה קב"ה ליעבד", עיי"ש. והכא נמי כן בנידון דידן, כיון דכל ישראל מיפקד במצוה זו לעלות לארץ ישראל ולבנות את ארצנו הקדושה, יאמר כל אחד לעצמו - מה דאני מפקיד מקודשא בריך הוא אנא עביד, ומה דניחא ליה לקודשא בריך הוא - ליעבד. וכמו דלא נפטר חזקיהו ממצות

עשה דפריה ורביה בטעם דחזא דנפקי ממנו בנין דלא מעלי, כמו כן אין שום בר ישראל יכול לפטור עצמו ממצות עשה דבנין הארץ מכח הטענה משום דירא מבנין דלא מעלי ח"ו, דהוא עושה ציווי הבורא בזה, ובעניין השני יאמר - בהדי כבשי דרחמנא למה לי. ובאמת, מצוה גוררת מצוה, ויעמוד לו זכות מצות יישוב הארץ דגדולה מכל מצוות התורה כמבואר בספרי [פרשת ראה כח], דיזכה גם לבנין מעלי, דהשי"ת יכין את לבות בני עמנו. עיינן תנא דבי אליהו (רבה פ"ח) שהביא ג"כ מעשה זו דישיעה עם חזקיהו, וסיים בזה: "לכן ישא אדם אשה כדי שיהיו לו בנים, וילמוד מחזקיהו, אעפ"י שידע בדעתו ברוח הקודש שלא יהיו לו בנים הגונים ולפיכך נתן

מרן הנצי"ב מוולוז'ין

דיחויים לפני המקום, אפילו הכי היה נענש אם לא היה נושא אשה", עכ"ל. וכמו כן גבי בנין הארץ הוא ג"כ כן, הוא יעשה את חיובו לפני המקום ושום דיחויים וטעמים אינם יכולין לפטרו מחיוב זה, ואם מתרשל בזה, לא יפטור מעונש ח"ו, כמעשה דחזקיהו.

ועיינן בספר אהבת יונתן (הפסרת פרשת בלק) בפסוק "והיה שארית יעקב בקרב עמים רבים כטל מאת ה'" (מ"כה הו), והאריך בבאור פסוק זה, ותוכן דבריו הוא דישיעה הבטיח לנו בנבואתו (ישעיה סו כ-כ"א) "והביאו את כל אחיכם מכל הגוים מנחה לה' בסוסים וברכב ובצבים ובפרדים ובכרכרות על הר קדשי ירושלים אמר ה' וגו' וגם מהם אקח לכהנים ללויים אמר ה'", ופרש האברבנאל, דזה קאי על היהודים האנוסים במדינת ספרד ופורטוגאל, ואף כי נטמעו בין הגוים, גם מהם יקח הקב"ה לעתיד לכהנים וללויים ויכניסם

תחת כנפי השכינה. ואף שאלו היהודים אין להם התעוררות מלמטה כלל, כי כבר נטמעו וגם נתערבו בגוים ולמדו ממעשיהם, אעפ"י כן יעוררם הקב"ה מלמעלה ליתן יראתו בלבם לאהבה וליראה אותו.

והנה ההפרש בין טל ומטר הוא, שאין טיפה של גשמים יורדת מלמעלה שאין כנגדה עולה מלמטה, כמו שאמר הכתוב (בראשית ב ו) "ואד יעלה מן הארץ", וא"כ צריך התעוררות התהום בתחילה, משא"כ הטל הבא מאת ה' בלתי התעוררות מלמטה. וא"כ לעתיד יהיה דוגמת הטל, דיתן ה' רוח טהרה בלבם בלי התעוררות מלמטה תחילה. וזה שאמר הנביא 'והיה שארית יעקב בקרב עמים רבים', ר"ל אלו היהודים שנטמעו בקרב עמים רבים ואין להם התעוררות לשוב לה' מצד עצמם, יהיו כטל הבא מאת ה' בלתי שום התעוררות מלמטה כלל, עכ"ד.

וזה ממש כדברי רבנו הרמב"ם הנ"ל, שה' יכוון את לבות בני אדם אף קודם ביאת המשיח אחר שיתקבצו לארץ ישראל, שיהיו כוספים וחומדים לעשות רצונו יתברך.

[אמר המלקט: יש בנותן טעם להוסיף את דברי הנצי"ב באגרתו [קובץ "שיבת ציון" חלק שני עמ' 5] לחיזוק ההתעוררות לחזרה לציון, שכתב ממש כדברי רבינו:

וכמו שהיה בימי עזרא הסופר שקבץ איזה אלפים בבבל מכל סוגי בני אדם, גדולי תורה יראי ה' וגם מאותם האנשים נושאי נשים נכריות אשר היו מורגלים בחילול שבת ולא ידעו את התורה כלל. כל אלו נתקבצו והכינו ישוב הארץ בערים, עד שאח"כ נתמלאה הארץ מבניה. וכן עלינו להתעורר לקול רצון ה' הנשמע מקצה העולם ועד קצהו, בכל מקום אשר אחינו מפוזרים שם נדחים ונענים, לעשות מה שבידינו מעט או הרבה ובכל סוגי בני ישראל. ועל המקובצים לעלות להושיב את א"י ולבנותה ולנטוע בה כל עץ מאכל. ועל כולם יתקיימו דבר עזרא הסופר (עזרא ח כב): "יד א-להינו על כל מבקשיו לטובה". והייתה ידו יתברך שמו עמנו להגדיל פעולת ישראל בכל מקום שנקבצים לזו התכלית ולהרחיב חוג מבטנו מן המצר על ישוב ארץ אבותינו וישמח לבבנו".

עוד כתב הנצי"ב [שם עמ' 17]: "זאין לנו לחשוב מחשבות כי ראוי היה הדבר הגדול הזה באופנים אחרים כאשר מצויר בדעות בני אדם וכו'. כי באמת אין לחוות דעה את ה' וכאשר אמר ישעיה הנביא 'כי לא מחשבותי מחשבותיכם, ולא דרכיכם דרכי'".

מרחוק ה' נראה לי אכן אתה א-ל מסתתר

הרב חיים מאיר אינהורן
CHAIM@KEDUSHASTZION.ORG

הרעה" (דברים לא ז-יח). האם הנבואה הקשה הזו מבטאת את היום השמח ביותר שלנו? וההסבר הוא כל כך משכר, שאפשר לרוץ עליו פורים שלם, ועוד לבוא ירושלימה לרקוד פורים שני בלי שום הנגאוב, כי פורים הוא 'ראית הזהב'! מגילת אסתר היא ה'אקדח המעשן', שהמחשבה המדכאת של הגלות - 'כי אין א-ל א-להי בקרב' - היא פשוט טעות! חוינו את נבוכדנצר האיום וחשבנו שה' לא פה, בשביל זה מגיע אחשוורוש, שעל פניו הוא אותה גברת בשינוי אדרת! ללמדך, שסתם המלך - מלך מלכי המלכים! אתה רואה סיטואציה קלאסית של גלות, גויים יושבים במסבאות בתכנונים לטבוח בנו, רק שהפעם אתה גם רואה את התוכן הפנימי של מפגש הפריצים הזה, יבוא המלך והמן היום.

פורים נותן לנו את המתנה - יש א-להי בקרב! והצרות? זה רק 'משחק מחבואים'. ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא, הוא שאמר נביא הנחמה "אכן אתה א-ל מסתתר א-להי ישראל מושיע" (ישעיה מה טו).

אילו מיד בבית אחת היתה מגיעה הגאולה, היית כאובה על העבר בו הרגשת 'אין א-להי בקרב'. כאב זה היה פוגע באהבה הנצרכת בשביל בית המקדש. בשביל זה חייבים את פורים, שיוכיח על ידי שהכל התנהל בדרך הטבע, כי יש ה' בקרבנו! שאלת - למה לא דניאל, חזון איש וניסים גלויים? זו התשובה! 'מעני המו עליו!' עכשיו צריך אהבה, שתרגישי שגם בתוך הדברים הקשים ה' עומד, למה דודי רק 'שלח ידו מן החור' ולא נגלה אלי ממש? וזה לשונו של רש"י שם - "דודי שלח ידו מן החור - שאצל הדלת, וראיתי ידו, ונהפכו עלי המון מעי לשוב לאהבתו ולפתחו לו".

רבתי, ההיסטוריה חוזרת! פורים חוזר, שכך אמרו חז"ל בענין המעבר בין גלות לגאולה בדור האחרון - 'כך היא גאולתן של ישראל'! ובמדרש תהילים אמרו: "רבי חייא בר אבא ורבי שמעון בן חלפתא ... וראו אילת השחר שבקעה אורה לעלות. אמר לו ר' חייא כך היא גאולתן של ישראל. אמר ליה היינו דכתיב (מיכה ז ח) כי אשב בחשך ה' אור לי. בתחלה היא באה קימעא קימעא ואחר כך היא מנפצת ובאה, ואחר כך היא פרה ורבה, ואחר כך היא משבחת והולכת. כך בתחלה 'ומרדכי יושב בשער המלך'. ואחר כך 'ויהי כראות

קול פעמותיו המבשרים מהדהד מההרים, וריחו יורד עד ליריחו.

עם ישראל שואל שאלה - מדוע ה' עושה ניסים על ידי חרבונה ואחשוורוש, ולא על ידי אדם צדיק? ומדוע את בית המקדש השני יבנה כורש ולא גדולי ישראל?: "כך אמרה כנסת ישראל לפני הקדוש ברוך הוא - רבוננו של עולם! כל נסים שעשית לי על-ידי כורש - לא היה מוטב לעשותן לי על ידי דניאל, ועל ידי אדם צדיק? אף על פי כן - מעי המו עליו" (שיר השירים רבה א.א). גם אנו בדור האחרון מצטרפים ושוואלים, רבוננו של עולם - אתה רוצה להציל את עולם התורה שבארץ הקודש מחמינאי וחבריו, מה אתה שולח לנו את טראמפ ואת ביבי? לא היה מוטב לעשותן על ידי אדם צדיק? אתה רוצה ליתן לנו את ארץ ישראל, למה לא על ידי החזון איש? ומה התשובה - 'אף על פי כן, מעי המו עליו?' מה תשובה היא זו?

נכנס יין יצא סוד, והוא רחום יכפר עוון, בוא וטעם דבש בפך אשר גילה האר"י החי': אחר שבעים שנות גלות, בו היה נראה שעזב ה' אותנו, המן אומר - ישן הוא². ההנהגה הרגילה של השגחת ה' על עמו, נראית כלא קיימת - "ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל הרעה אשר עשה". ועכשיו, חפצה ההנהגה העליונה לעורר את האהבה הישנה, אולם הרעה - כנסת ישראל - מה כח יש בה, לחזור לאהבה הגדולה של בית המקדש אחר היותה עזובה ונטושה? אומר לה דודה - וכי לבדך היית? הלא עמך הייתי, לא משה ידי מתוך ידך, שואלת היא היכן היית, לא ראיתך, ואיפה היה א-להים בשואה? יש כאן כביכול 'מחלוקת' בין הקב"ה לכנסת ישראל, היא טוענת: עזבני ה' וה' שכחני - הלא על כי אין א-להי בקרבי מצאוני הרעות האלה! והוא אומר, התשכח אשה עולה מרחם בן בטנה? עמך הייתי, אלא שהסתרתני. ובזה תבין שיחת חכמים של חולין (חולין קלט), מה שאמרו הם ז"ל בגמרא - "אסתר מן התורה מניין? 'ואנכי הסתר אסתיר'". וכל לב תמה, והרי אלו הפסוקים הקשים ביותר שאמרה תורה - "וחרה אפי בו ביום ההוא ועזבתם והסתרתני פני מהם והיה לאכל ומצאהו רעות רבות וצרות ואמר ביום ההוא הלא על כי אין א-להי בקרבי מצאוני הרעות האלה ואנכי הסתר אסתיר פני ביום ההוא על כל

הוא מאמר בענין ההיסטוריה חוזרת, חמינאי הוא המן, אחשוורוש מתחפש לטראמפ, העמלקים אותם עמלקים, והים אותו ים, והקב"ה הוא אותו א-ל מסתתר, א-להי ישראל מושיע.

ובו יבואר, כי המהלך של פורים, בו ה' מתגלה דווקא בלבוש של טבע, הוא שלב מחויב בדרך בין הגלות למקדש. עם ישראל מגיע פצוע אחרי גלות, והוא לא יודע שה' אוהב אותו כאשר חש נעזב אלפיים שנה? הפתרון - הוכחה ברורה שה' תמיד היה פה! משל לאבא שהסתתר, התחבא מילדו, ולפני שיוצא מהמחבוא, חשוב לו שהבן ידע שהוא לא הלך והשאיר אותו לבד. מה יעשה? אם פתאום יתגלה לפניו במלא הדרו, 'יחשוב הבן שאכן אבא עזב אותי ועכשיו הוא חזר. הקדים האב והרעיש ממקום מחבואו. כך הבין הבן, שאבא התחבא כאן כל הזמן. היכן היה המחבוא? איפה ה' התחבא בכל הגלות? תשובות - במאמר ...

מאמרי לפורים של שנה שעברה הסתיים במילים 'א פריילכען פורים מיסטר פרזידנט - וגם חרבונא זכור לטוב', ובטענה, כי מלבד שאנו בכללי בדור שכולו פורים, הימים הללו הם פורים שבתוך הפורים. לא העליתי על דעתי, כי את המאמר של השנה הבאה אכתוב בתקופת ההמתנה לסיום המגילה על הצד היותר טוב, והגימטריה שכתבתי שם, שטראמפ בגימטריה 'פרים' כמו שהוא נקרא במגילה, מקבלת משמעות מצמררת. מאמר זה נכתב מתוך תקווה, שעד שתקראו אותו, כבר נגיע לחלק של 'אשר ישלטו היהודים המה בשוואיהם'.

משום מה, רגילים אצלנו שהביטוי 'עקבתא דמשיחא' מבטא את סוף הגלות, החלק הקשה ביותר לפני האור - 'סיפא דגלותא'. פורים הוא גם 'סיפא דגלותא', החלק המפחיד והמסוכן של סוף הגלות, בו עמדנו כפסע מהשמדה טוטאלית, אבל הוא גם 'אתחלתא דגאולה' - הישועה שלו סללה את הדרך לבית המקדש השני, כמבואר כל זה בחז"ל ובשער הכוונות דרושי פורים. זאת אומרת, שפורים בהחלט יכול לשמש גם כ'עקבתא דמשיחא' בשפה המדוברת המתיחסת למצב הקשה של טרום גאולה, ובו בזמן ממש, לשמש גם כמשמעותו האמיתית של המושג, עקבתא דמשיחא - עקבי המיחולים של משיח צדקנו העומד אחר כתלנו,

1. והביא דבריו המהרח"ו בשעה"כ על פורים ועל שופר ובשביעי של פסח, ובשער הפסוקים, ובשער העמידה ובדרושי העמידה ובתו"א מג"א.
2. 'הוא' היינו בחינת ז"א.

המלך את אסתר המלכה'. ואחר כך 'ויקח המן את הלבוש ואת הסוס'. ואחר כך 'ויתלו את המן'. ואחר כך 'ואתם כתבו על היהודים'. ואחר כך 'ומרדכי יצא מלפני המלך'. ואחר כך 'ליהודים היתה אורה'. ובגמרא ירושלמית בברכות, כששאלו מאי טעמא גאולתן של ישראל קמעה קמעה, עונה הגמרא - **"גם כי אשב בחושך, ה' אור לי"**, והם הם הדברים. כיצד נדע שגם כי אשב בחושך הגלות, באמת ה' אכן אור לי? כאשר המעבר יהיה בדרך הטבע - 'קמעה קמעה'. ה' עדיין מתחבא, אבל אנחנו כבר נזהה את המחבוא, ונצעק - אבא, הנה אתה, אכן אתה א-ל מסתתר א-להי ישראל מושיע.

ובפרשת עמלק, כששאלנו 'היש ה' בקרבנו אם אין', מיד 'ויבא עמלק' - "משל לאדם שהרכיב בנו על כתפו ויצא לדרך, היה אותו הבן רואה חפץ ואומר אבא טול חפץ זה ותן לי והוא נותן לו, וכן שניה וכן שלישית, פגעו באדם אחד, אמר לו אותו הבן - ראית את אבא?" (רש"י) ובמדרש אמרו - "דומה דודי לצבי - מה צבי זה, נראה וחוזר ונכסה, נראה וחוזר ונכסה". ועוד אמרו "דמה לך לצבי - מה צבי זה, בשעה שהוא ישן עינו אחת פתוחה ועינו אחת קמוצה..." **"הנה זה עומד אחר כתלנו משגיח מן החלונות מציץ מן החרקים"**.

ומעשה שהיה כך היה: "ראה רבינו הקדוש [האדמו"ר מקלויזנבורג זצ"ל] את איש אמונו, אמר לו: 'סע תל אביבה, לשחר את פני הרבי מבעלזא... במהלך סעודות השבת, אמר הרה"ק מבעלזא דברי תורה על מה שאומרים בפיט, ביוצרות של שבת החדש - 'הנה זה בא לפרקים', שהגאולה העתידה לא תבוא בפעם אחת, אלא לפרקים. כשהגיע, ראה את רבנו הקדוש עומד וממתין עליו. חזר בפניו על דבריו של הרה"ק מבעלזא, שהגאולה וביאת המשיח לא יהיו בבת אחת, אלא לפרקים. כששמע רבנו הקדוש את הדברים, פרץ בבכי, הוציא אנחה השוברת כל גופו של אדם ואמר: 'אוי ווי, סברתי שכעת כבר יבוא משיח מיד, והנה הרבי מבעלזא אמר 'הנה זה בא לפרקים', ואם כן בודאי יבוא לפרקים, אוי ווי'. ביום שני, כשהגיע רבינו הקדוש אל הרה"ק מבעלזא, אמר לו: 'שמעתי שהרבי אמר שמישיח יבא לפרקים. האמנם לא היה די במה שעברנו עד עתה? כל הצרות והפערונות וחרבן כלל ישראל?'. ענה לו הרה"ק מבעלזא: 'ראו נא מה שכתוב בהמשך, 'זמון לגאול רצוצים מארקים'. וכי ראוי להביא את משיח בזמן כזה,

כשבני ישראל שבורים ורצוצים, כשעדיין לא באו לתקומה אחר החרבן? צריכים קודם כל לקים את הכתוב שם - 'חשרת מים למלאת רקים, טעות לרוות וירקים, טלאים בו להקים'. ורק כשנוקמם את כלל ישראל כמעמד הראשון ונשקם כל החרבות, נפעל להביא את משיח צדקנו!"

גם לירמיהו יש פרק מעבר מגלות לגאולה, ושם נאמר "כה אמר ה' מצא חן במדבר עם שרידי חרב הלוך להרגיעו ישראל, **מרחוק ה' נראה לי ואהבת עולם אהבתיך**". ופירש המלבי"ם - **"מרחוק ה' נראה לי** ואז יראה להם מרחוק, **שהגם שיעמוד עוד מרחוק וההשגחה תהיה מעוטפת בנסים נסתרים**, כבר יראוהו מרחוק ויכירו כי משגיח עליהם, ע"י שיקל מעליהם עול הגלות וימצאו מרגוע, ואז יאמר ה' עליהם **'אהבת עולם אהבתיך'**, כי תתעורר אהבת כלולות שהיו ביניהם מעולם". כי יש ארבע מידות בקרבת ה', אחד - קרוב ונראה - בבית המקדש, שני - קרוב ונעלם - ומשה ניגש אל הערפל כי שם הא-להים, שלישי - רחוק ונעלם - גלות - עם ישראל בפוסט טראומה מהשלישי הזה, הוא צריך רפואה, הלוך להרגיעו ישראל. הטיפול הוא השלב הרביעי - שלב הביניים, **רחוק אבל נראה**, ניסים דרך טבע, רחוק ה', אבל גם נראה לי, עכשיו אני מבינה שבאמת **אהבת עולם אהבתיך**, זכריה מתנבא אף הוא - **"ורחוקים יבואו ובנו בהיכל ה'"**. 'רחוקים' - דווקא רחוקים, דווקא מי שמרגיש אהבת עולם אהבתיך, כי מרחוק ה' נראה לי.

והנה, כנסת ישראל מקבלת תמיד חיים מבן זוגה, אך היות ואי אפשר לקבל ישיר מאת ה' שהוא אש אוכלה אש, על כן הכין ה' סדר מיוחד של ירידה להשתלשל אליה השפע, ולמידה זו קראו המקובלים 'מרחוק' ה' נראה לי. אלא שיש בעיה עצומה, כיצד תקבל חיים בגלות? והרי בגלות כל הסדר מקולקל, ושום דבר לא בסדר, לכן עשה ה' 'מרחוק' אחר, שיאפשר לקבל את האור העצום, והוא שהנהגת ה' נכנסת ישר לתוכה, על ידי שהיא מתלבשת, מתכסה ומסתתרת באמצעים גסים של טבע. כך יוצא, שהגם שכלפי חוץ ההסתר הזה הוא נורא, מאידך יש כאן גם התקרבות שאין דומה לה, כי למרות שזה נסתר בטבע מלוכלך, כלפי האמת הרי ה' מחזיק את כנסת ישראל מתוכה עצמה". העולה מכך, שמקום ההסתר עם כל לבושי הטבע הגס - המקום הוא בתוכה של כנסת ישראל עצמה! בפורים, בסוף הגלות בתחילת הגאולה, הלבוש

הגס עדיין קיים, אך כבר ניתן לנו להבין שה' הוא זה שמתחבא בתוכנו, **מצאנו את מקום המחבוא!** פתאום הבנו שיש ה' בקרבנו - **בתוכנו**.

"תניא רבי שמעון בן יוחי אומר **בוא וראה כמה חביבין ישראל לפני הקב"ה**, שבכל מקום שגלו - **שכינה עמה**. גלו למצרים - שכינה עמהן...גלו לבבל - שכינה עמהן...ואף כשהן עתידין ליגאל - **שכינה עמהן**, שנאמר 'ושב ה' א-להיך את שבותך', 'והשיב' לא נאמר, אלא 'ושב' - מלמד **שהקב"ה שב עמהן מבין הגליות**" (מגילה כט).

ובהעמק דבר (שמות יז) - 'היש ה' בקרבנו אם אין. הדבר פלא, איך נסתפקו אחרי רואם עמוד אש וענן ועוד הרבה נסים... ואנו מחויבים להאמין, שגם בלי נסים נגלים הקב"ה והשגחתו שורה בקרבנו. ועל דבר זה נסתפקו, היש ה' בקרבנו... ומשגיח עלינו בהליכות הטבע...וכ"ה במדרש רב - **היש ה' בקרבנו - במעים שלנו**."

והנה בסעודת פורים, שחייבו בה חז"ל לבסומי, ורבים מבני התורה שאינם רגילים בין מוציאים מעיהם לחוץ, יש המתאמצים להימנע מכך מפני כבודו של יום, ואילו חסידים ואנשי מעשה אמרו, דאדעתא דהכי ציוו חכמינו, לקיים מה שנאמר 'חיל בלע ויקיאנו'. ושמה יש לומר לרמז ענין 'אף על פי כן מעי המו עליו' - זה המחיר של האהבה, כדי להגיע ל'מעי המו עליו', הניסים מחופשים לטבע, לא תמיד זה נעים, לפעמים זה קשה להתגולל כך. אבל דווקא מתוך הבחילות והבכיות הטהורות, יצא סוד מדוע לא גאולה נקיה יותר, למה לא על ידי דניאל או החזון איש, ואף על פי כן מעי המו עליו, כי יש ה' בקרבנו!

לא רק המן ואחשוורוש יש לנו, גם כורש חוזר עכשיו. בכל התנ"ך כולו, מיד אחרי שיש דרמה של הטעם זרקא, הדרמה נרגעת ונסגרת בסגול, חוץ ממקום אחד! **"כה אמר יהוה למשיחו לכורש אשר החזקתי בימינו"**. הסגול של כורש כבר מחכה אלפיים וחמש מאות שנה לסוף הטוב! כך היא גאולתן של ישראל, הנה זה בא לפרקים, אכן אתה א-ל מסתתר, גם כי אשב בחושך, דומה דודי לצבי ה' אור לי, יש ה' בקרבנו ואהבת עולם אהבתיך א-להי ישראל מושיע, א פריילכען פורים - מיסטר פריזידנט - מרחוק ה' נראה לי - וגם חרבונא זכור לטוב, ואף על פי כן מעי המו עליו!

3. בטאון 'צאנו' אב תשס"ז.
4. בפרי עץ חיים שער העמידה כתב "זוה סוד 'ותצב אחותו מרחוק', כי אחותו היא כנסת ישראל. 'מרחוק', דא חכמה, כמו דא"א מרחוק ה' נראה לי. כי בהיותן מרחוק תוכל לקבלם הנוקבא, משא"כ מקרוב, לכן נקראת חכמה, רחוק. ובתורה אור מג"א כתב "וזהו כי אברהם לא ידענו למעלה מבחי' אהבה ויראה אלא שאח"כ בהתבוננות זו כי אתה אבינו יבא מזה לאהבה ויראה... שהוא ענין נסירה להחזירה פב"פ ... רק ז"א בבחי' דורמיטא. וזהו 'כי נפילתי קמתי', פי' בעת נפילה עצמה קמתי, כי מקבלת מוחין שלא ע"י ז"א. גם 'נפלה לא תוסיף קום' פי' שאין יכול להיות קימה גדולה ביותר מן עת הנפילה כו' [כוונתו - שמפני מה לא תוסיף קום? כי הנפילה בכלל לא גדולה, כי נפילתי קמתי פי' בעת נפילה עצמה קמתי כי מקבלת מוחין שלא ע"י ז"א ח.א]. וכמו כן הארת חכמה עילאה מוכרח להתלבש במקום היותר נמוך... זהו 'ומרדכי יצא מלפני המלך'. מרדכי חכמה עילאה יצא מבחי' מלכות בלבוש מלכות הם ענינים גשמיים...וגם זה ההתלבשות אינו העלם גמור רק כמו דוגמת הנס דפורים שאע"פ שלא היה דבר נראה לעין שהוא למעלה מהטבע רק ע"י אהבת אסתר מ"מ נראה בחוש שכל הסיבות היו רק למעלה מהטבע רק שנשתלשל ובא להתלבש בדרך הטבע". ובזה תבין - אם החכמה היא מרחוק, כיצד בכל הגלות היא משפיעה מבפנים, ובפורים עוד מתגלה מכך עטרת היסוד, ובפנים זה הרי קרוב? כי גם בהתלבשות הטבע זה נקרא רחוק שתוכל לקבל, ואותה הצצה של עטרת היסוד בפורים, של נסים דרך טבע, למדה אותנו שהיא תמיד הייתה שם, כל שנות הגלות שז"א ישן.

עורך המדור: הרב יואל ברמן

בית המדרש

מכתבים ומאמרים שנשלחו למערכת, עם תגובות רבני בית המדרש – מטובי הכותבים בגליון

דעת התורה האמיתית

מכתב למערכת 'קטיפה'

הערת המערכת: זו"ל המכתב למערכת 'קטיפה', אשר העתק ממנו הגיע לידנינו...

כקוראת נאמנה אך ביקורתית בהחלט, אני מצפה מעיתון מכובד כמותכם, לבדוק את דעת התורה האמיתית לפני שאתם מביעים סברות לגבי נושאים ביהדות, שהצגתם נראית משום מה כלקוחה יותר מהפרוגרס יפה הנפש מאשר מהיהדות המקורית שלנו.

"לא כל הנוצץ - זהב הוא" וקל מאוד ליפול במלכודת הנוצצת של הפוסט-מודרנה שתפיסותיה נמצאות ושולטות בכל. זהו בדיוק, לעניות דעתי הפרטית [ולא אכתוב זאת בשום עיתון לפני שאבדוק אם זה תואם לדעת תורה], השער הנ"ל של הטומאה, שגולי מצרים לא התנסו בו, כי לו היו נופלים אליו, לא היתה להם תקומה.

אנחנו בדור אחרון של נסיון החשכה שלא היתה כמותה, כשהאור הנוצץ והמזויף של הקדמה והנאורות, קורץ מכל עבר, וכל סופרת שלא תמהר ללחך את שולי גלימתו, תנושל מכבודה וכנראה אף מעבודתה בעיתון.

דבר אחד הוא יהודי, אחד מיני מיליונים, לצערנו, שנפל בכבלי הפוסט-מודרנה. ודבר חמור בלי השוואה, הוא עיתון שלא נזהר בהכנסו תחת כנפי העולם הגדול ומעביר את המסרים הארסיים ללא שימת לב הישר אל הקודש פנימה - האמהות היהודיות המעצבות את דעת הדור הבא.

כשכותבת מרגישה מדי בנוח עם מאמריה, שמתישבים להפליא עם רוח הפרוגרס שדורשת פסיביות מכילה גם או בעיקר [ולמעשה - רק] כלפי רוצחיו, מתפקידה לעשות בדק בית פנימה היכן הוא ממוזגת מידי עם רוח העולם שמחוץ לבית המדרש. כשסופרת מרגישה שלא בנוח עם מילות הנקמה המופיעות בברור בתפילה, בתהלים, בפיוט 'מעוז צור' ועוד, ומפרשת תפילה זו כאילו מתפקידו של ה' לעשות זאת ללא השתדלות מצדו, כשלוחיו של ה' לפעול את רצונו בעולם, מתפקידה לבדוק במה טעינו. כן, כולנו. הנסיון כאן כדי להשאר עד רגע הברור האחרון - 'מי לה'.

פרשנות זו של התפילה לנקמת ה' באויביו, כאילו מתפקידו של ה' היא ואינה מעניינינו [ללא ציון מקור תורני לפרשנות זו] עומדת בניגוד גמור ומתמיה למדי לעמדתה של הכותבת לגבי פרשנות פסוקים אחרים, כגון: "פותח את ידך ומשביע לכל חי רצון". בפסוק זה, מבינה היטב הסופרת הנכבדת שעובדת כעורכת, כי אין הקב"ה פועל בעולם לבדו, אלא הניח את בני האדם ובראשם היהודים, כדי להוציא לפועל את מטרת ברייתו של העולם על ידיהם, ותפקידם הוא להשתתף במעשה בראשית, כי "לא תהו בראה".

וכפרט בענין תפקידם של היהודים, שלא נבראו אלא לקדש שמו בעולם, שלא על-ידי מתן הרשות לגויים לחגוג את שפלותם של היהודים - נציגיו של הקב"ה בעולם, שחילולם הוא חילולו. הנקמה - כן, זו המושמעת - נועדה לאזן מחדש את העולם ולרומם את כבודו של ה' כאשר נוכחים הגויים בנצחונם של ישראל, יראים מא-

לחי ישראל, ומבינים כי אמונתם, שסותרת את כבודם של ישראל [בין בנצרות ובין באיסלם] - כולה שקר, ואילו 'נצח ישראל לא ישקר'.

בברכת 'המבדיל בין קודש לחול - חטאתינו הוא ימחול'. קוראת שמתפללת לגאולת ישראל ברוח ובנפש. גאולת הפרט [נתון לבחירה], וגאולת הכלל [תגיע בכל מקרה, השאלה מי יכלל בה וכמה יסורים יהיו בדרך]

מצ"ב דעת תורה בענין הנקמה ביהדות, עם מקורות מלאים [המאמר של הרב חיים פרידמן בענין הנקמה מהגליון הקודם]

ה. מאירוביץ, מודיעין עילית.

הערת המערכת: במידה וטרם התקבלה תשובה ממערכת 'קטיפה', אולי מומלץ לשלוח להם את המשך הברור של הרב פרידמן בענין הנקמה מגליון זה, ועל-די כך יקיצו נרדמים.

לכבוד פורים:

להעביר גילולים מן הארץ

מובטחני, שאם להרב יהודה אפשטיין היה מטוס פרטי והרבה כסף, לא היו מוצאים בנקל מי שימחה ויחתום נגדו. ומצד שני רואים, שאם יש למישהו מטוס פרטי, ורבים משחרים לפתחו לקבל ממנו תרומות, אף אחד אפילו לא מעיר לו בעדינות כשהוא טועה.

ואפילו, למשל, אם הוא מוציא קונטרס וטוען שהמהרה"א מבעלזא היה בכלל נגד ללכת לבחירות ונגד לקבל תקציבים מהמדינה, אף אחד לא מתקן אותו [בעדינות כמובן] שזה לא לגמרי נכון. עובדה, שכל הגבאים שהיו במשך השנים בזמן שהקדוש מבעלזא היה בארץ בלי יוצא מן הכלל [שבטח רצו לקיים רצון רבם] לא טוענים כך, ואפילו החסיד הרב מרדכי ובר שיחיה לאוישו"ט שהיה משמש בקודש, מעיד שביום הבחירות מרן מהר"א שלח את כולם [מתל-אביב לירושלים] לבחור, ורק הוא נשאר לבדו בבית משום שהיה לו דרכון הונגרי ולא היתה לו זכות בחירה.

ואפילו כאלו שלא שייכים לסאטמר ויודעים שמהרה"א מבעלזא היה קדוש ומלאך, לא מסוגלים להעמיד אותו בעדינות על טעותו.

רבי אלעזר בן הרבי רבי אלימלך זצוק"ל כותב בשם צדיקים על מה שאמרו חז"ל במסכת יומא - "אנשי כנסת הגדולה ביטלו יצרא דעבודה זרה" - מתואר שם בגמרא שנשאר איזו שעה קטנה, ואומר על זה ר' אלעזר בן ר' אלימלך זצוק"ל שזה נשאר בזה שאנשים סוגדים לכסף.

כיום, אף אחד לא מתפלל לעץ ואבן, אבל לפעמים יש מצב שאנשים יודעים שהאמת היא כך וכך, אבל בגלל יצרא דעבודה זרה - הכסף [זה יכול להיות או כדי שתוכל לקבל כסף מהגבויים בסאטמר בארה"ב, או מישהו שעובד במוסד מסוים ושם הוא מקבל את משכורתו ומפחד להפסיד וכו'] הוא לא מעיז אפילו לשבת עם עצמו ולחשוב לעצמו מהו האמת.

אלו שמזדהים לאחרונה עם 'קדושת ציון' לא מזדהים כי יש שם הרבה כסף וג'ובים ואנשים מקושרים וכו', וגם לא משום איהו אגו, שאני מלכתחילה צדקתי, הקהילה שלי

מלכתחילה צדקה. אלו הם קבוצה של אנשים, שכל אחד שייך לקהילה אחרת, ודבר אחד מקשר ביניהם. אלו אנשים שקראו את המאמרים, ובלי דעות קדומות או למרות דעות קדומות - הגיעו למסקנות שהגיעו.

בקריאת 'הסירו את אלהי הנכר אשר בתוכם ונקומה' וגו', ובתפילה שנזכה להעביר גילולים מן הארץ, ושלא ישאר מיצרא דעבודה זרה אפילו שעה אחת.

מ.ב.

נ.ב. נא לא לפרסם בשמי המלא. אני שייך לקהילה מסוימת. אני מקבל שם משכורת, אשתי מקבלת שם משכורת, איני עדיין במצב פיננסי שמאפשר לי להגיד את האמת שלי בשמי המלא.

הערת המערכת: אוי אוי, לפי הערת השוליים בסוף המכתב, רואים שהשערה עדיין קיימת... לא נותר אלא להצטרף לתפילתו - שנזכה 'להעביר גילולים מן הארץ'.

הרב יהודה אפשטיין:

סוף האמת לנצח.

צריך שיותר ויותר אנשים יהיו עצמאיים כלכלית ואז לא יהיו תלויים באלהי כסף ואלהי זהב...

הרב בצלאל גנו:

ברגעים אלו נפתחת המגבית עבור מטוס פרטי לרב אפשטיין. עדיף הו"ק, אבל כל תרומה תקבל. כה לחי.

הערת המערכת: הבהרה: המטוס ישמש רק לטיסות פנים, כמובן, ולא לנסיעות לטומאת ארץ העמים.

הרב חיים אינהורן:

מדובר כמובן במטוס קרב.

הערת המערכת: להצטרפות למגבית 'הרחיבי', ראו עמוד הגב.

להבדיל בין קודש לחול

פירות חר"ץ

בעניין מה ששאל הרב יהושע ויסמן, האם יש חשש טומאה בפירות הארץ בזמן שאין עושים רצונו של מקום, יש לציין שבחול"ל זה ודאי יותר גרוע, וכמו שכתב מהר"ר יהונתן אייבשיץ בספר יערות דבש חלק א דרוש א:

"...ובעו"ה בארץ טמאה רוב גלגולי רשעים הם בבהמות וצמחים, כי ארץ ישראל אין מקבלת כ"כ מסאבא והארץ קאה להם, אבל בחוץ לארץ מתדבקים, ואם אין אכילתו

בגדר קדושה וטהרה, אז מתדבקים בו נשמת רשעים ונעשה רשע ר"ל, כמ"ש האר"ז ז"ל (עשהמ"צ פ' עקב מג) על יוחנן כהן גדול שנעשה צדוקי לבסוף פ' שנים (ברכות כט), וכן קורה לפעמים באיש אשר הלך למישרים, ובזקנותו יוצא לתרבות רעה ר"ל, והוא שנדבק בו באוכלו, נשמת אדם רשע שהיה במאכל ההוא..."

ועל פי זה יש עוד סיבה להעדיף לאכול מהפירות המשובחים של הארץ הטובה ולא מפירות ייבוא (יש לציין, כי החיטה ברובה היא מיובאת מחו"ל, אבל בפסח אנו זוכים לאכול את המצות שהן מתבואת הארץ הקדושה).

בברכה,

יחזקאל אהרונון

הצצה להקמת גופי פיקוח ובקרה פנימיים

הערת המערכת: המאמר הבא נכתב בעקבות ההתנפלות של השלטונות והתקשורת על המעון ה"ל" מפוקח" אשר במסגרתו אירע אסון נורא של פטירת שני תינוקות רח"ל

יהודים רבים מדברים כמו אנרכיסטים כלפי השלטונות. לא רק "מי צריך את המדינה?!" אלא "מי צריך א, ב, ג, ד, ת, פלוני ולאמוני של המדינה?!"

ת"ל, זה מוצא בטייב נרחב בגמ' ח"ם ובתחבורת מהדרין ותקנות קהילתיות, 'הב' וכדומה באינטרנט ומערכות סינון, ועדות קבלה, הצלה, 'חסדי עמרים', וכדומה. אבל איפה הדייקט אקש' [פעילות ישירה] **בנקודות הכי כואבות?!** אם באמת לא צריך את המדינה, אז למה לא יוצרים אלטרנטיבות מעשיות ופרקטיות (חנם או בתשלום), למן כיבוי אש ועד שמירה (כמובן, יש חסמים מממשלתיים מכוונים ברבים מהענפים הללו, וזה גם לא יחליף בזמן הקרוב את עול המס?)

בעידן של ימינו, בו הכל מתועד, וחדשות לבקרים אנו מדווחים על אירועים המתרחשים בכל עיר ועיר, בהם נפגש האדם עם הרשויות ועולות שאלות שונות בדבר פיקוח ובקרה של השלטון המרכזי על חייו של היחיד, ראוי לגשת לסוגיה מתוך גישה רעננה, שאינה מקובעת על-פי הנורמות שנשתרשו.

לדוגמה, מתבקשת השאלה - מדוע שלא נעמיד אדריכלים מוסמכים, מפקחי בטיחות אש ומבנים ומומחי בטיחות ילדים מטעם ארגונים פרטיים וחברות בטיוח **על-ידי בית דין**, ממש כמו בהכשרים פרטיים (כדוגמת הרב לנדא, בד"ץ ע"ד"ח וכו'), גם במפעלים [זוכרים את השריפה שפרצה במאפיית מצות 'שחורה' במאה שערים? בעית תברואה במשטחה 'פיראטית' שם?], אבל בעיקר ובדחיפות במוסדות חינוך הילדים והצעירים שלנו [בין שבבית ממש, ובין בשחור ובין הלגיטימיים מטעם, עם הסיכון המוסרי שבה]. 'רוחניות' מעל הכל [וגם שם, נדיר בעוה"ר שזה נעשה בצורה מחייבת, עם סטנדרטים, ו'בואו חשבון' מינימלי], אבל גם 'גשמיית' זה חלק מהרוחניות. דבר שבממון - תנאו קיים.

אם 'השחור' זהו מקור הבעיה, והמדינה זהו הפתרון, נשאלת השאלה - וכי הבעיה התחילה היום? וכי לא נותרו עוד מוסדות דומים גם היום? וכי לא היו מקרים גרועים בהרבה במוסדות רשמיים ומאושרים ומפוקחים? וכי מי יקבע מינון מטפלות לילדים בטוח בדיוק? אנשים עם שני ילדים וכלב?!

הלא זוהי חובת בית דין מדין צרכי העיר - עיין חו"מ סי' קס"ג. חובת החינוך חלה גם על בית דין (יורה דעה סימן רמ"ה ט"ז), התורה גם נתנה כח לכל בית דין לתקן תקנות בהלכות ממונות לצורך השעה כראות עיניהם, על דרך תקנות שו"ם וטוילטולה (ראה אבן העזר סימן ק"ח). הערה: אני ממש לא מתכוון לסמוך על בית דין לבד, אלא על גופים מטעם בית דין.

מנגנוני השוק פועלים דרך:

1. תחרות על מוניטין - מוסד עם תקלת בטיחות מאבד לקוחות - טוב שם משמון טוב.
2. שקיפות מוכפלת - הכשרי בטיחות מתחרים [כמו

בכשרות] נלחמים על אמינות ועל מחירים. 3. מבחן התוצאה - הורים מצביעים ברגלים - 'לא שולחת את הילד לנגן שמקבל הכשר מבד"ץ X, כי הם לא יזהו את בעיות הבטיחות/המלמד הבעייתי בן Y'.

לעומת זאת, במינופול ממשלתי:

- אפס תחרות במדרגים של פיקוח ואין גם סקאלות מחירים בהתאם, הכל כן\לא.
 - אי-גמישות [או איטיות וסרבול] ביחס לשינויים במציאות, שאמורים להחמיר או להקל בכללים בזמן אמת.
 - הפקידים ללא אחריות אישית.
 - ההשגחה לעיתים מחמירה יותר מדי ולעיתים מקלה מדי, וישנה 'מידה אחת לכולם' נוקשה
 - התקציבים מובטחים כמעט ללא קשר לביצועים, ולעיתים אף 'כשלונו' מגבירים תקציבים.
 - הוריים\הלקוחות חסרי מנגנון לחץ אמיתי.
 - אין להם שום אינטרס 'להסתכן' ולהתיר דברים או להאץ תהליכים, וק"ל. זה עוד נקרא בפיהם 'דאגה לציבור'.
 - אין להם מספיק פקחים אפילו לשיטתם (1), למרות כל המיליארדים במסים של גזלנותא דמלכותא.
- הלא 'משרד החינוך' לא רק מכניס תכנים של שמד, הוא גם בודק את העבר הליכוי של כל אדם שרוצים להכניס כמחנך וכו'. הלא אפשר ל'הכשרים' לעשות את זה לבד [אמנם קצת יותר מסובך חוקית, ואולי צריך שיתן רשות כדי להתקבל, אבל מאידך - יש לנו גם דרכים לגלות את מה שהמדינה לא יודעת, כי היא עובדת רק עם רישומים, בפרט דיגיטליים: ע"ע בירורי שידוכים]. וכי אנשים מופקרים בפיקוח נפש יהיו ערבים על חינם, בפרט לאחר מה שראינו במלחמת שמיני עצרת [שלא לדבר על העבר הרחוק יותר במדינה?]

היה בזמנו מפעל מצות חוקי, שהגיעו פקחי משרד הבריאות שצוה עליהם **לסגור** את החלונות מטעמי 'בריאות המזון'. נו, אז הם סגרו. אחר-כך באו לשם פקחי 'אש' שצוה עליהם **לפתוח** את אותם חלונות מפני 'סכנת שריפה'. נו, נו, אז הם פתחו חלונות. שאלה: אם היה לנו **הכשרים משלנו, עם מינון של הלקוחות** לבריאות ונגד אש [יו"ד סי' קט"ז]? אש הוא 'אב נזיקין'! דין 'מעקה' זה גנבה רעיונית מאתנו, ולא חיקוי מצדנו! וכי נראה לכם שלא היו מצליחים לתאם הוראות ביניהם באופן הגיוני?!

ההצלחה של גופי הכשרות הפרטיים והמתחרים היא עצומה ומתעצמת [לא שאין הרבה בעיות, ואכמ"ל למה ואיך]. מה פתאום לסמוך על כשרות סטייל 'הרבנות' [רחמנא לישזבן!] בשאר תחומי החיים? למה שלא נרחיב את המודל המצליח שלנו הלאה? ודווקא עכשיו! אם צבור היראים גדול מספיק כדי להוות איום דמוגרפי ופיננסי [קרי רוחני] אימנתי על שלטון הערב-רב בארץ הקודש כמו שרואים בחוש ב"ה, הרי שהוא גם גדול מספיק כדי להתחיל במלאכת החלפת והקבלת כל המוסדות באופן פרטי ומבוזר [אמנם לא צריך בתחומי 'תרבות' חילוניים, ספורט תחרותי וכו'...] לא מפיחם אנו חיינו.

למעשה: הפתרון אינו 'פיקוח ממשלתי מוגבר' [וכי מותר על-פי תורה לשלוח לכלא?] או ענישה מזדמנת ומקומית אלא אדרבה - העברת האחריות בכלל המובנים לידי הקהילה היהודית והשוק החופשי, שם האינטרסים האמיתיים, האחריות הישירה והידע הפנימי המדויק והמעודכן מאפשרים לקיים גם את המצוות של שמירת הגוף והנפש, ולא במידה ובאופן ובמחירים שנקבעו באופן שרירותי ועקום בידי מוסדות מדינה מנותקות וחילוניות.

כבבוד, ע.ה.

שער הכותנה

וירוי מעשרות בשער הכותנה

ראיתי שיש כמה אחרונים שהרחיבו בענין קיום מצות וירוי מעשר 'לפני ה'" (כתוב בפסוק), ועל כן כתבו לעשות זאת בכותל המערבי. לכאורה, שער הכותנה הוא מקום

מתאים יותר, שהוא יותר 'לפני ה'" [אם עד שביעי של פסח חס ושלום לא יבנה המקדש].

כמו-כן, ראיתי שהאדר"ת הנהיג לקרוא את וידוי המעשרות מתוך ספר תורה.

אני ממליץ לארגן קריאה כזו, ולפרסם על כך בגליון.

אשריכם ממש על כל העשייה! א. פרידמן

הערת המערכת: רעיון מצוין. ב"ה המקום פתוח לציבור הרחב, כל המעוניין לארגן דבר כזה מוזמן בשמחה ליצור אתנו קשר כדי שנפרסם את הענין בעזר ה'. כמו-כן, אפשר להתעדכן על פעילויות שונות, כולל הפעילות הברוכה בשער הכותנה, בקו האגודה - 079-3701-607. לפעילות בשער הכותנה בלבד, קו שער הכותנה - 079-607-7476

להבין ולהרגיש

אני לא הייתי מחובר לכל הענין של בית המקדש ולא הבנתי את הכאב, עד שהייתי לפני שלוש שנים בחג השבועות במנין בשער הכותנה, ואחר-כך המשטרה נתנה לראות את מקום המקדש. אז, פרצתי בבכי בראותי את בני השפחה מפצחים גרעינים במקום שעיניו וליבו שם כל הימים.

מאז אני שואל כל הזמן את שלום ירושלים, ואני מחובר למקום.

מישהו פעם נתן משל על-זה, כמו אילו בית המדרש שבנה השר שלום מבעלזא היה עומד בבעלזא עד היום, אבל הגויים עשו מזה בית מרוח, והיו חסידי בעלזא נוסעים לשם ומסתכלים על בית המדרש מהחלון ורואים את כל הנבלות שמתרחשות שם - הרי הוא היה מתפוצץ מזה, זה הרי המקום שלנו! הרי את בית המדרש הזה בנה השר שלום עם כל הכוונות והייחודים וכו' וכו'. ואם כן, כל שכן וכל שכן, כשאנחנו רואים את המקום שבו אמור להיות הבית הגדול והקודש שנקרא שמו של הקב"ה עליו, הוא המקום שבוראנו אוה למושב לו, מחולל על-ידי גויים ואנו עומדים הכי קרוב למקום הזה, ואין אנחנו יכולים לעשות חובותינו - אז זה מביא לדרישת ציון, שלאחרונה יש לה קצת דורש.

ואת החיבור הזה מקבלים רק מלראות את המקום הזה. ברחבת הכותל, מרגישים בדרך-כלל מנותקים מהצד השני, כי לא רואים את זה.

צריך לצטט את כל הפסוקים שמדברים מחשיבות וגדלות ציון, מזה ששם גדול ה' ומהולל מאוד וכו' וכו'

אשריכם ואשרי חלקכם, ח.ו.

שונות

גליון 88

אשריכם ואשרי חלקכם !!!

עוד שעה של קורת רוח והנאה צרופה מדברי תורה הנוגעים הלכה למעשה ממש בעיקרי הקיום של עם ה' בארצו בכל היבטיהם השונים בעומק ובהקף וברוחב דעת מיושבת להפליא !!!

כמה מרנין את הלב לראות ריבוי מכתבים של בני ישראל [שכעת לראשונה אנכי הקטן בתוכם] המעידים על השפעתו העצומה של הגליון בארץ ובחו"ל !!!

חזקו ואמצו הלאה והלאה !!! ישעיהו ד.

סיפורים על גדולי ישראל שהתעסקו בבניין הארץ, מתוך הספר החדש נחלה יעקב - חמישים פרקים על גדולי ישראל שבנו את ארץ הקודש (ניתן להשיג ברישת יפה נוף).

פרק י'

הצוף דב"ש - ספר שכולו אהבת ארץ ישראל

אהבת ארץ ישראל - בעיון בתורת ארץ ישראל

'זֶהְבַּ הָאָרֶץ הִיא טוֹב' - מלמד שאין תורה כתורת ארץ ישראל ולא חכמה כחכמת ארץ ישראל (בראשית ב, יב; בראשית רבה טז ד). עם הגיעו של רבנו לארץ משאת נפשו - ארץ ישראל, עליה אמרו רבותינו ז"ל, כי 'אורא דארץ ישראל מחכים' - עלה ונתעלה לאין ערוך בהשגתו ובחכמתו, ומעתה ואילך, מרוב אהבתו לארץ ישראל, נתן אל לבו להגות ולחדש בתורת ארץ ישראל, ובה שם את עיקר עיונו ותלמודו.

דרש רבנו בשלום ארצו דבעי דרישה, התפלל לפריחתה וציפה לבניינה, וכך לימדנו: "שָׁאֵלוּ שְׁלוֹם יְרוּשָׁלַם יִשְׁלִי אֲהַבְיָךְ" (תהלים קכב ו) - שראוי לשאול תמיד בשלומה. ופשוטו כמשמעו, לשאול על איכות ומהות ארץ ישראל וירושלים ומקום המקדש בכל הפרטים והדקדוקים, ולהשתוקק להשיג מאבניה ועפרה הקדושים, ולרצותם ולחבבם... וגם להשתוקק לזכות לעלות להר ה' ולעמוד לשרתו, כי רבה היא מצוות ישיבת ארץ ישראל.

אהבתו של רבי דוד בן שמעון¹ זצוק"ל לארץ חמדת אבות, ארץ אשר עיני ה' בה תמיד, היתה לשם דבר. נפשו הייתה דבוקה לאדמת הקודש, והכיסופים אליה מלאו את כל חושיו והגיוניו. עיניו היו צופיות בערגה לנוה ציון ולירושלים, ובלב הומה היה נושא תפילה מעומק הלב לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו.

כאשר אך מלאו לרבינו כ"ח שנה, החליט וגמר בדעתו להגשים את מאווייו ולשים פעמיו לעיר הקודש ירושלים משאת נפשו. תלמידיו הרבים אשר שמעו על כוונת רבם, השתדלו בכל כוחם ומרצם להניאו ממסעו הנכסף, וקבוצות קבוצות של תלמידים רבנים וטובי העיר נחפזו ונהרו אל בית הרב. כולם העתירו עליו בדברים, כי ישאר איתם וימשיך להדריך בנתיבות התורה ביתר שאת וביתר עוז, אך רבנו לא יכול היה לעמוד בפני הכיסופים העצומים שמלאו את כל ישותו, לבו ונשמתו, לחזות בנועם ה' ולבקר בהיכלו, בעיר הקודש והמקדש, לחונן את עפרה ולרצות את אבניה.

העדה המערבית

בואו של רבינו לירושלים, הפיח רוח חיים בעדה המערבית [מרקו]² הקטנה שהייתה שם. מיד עם עלייתו לירושלים, הוכר רבנו כראש ומנהיג לעדתו, ובעקבותיה החלה עלייה גדולה של בני עדת המערבים

בשנת תרי"ד, עזב את עיר מולדתו והחל את מסעו לארץ הקודש, יחד עם בני משפחתו ועם חלק מתלמידיו. לאחר טלטולי דרך רבים, דרכו רגליו על אדמת עיר הקודש, העיר אשר אוה למושב לו. בחרדת קודש ובהכנעה התפלש רבנו בעפרה של ארץ ישראל, ובדמעות של יגון וגיל, רצה את אבניה הקדושות.

1. רבי דוד בן שמעון אב"ד דמערבים, הידוע בכינויו הרב צוף דב"ש, נולד בשנת תקפ"ד בעיר רבאט שבמרקו, שם למד תורה מפי הרב סעדיה מארג'י. למרות גילו הצעיר, כבר בעיר הולדתו שימש כמורה דרך לתלמידים רבים שלמדו תורה מפיו. הוא עסק רבות בענייני של הקהילה היהודית ברבאט, בגיבוי ותמיכת ראשי הקהילה ורבני העיר. בבואו לארץ ישראל, בנה בתי כנסת ויסד מוסדות בעיר העתיקה. הוא שלח בעצמו שד"רים אל קהילות המגרב, על מנת שיגייסו כספים למען העדה בכלל ולצורך מטרותו העיקרית - הקמת השכונה הראשונה מחוץ לחומות העיר, לרווחתם של היהודים המערביים. בעקבות הדאגה הרבה לנוקדי העדה, היה כינויו 'אבי היתומים ודיין האלמנות'. פתח חנות למכירת בשר לעניים בלבד, וביתו אף שימש כבית מחסה ומקום תמיכה לנוקדים.
על-אף היותו צנוע ולמרות סלידתו מפרסום, היה ידוע באישיותו החזקה והתקיפה. הוא היה תלמיד חכם ומכובד, המקובל על עדות הספרדים והאשכנזים כאחד. למרות עיסוקיו הרבים, לא הזניח את שקידתו בלימוד תורה, וגם במסגרת בית הדין שעמד בראשו, המשיך לטפל בבעיות הלכתיות כגון אישות, ירושה, נחלות ועוד. בנוסף, ערך וכתב פסקי דין רבים.

בליל יום רביעי, ח"י לחודש כסלו שנת תר"ם, נצחו אראלים את המצוקים ורבנו נתבקש בישיבה של מעלה.
2. הערת המערכת - בניגוד למקובל בימינו, באותם ימים לא נחשבו בני צפון אפריקה לחלק מעדת הספרדים, אלא היו מכונים 'מערבים', ונחשבו לעדה נבדלת.

תרכ"ב, כשמונה שנים לאחר שזכה לחונן את הארץ, זכה לברך על המוגמר ולהעלות על מכבש הדפוס את חיבורו הגדול בכמותו ואיכותו, הנודע בשמו הטוב 'שער החצר'. ספר זה עורר הדים רבים בארץ ובעולם בשל איכותו, ואף הופץ בארצות רחוקות. לצורך הדפסת הספר, השקיע הרדב"ש את כל הונו, מתוך אהבתו לארץ ישראל (מתוך ההקדמה לספר 'שער החצר' במהדורה החדשה).

בשנת תשע"ב, יצא הספר לאור במהדורה חדשה ומפוארת, בשני כרכים³.

לירושלים. רוב משפחות המערבים שעלו לירושלים התיישבו בעיר העתיקה, שם שכר רבנו מקום ופתח בו את בית הכנסת הראשון לעדת המערבים, והיו נשמרים בו נוסח בני המערב ומנהגיהם. בית כנסת זה נשא במרוצת הזמן את השם צוף דב"ש, על שמו של רבנו דוד בן שמעון, וכן שמו עד היום. הוא קבע סדרים ותקנות, שפט בין אדם לחברו, פסק הלכות והורה הוראות.

בניית שכונה 'בחנה ישראל'

אהבתו וחיבתו של רבנו לארץ ישראל, לא הצטמצמה רק בחוג לימודו. נאה דורש ונאה מקיים היה, מעורר תמיד על מצות ישוב הארץ למעשה. התלהבותו הגדולה ודרשותיו הרבות למען אהבת הארץ לא נשארו רק בפיו ובמחשבתו הטהורים, אלא גם יצק אותן לתוך עולם המעשה. את עמלו היה מסביר במה שכתב רבינו הגר"א, כי הגאולה תלויה במעשיהם של ישראל בפועל למען בנין הארץ וקייבוצ גלויות, וככל שישראל מרבים לעלות ולהתקבץ לארצם, ועובדים

אדמתה ובונים חורבותיה ומיישבים שממונה, כן הקץ האחרון מתקרב ובא לקראתם. [מתוך הקדמת ספרו 'שער החצר']. התלהבותו ועשיתו של רבנו למען ישוב ארץ ישראל, עודדו וסחפו רבים מבני עדתו ליטול חלק נרחב בעשייה קדושה זו.

אחד המפעלים הכבירים והמהפכניים שעשה רבנו למען עניי עדתו, היה הקמתה של התיישבות יהודית חדשה מחוץ לחומות. הוא היה הנחשון שהשכיל וראה את הצורך בהתיישבות מחוץ לחומות העיר העתיקה.

בשנת תרכ"ו, יזם ויסד את השכונה השניה מחוץ לחומות ירושלים, היא שכונת 'בחנה ישראל'. שכונה זו נקראה גם שכונת 'ממילא' בגלל מקומה הסמוך לצומת ממילא, וגם שכונת 'המערכים' בגלל תושביה. יחודה היה בכך שנועדה לגמ"ח וכל בתיה נועדו לעניי העדה. בלב השכונה הוקם בית כנסת כלול בהדרו, שנקרא אחר כך על שמו: צוף דב"ש.

יצירתו הרוחנית - תרי"ג מעלות לארץ ישראל

חז"ל דרשו על הפסוק "ציון היא דרש אין לה" - מכלל דבעיא דרישה, שיש צורך לדרוש את ציון. רבי יוחנן דרש את ציון דרישה מעשית, ותיקן תקנות מעשיות, כגון ליטול לולב שבעה ימים, ועוד.

אמנם המשמעות הפשוטה של לדרוש את ציון היא לחפש את ציון, לחפש את מעלותיה של ציון ואת שבחיה, כאדם שמחפש אחר אבדתו ומרבה בתאורי האבדה וסימניה, כלשון הכתוב "עד דרש אחיק אתו" (דברים כב ב). כך יש לדרוש ולחפש את מעלותיה של ציון ושבחיה, גם אם אין הם נראים לעין כעת. הוא היה אומר, כי עצם הדרישה והעיסוק בשבחיה של ארץ ישראל - הם המביאים לחזרת בניה אליה ולגילוי שבחיה לעין כל.

כשרונו הגדול עמד לרבנו, והוא אסף וקייבץ את כל מאמרי חז"ל המדברים בשבחיה של ארץ ישראל מהמקרא, מהמשנה, מהתלמוד ומדברי הפוסקים הרבים - ראשונים ואחרונים. זכרונו היוצא מגדר הרגיל סייע בעדו לקשור חבל לחבל ונימה לנימה בין כל המחברים הרבים. בשכלו הישר והחריף פלפל בדבריהם, באר אותם ואף חידש חידושים רבים ודרש דרושים נפלאים בשבחיה של ארץ ישראל ולכבודה. כך הצליח לאסוף ולמנות תרי"ג מעלות לארץ ישראל.

ימים רבים עמל רבנו לאסוף ולכנס את ראשית פרי יצירתו, ובשנת

מאמרותיו - שבת בבית ה'

המעלה הראשונה: "מעלה גדולה יש לארץ ישראל, ומי שיש לו בה חלק, חשוב הוא כחלק עולם הבא" (הראב"ע בפרשת וישלח, בפסוק (בראשית לג יט) "ויקן את חלקת השדה", עיין שם). ולדעתי, אפשר שזה פשוט הכתוב (תהלים כז) "אחת שאלתי מאת ה' אותה אבקש שבת בבית ה' כל ימי חיי לחזות בנעם ה' ולבקר בהיכלו", שכיון שתהיה ישיבתי ודירתי בבית ה' - שהיא ארץ הקודש, בזה אזכה לחזות בנועם ה' - שהוא עולם הבא, ופשוט.

ובזה יש להבין משנת חסידים (פרק י דסנהדרין): "כל ישראל יש להם חלק לעולם הבא, שנאמר (ישעיהו ס כא): וְעַמּוּךָ כָּלֵם צְדִיקִים לְעוֹלָם יִירְשׁוּ אֶרֶץ". והקושי מבואר, דעולם הבא היכן כתיב? והרמב"ם (פרק ג מהלכות תשובה) כתב: "ארץ זו משל, כלומר ארץ החיים והוא עולם הבא". על פי אמרי הגאון הראב"ע הנאמרים למעלה, יבוא על נכון לפרשו כפשוטו - ארץ ישראל ממש, ומכיון שירשו ארץ, ויש להם חלק בה, הרי יש להם חלק לעולם הבא.

ומה דכפל 'אותה אבקש' בא לרמוז, שאפילו אחר ישוב, צריך בקשה שיעזרהו ה' שלא לצאת ממנה. וזה אומר 'אותה אבקש', אפילו אחר שבת בבית ה'.

וזוהו שרמז האר"י בשער הפסוקים: "אחת שאלתי מאת ה'", שלש מתנות נתן הקדוש ברוך הוא לישראל, וכולם הם אחת, כי זו גוררת לזו, והם ארץ ישראל, חיי עולם הבא, תורה - ראשי תיבות אה"ת, ואלו השלשה היה שואל דוד מאתו ית'.

ובסימן קס"ח, כתב: "הוא ינהגנו על מות (תהלים מח טו - שיר של יום שני). וכיון שהוא מקום קדוש - יש לנו להתפלל כי הוא ינהגנו וינהיגנו שם, אף על פי שנדע שנמות בהליכתנו שם, כי יותר טוב המיתה בארץ ישראל מהחיים בחוץ לארץ... שהמיתה בארץ ישראל חשובה מהחיים בחוץ...".

3. ניתן לראותם בתוכנה הממוחשבת 'אוצר החכמה'. ההדרת הספר בוצעה על ידי 'מכון התורה והארץ'.

ונתנה הארץ יבולה

ספרי הארץ לגאון ולתפארת

מדור ביקורת ספרים עורך המדור - הרב מיכאל שפירא

המדרש עלתה המסקנה בדבר הצורך להכניס בערכי היסוד של הקוד האתי את ערך 'האויב כקבוצה'.

סופו של הספר הוא גם ראשיתו. בסופו של הספר מצורף נספח מיוחד המתאר מה קרה 'כשצה"ל איבד את הרוח'. זהו מסמך מרתק, המנתח את תהליך כתיבת מסמך 'רוח צה"ל', ואת ההשלכות, הנזקים וזכות הקדושים הי"ד חיללים ואזרחים, כתוצאה סדורה מאותה התנהלות קלוקלת אשר מקורה טמא ממוסר נוצרי מזויף. הבנת התהליך והבעיות שזוהו היו הזרז לצאת לדרך התיקון, שכולנו תקוה כי בא תבוא.

לסיכום: הספר מוביל את הקורא במסע מרתק מהבנת הבעיות בשורשן, ועד למסקנה המתבקשת - "אלכה ואשובה אל אישי הראשון" (הושע ב ט). הדרך היחידה להצליח ולנצח היא לחזור לתורת חיים, שמע בני מוסר אביך, כי טוב לי אז מעתה.

הקשות שבקוד החילוני, לעומת הצעות אפשריות לפי התורה.

לאחר מכן נמצא חלק המאמרים הלמדניים עליהם מבוססת ההצעה, מאמרים יסודיים ומלאי מקורות והלכות מכל מרחבי התורה, ש"ס ופוסקים. להפתעתנו, מצאנו בין הכותבים גם שמות המוכרים לנו היטב, כמו מאמרו של הרב חיים מאיר אינהורן, מחשובי הכותבים בגליונו הנכבד, שכתב מאמר בסגנון אחר לחלוטין מהסגנון המתפייט המוכר לנו מהגליון, ובספר הוציא תחת ידו מאמר הלכתי מנומק, שנכתב יותר בסגנון 'שמירת שבת כהלכתה' על הלכות רוח לחימה יהודית כהלכתה. מהמאמר עולה, כי תפיסתה של המלחמה כרע הכרחי מובילה להטלת הגבלות על החייל וריסונו. לעומתה, תפיסת מלחמה יהודית אמיתית רואה במלחמה מצוה, ועל כן פועלת לייצר מוטיבציה אצל החייל לחימה ולקיום המצוה, כדוגמת הכהן משוח המלחמה, המעניק מוטיבציה וכיוון לחיילי ישראל טרם היציאה לקרב.

בחלק המאמרים הלמדניים העומדים בבסיס ההצעה, נמצאים בין היתר מאמרים בנושאי הליבה של מלחמה יהודית, כמו המאמר היסודי על 'מצוות כיבוש הארץ', המתמקד בכיבוש ארץ ישראל וירושתה כעילה ליציאה למלחמה. כנגד תפיסת המלחמה רק כמוצא אחרון להגנה הכרחית, מעמיד מאמר זה את המלחמה כאמצעי לטהר את ארץ ישראל ממוטמאת עבודה זרה וכמכשיר לכיבושה וישובה, ומבסס זאת מן הפסוקים ועד לאחרוני דורנו.

דוגמאות נוספות למאמרים בספר הוא המאמר על 'מלחמה כאמצעי להשגת יעדים לאומיים' לפי תפיסת התורה. המטרות המהוות עילה למלחמה, מלבד כיבוש הארץ, הן מחית עמלק, החלת קדושת ארץ ישראל, הרווחה הכלכלית, הפצת אמונת ישראל ושבע מצוות בני נח, תגובה על פגיעה בכבוד ה' או בכבוד ישראל, ועוד. המאמר 'מלחמת הטוב ברע', הבוחן את יחס התורה למלחמות דרך הפריזמה המוסרית העקרונית, נטען שאם נניח שכל בני האדם טובים, אכן ניתן להילחם אך ורק כדי להגן, אך מכיון שישנם רשעים, יש להילחם בהם כדי לכלותם. המאמר מזהה בין אויבי ישראל לאויבי ה' ולאויבי הטוב.

כמו כן, ניתנת במאמרים התיחסות נרחבת לסוגיות מרכזיות במלחמה, כמו היחס בין הלכות היחיד הנוגעות לשפיכות דמים לבין הלכות המלחמה, ואף ההשלכות התרבותיות והערכיות שנגזרות מההבדל בין מלחמה לבין דיני רודף ורוצח. מופיעים גם הנימוקים וההסברים לכך שבעת מלחמה, הציווי המוסרי עצמו מורה להרוג באויב, ולהסתכן כשיש צורך בכך, כאשר המלחמה לפי התורה אינה פרטית. דיון מרתק זה אף משקף את צורת העבודה על הקוד, כיצד מהדיון התורני בבית

סקירה על הספר החדש מבית 'תורת המדינה' - 'משיב הרוח' - ספר המצהיר כי בית המדרש צריך להוביל את החיים בישראל, ומבתי המדרש אף תצא הבשורה להשיב את רוח התורה לתוך המלחמה.

הנושא של 'קוד אתי' צבאי עומד בליבה של סערה ציבורית רחבה. אחרי שהתברר, כי לוחמים רבים במלחמה האחרונה נפלו בשל שיקולי 'מוסר' מזויפים, קמה זעקה גדולה ומרה, מדוע הצבא מתבסס על קוד אתי כה אוילי וחסר מוסר. אולם מה שעדיין לא התפרסם די הצורך היא הידיעה עד כמה קוד מופקר זה הוא כפירה בתורה ובערכיה הקדושים, הבנה המביאה כאב גדול על כך שצבא של יהודים מתנהל ב'מוסר' ההפוך ממוסר התורה. לאחר שמחת תורה תשפ"ד, הבינו בבית המדרש 'תורת המדינה', השוכן במרומי הר הזיתים, כי חייבים להכנס לעובי הקורה ולטפל בנושא, כאשר גם בעיני בשר, ניכר כי הכשל הצבאי והמדיני נבע מתפיסות עולם בעייתיות. נקודה זו, והתעוררות חלקים נכבדים בעם ישראל לזהותם היהודית, העמידו את הצורך לגבש ולנסח תפיסת עולם יהודית לאור הדרכתה של תורה לניהול מלחמה נכונה בארץ ישראל.

כאשר בדקו בבית המדרש לעומק את מסמך הקוד האתי של צה"ל, המכונה 'רוח צה"ל', גילו כי לא רק שערכי התורה נעלמו ממנו לחלוטין, אלא אפילו ערכים אנושיים בסיסיים הושמטו, כמו ארץ ישראל, עם ישראל ונצחון במלחמה, ובמקומם הוטמע 'כבוד האדם' כערך ראשון במעלה.

למעשה, עוד בטרם יצא לאור הספר החדש המציע 'קוד אתי' יהודי, הקובע כיצד נלחמים על פי תורה, אנחנו ב'קדושת ציון' כבר נתוודענו אליו. בכינוס חנוכה המרומם, אשר נערך על ידי האגודה בירושלים שבין החומות, חשף את קיומו של הספר הרב בנימין בן מורנו הגר"י שוורץ ז"ע בהרצאתו המיוחדת על צורת צבא יהודי אמיתי, בעודו משתף את הציבור בכך, שאף הוא זכה להיות בין השותפים לניסוחו של קוד יהודי חילופי. הדבר גרר סקרנות רבה, כאשר הרב שוורץ בדברו על הספר העתידי לצאת לאור, תאר כי זו בשורה טובה לעולם התורה, ואור חדש של תורה, כאשר במקום רק להתלונן, באים ומציעים חלופה יהודית. לדברי הרב שוורץ, נכתבו במהלך ימי הגולה הדרכות וספרים מה יעשה חייל יהודי בצבא גויי, אולם מאז הלכות מלכים להרמב"ם, זוהי הפעם הראשונה, בה נכתבו נכתבו חידושים והלכות למעשה גם בהלכות ההתקפה של ישראל.

מעיון בספר עולה, כי רק ליבון הסוגיות בבית המדרש הוא המפתח להובלת המציאות לטובה בפועל. הספר מחולק למספר חלקים. בראשיתו נמצאת ההצעה המהפכנית והמרגשת של קוד אתי יהודי אפשרי. ההצעה מפורטת ומנומקת יונקת מהתורה, ועומדת סעיף מול סעיף לעומת הקוד הקלוקל העכשווי, באופן שיהיה ברור מה הבעיות

מורנו הגר"י שוורץ זצ"ל
נואם בתורת המדינה
ביאריציט לגרא"י ולדנברג
בעל ההלכות מדינה

מתוך המבוא לספר:

מראשית המלחמה, עמל בית המדרש 'תורת המדינה', לדלות ולנסח מתוך מעמקי התורה אתיקת מלחמה יהודית. אחד הנושאים שעסקנו בו היה מסמך הקוד האתי של צה"ל המכונה 'רוח צה"ל'. מרוח צה"ל הושמטו ערכים כמו ארץ ישראל, עם ישראל ונצחון, ובמקומם הוטמע 'כבוד האדם' כערך ראשון במעלה. במסגרת בית המדרש, בחנו היבטים שונים בסוגיות אתיקת המלחמה; מקומה של המלחמה, עילות היציאה למלחמה, והימיוסן שבדיני המלחמה. לאחר העיון בנושאי הרקע, ערכנו ניתוח מדוקדק של מסמך 'רוח צה"ל', והצענו חלופה על פי מקורות התורה. הקובץ מכיל את מאמרי הרקע, את היסודות האתיים למוסר לחימה יהודי, ואת הקוד החלופי המוצע. שיטת המחקר המאפיינת את הלימוד בבית המדרש 'תורת המדינה', הינה לימוד מעמיק של הסוגיה במקורות התורה, למן התנ"ך, דרך המשנה והגמרא, הראשונים והאחרונים ועד פוסקי דורנו, תוך ניסיון לחלץ מהדיון ההלכתי והתורני את התפיסות הערכיות העומדות בבסיסו.

ובתפילה: קום בן דוד מלכא משיחא,

'תורת המדינה', נוכח הר בית ה', שכונת בית אורות הר הזיתים, ירושלים עיר הקודש תובכ"א

לפרטים ורכישה

ניתן לפנות לדוא"ל - torathamedina@gmail.com
או למספר - 0548503772 או באתר 'תורת המדינה'

קום התהלך בארץ לארכה ולרחבה

**יקדושת ציון' בשיתוף המועצה המקומית שומרון
מזמינים את ציבור יראי ה' לטיול משפחות יחודי בשומרון,
שיתקיים בחול המועד פסח ביום ראשון, י"ח ניסן**

זמני היציאה - בשעה 11:00

האוטובוסים יצאו בעזר ה' מירושלים, בית שמש, ביתר עילית ומודיעין עילית

נצא לטיול מרתק ומהנה במיוחד המיועד למשפחות

בגב ההר - בהרי השומרון היפים, נחלת יוסף

**הטיול יסתיים באירוע חגיגי
במרפסת של המדינה בפדואל אל תוך השקיעה**

שעת חזרה משוערת - 21:00. מחיר ליחיד 100 ש"ח, הנחה למשפחות

**לפרטים ולרישום יש להתעדכן בקו האגודה 079-607-3701, עדכונים שלוחה - 1. לשאלות שלוחה - 9
כמו כן עדכונים ושאלות בדוא"ל קדושת ציון office@kedushastzion.org
או בקבוצת השליחה - kdst.office@gmail.com וכן בטלפון - 052-7615541**

להצלחת

מנחם אליהו בן בינא שטארך ורחל בת אהובה שרון שטארך

לע"נ א"מ יעקב ב"ר מנחם מנדל

לע"נ אילת אלקה בת יעקב יששכר

התישבות חרדית

אנו שמחים להודיע על הקמת גרעין להתישבות

חרדית בעיר הקודש עזה על טהרת הקודש.

לפרטים - פנחס פרבר - 053-4195537.

אירוע יום השנה לרבתינו

**אירוע יום השנה לרבתינו אוהבי ארץ הקודש הגאון בעל הלב העברי
רבי עקיבה יוסף שלינגר והגאון בעל פרי הארץ הרה"ק רבי מנחם
מנדל מוויטבסק - א' אייר.**

**השנה חל ראש חודש אייר בשבת, ועל-כן האירוע יוקדם לליל שישי,
אור ל' בניסן. האירוע יתקיים בבית שמש, כפי המסורת הנהוגה מזה
שנים באגודתנו. לפרטים - 052-7628803.**

פורים וכסח בשער הכותנה

**בימי הפורים, תתקיים בעזר ה' קריאת מגילה בליל ט"ו בכותל
הקטן, ובבוקר עם הנץ החמה - בשער הכותנה.**

**בימי חג המצות, השער שוקק חיים ברוך ה', והמוני בית
ישראל כבר קבעו את מנהגם להביע את השתוקקות נפשם
לבנין הבית בשער זה, דרכו רואים את מקום המקדש.**

מלבד התפילה המרוממת

והמרגשת עם הנץ החמה,

מתקיים גם מנין נוסף

בנוסח ספרד בשעה 8:45.

ניתן להתעדכן בכל עת

על התפילות בשער

הכותנה, כמו גם בשערים

נוספים של בית ה', על סיבובי השערים ועל שאר הפעילויות

המתקיימות ומתרחבות, בקו הטלפון היעודי לעדכונים אלו

- 079-6877476

עדכון שוטף על פעילות האגודה בדוא"ל ובטלפון בדוא"ל: בשליחת בקשה ל- OFFICE@KEDUSHASTZION.ORG או בטלפון: 079-687-3701

לתרומה / למנוי: נדרים פלוס: 'אגודת קדושת ציון'

לתרומה בלבד: בנק מזרחי (20) סניף 459 מס' חשבון 109491 - 'קדושת ציון'

העמדת בסיס איתן
להוצאת הגליון
והרחבת הפצתו

דהרהרבי!

מעשור של יסוד לעשור של צמיחה והתרחבות

זה תלוי בך!

720 ש"ח
לחודש

עמודי התווך

360 ש"ח
לחודש

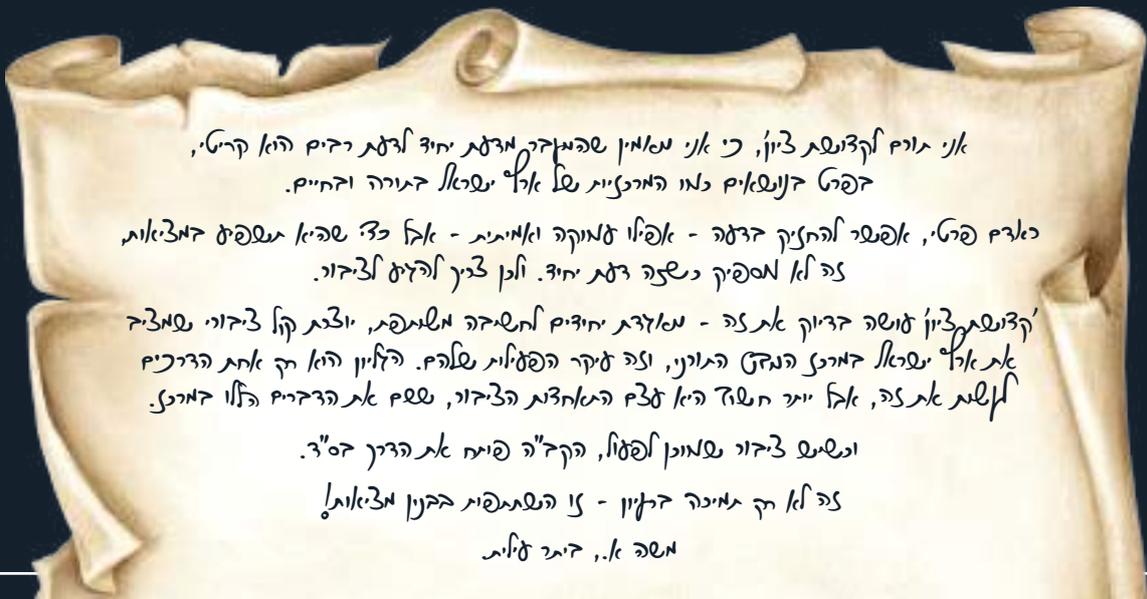
עמודי היסוד

180 ש"ח
לחודש

עמוד

ציון היא דורש אין לה - מכלל דבעיא דרישה!

דורש ציון בטהרה! דרישת ציון אינה רק סיסמה, היא חייבת לקבל ביטוי מעשי!
לא כל אחד ידוע לכתוב, לא כל אחד יכול להפיץ,
לא כל אחד מצליח להשתתף באירועים. אבל כל אחד יכול ליטול חלק בממונו
ועל-ידי כך לסייע בפועל בהשבת השכינה לציון!

אני גרום לקדושת ציון, כי אני מאמין שהמקדק מדעג יחיד לדעג רדים הוא קריטי,
דפרי דנושאים כלו המרטיג של ארץ ישראל דגורה ודחיים.

כארץ פרי, אפשי להחזיק דדעג - אפילו עמוקה ואמיג - אלא כזי שביא גשפס דמצואג,
זי לא מספיק כשצה דעג יחיד. ולן זיג ארעס לזידוג.

'קדושת ציון' עושה דדיוק ארצי - מאדג יחידים לחשיבה מלגפג, יוצג קן לזידוגי שמזיכ
אמא ארץ ישראל דמרת דמדת הגוני, וזי עיקר הפעולות שלום. הלזיון הוא קי אחת דדרכים
לגלג ארצי, אלא ייג חשוד היא עזב המאדגת הזידוג, ששג אמר דדרכים הלו דמרת.

וגלג לזידוג שמנון לפעול, הקד"ה פויח אמר דדך דס"ז.

זי לא קי גמינה דלזיון - צי הפלגפוי בקנו מצואג!

משג א., דיג עילוג